

Fortum Oyj

Tilinpäätöstiedote Tammi-joulukuu 2017

2.2.2018

Join the
change

 fortum

Fortum Oyj
Kotipaikka Espoo
Y-tunnus 1463611-4

Sisällys

Vahva tulos ja strategian tehokas toteutus - ehdotettu osinko ennallaan 1,10 euroa	3
Fortumin toimitusjohtaja Pekka Lundmarkin kommentti	4
Uniper-investointi	5
Hafslund-yritysjärjestely	6
Taloudellinen tulos	6
Taloudellinen asema ja rahavirta	8
Markkinatilanne	9
Segmenttikatsaukset	12
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin sekä käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynnit	18
Osakkeet ja osakepääoma	21
Konsernin henkilöstö	21
Tutkimus ja kehitys	22
Kestävä kehitys	22
Muutoksia Fortumin johdossa	25
Yhtiökokous 2017	26
Muut merkittävät tapahtumat katsauskaudella	27
Katsauskauden jälkeiset tapahtumat	27
Avaintekijät ja riskit	27
Näkymät	28
Fortumin kaupankäynti- ja liikkeeseenlaskijatunnuksen muutos	31
Osingonjakoehdotus	31
Yhtiökokous 2018	32

Tilinpäätöstiedotteen taulukot

Lyhennetty konsernin tuloslaskelma	33
Lyhennetty konsernin tase	35
Lyhennetty laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	36
Lyhennetty konsernin rahavirtalaskelma	37
Nettovelan muutokset ja tunnusluvut	39
Konsernin lyhennetyn osavuositiedot	41
Tunnuslukujen laskentakaavat	62
Markkinatilanne ja saavutetut sähkön tukkumyyntihinnat	64
Fortumin tuotanto- ja myyntivolyymit	65

Ellei toisin mainita, sulkeissa esitetyt luvut viittaavat vertailukauteen eli edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon.

Vahva tulos ja strategian tehokas toteutus - ehdotettu osinko ennallaan 1,10 euroa

Loka-joulukuu 2017

- Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) oli 424 (298) miljoonaa euroa, +42 %
- Vertailukelpoinen liikevoitto oli 295 (188) miljoonaa euroa, +57 %
- Liikevoitto oli 315 (202) miljoonaa euroa
- Osakekohtainen tulos oli 0,28 (0,16) euroa, josta 0,01 (0,01) euroa liittyi vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin
- Liiketoiminnan rahavirta oli yhteensä 295 (150) miljoonaa euroa

Tammi-joulukuu 2017

- Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) oli 1 275 (1 015) miljoonaa euroa, +26 %
- Vertailukelpoinen liikevoitto oli 811 (644) miljoonaa euroa, +26 %
- Liikevoitto oli 1 158 (633) miljoonaa euroa
- Osakekohtainen tulos oli 0,98 (0,56) euroa, josta -0,14 euroa liittyi tuloveropäätökseen Ruotsissa ja 0,38 (-0,02) euroa vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin sisältäen noin 0,36 euron Hafslund-järjestelyihin liittyvän myyntivoiton
- Liiketoiminnan rahavirta oli yhteensä 993 (621) miljoonaa euroa
- City Solutions -divisioona jaettiin strategian toteuttamisen tukemiseksi City Solutions ja Consumer Solutions -divisiooniin
- Russia-segmentin 18,2 miljardin ruupan liikevoittotavoitetaso (EBIT) saavutettiin ensimmäisellä vuosineljänneksellä 2017
- Fortum ja Oslon kaupunki saattoivat Hafslundin omistusjärjestelyt päätökseen
- Fortum ja E.ON allekirjoittivat sopimuksen E.ONin 46,65 %:n omistusosuudesta Uniperissa. Vapaaehtoisen julkisen ostotarjouksen hyväksymisaikana Fortumille tarjottiin 46,93 % kaikista Uniperin osakkeista
- Fortumin hallitus esittää 1,10 (1,10) euron osinkoa osaketta kohden

Yhteenveto näkymistä

- Fortum arvioi, että sähkön kysyntä Pohjoismaissa kasvaa edelleen keskimäärin noin 0,5 % vuodessa
- Generation-segmentin suojaukset pohjoismaiselle tuotannolle: vuodeksi 2018 noin 70 % hintaan 28 euroa/MWh ja vuodeksi 2019 noin 40 % hintaan 25 euroa/MWh

Taloudelliset avainluvut

	2017	2016
Sijoitetun pääoman tuotto, %	7,1	4,0
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate (EBITDA)	0,8	0,0

Tunnuslukuja

Milj. euroa tai kuten merkitty	IV/17	IV/16	2017	2016
Liikevaihto	1 432	1 143	4 520	3 632
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	424	298	1 275	1 015
Vertailukelpoinen liikevoitto	295	188	811	644
Liikevoitto	315	202	1 158	633
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	34	15	148	131
Tulos ennen tuloveroja	300	184	1 111	595
Tulos/osake, euroa	0,28	0,16	0,98	0,56
Liiketoiminnan rahavirta	295	150	993	621
Oma pääoma/osake, euroa			14,69	15,15
Korollinen nettovelka (kauden lopussa)			988	-48

Fortumin toimitusjohtaja Pekka Lundmark:

"Olemme tyytyväisiä strategian toteutuksen edistymiseen vuoden aikana. Ekokem- ja Hafslund-yritysjärjestelyjen jälkeen ilmoitimme Uniper-ostotarjouksesta vuoden loppupuolella. Uniper-ostotarjouksella jatkamme pääomamme uudelleensijoittamista taserakenteemme tehostamiseksi. Ostotarjouksen varsinainen hyväksymisaika alkoi marraskuussa ja sen päätyttyä tammikuussa 2018 oli hyväksymisaste 46,93 %, mukaan lukien E.ONin 46,65 %:n omistusosuus. Niillä Uniperin osakkeenomistajilla, jotka eivät vielä ole hyväksyneet tarjoustamme on yhä mahdollisuus tehdä niin ylimääräisen hyväksymisjakson ajan.

Uniperin ja Fortumin liiketoiminnot täydentävät toisiaan hyvin. Yhtiöllä on monipuolinen tuotantorakenne, jossa on puhdasta ja toimitusvarmuuden turvaamiseen keskittyvää kapasiteettia sekä asiantuntemusta, jota tarvitaan siirryttäessä kohti vähäpäästöistä energiajärjestelmää. Tavoitteemme on toiminnallamme aktiivisesti myötävaikuttaa siihen, että Euroopan energiakäänne voidaan toteuttaa onnistuneesti ja kustannustehokkaasti. Näemme Fortumin ja Uniperin välillä runsaasti yhteistyömahdollisuuksia, jotka tuovat lisäarvoa kaikille sidosryhmille. Olemme aloittaneet neuvottelut Uniperin johdon kanssa yhtiöiden suhteen järjestämiseksi, kun kauppa on saatettu loppuun. Uskomme vahvasti, että sijoituksemme on kaikkien osapuolten etujen mukainen.

Hafslund-järjestely saatiin päätökseen neljännellä vuosineljänneksellä ja uusi liiketoimintarakenne on nyt otettu käyttöön. Olemme päivittäneet sekä Consumer Solutions että City Solutions -divisioonien strategiat yhdessä uusien Hafslundista siirtyneiden kollegoidemme kanssa. Suunta on nyt määritelty ja voimme aloittaa työskentelyn strategian toteuttamiseksi. Tavoitteemme on 15-20 miljoonan euron vuotuisten synergiaetujen saavuttaminen vuoden 2020 loppuun mennessä.

Emme strategiassamme keskitytään ainoastaan toimialan rakennemuutoksen tarjoamiin mahdollisuuksiin Euroopassa, vaan tavoitteenamme on myös investoida uusiutuviin energialähteisiin ja nostaa tuuli- ja aurinkoenergiatuotantomme gigawattiluokkaan. Viime kuussa otimme käyttöön Venäjän ensimmäisen teollisen mittakaavan tuulivoimapuiston, jonka teho on 35 megawattia. Lisäksi päätimme äskettäin käynnistää investoinnit uusiin tuulivoimapuistoihin Pohjoismaissa ja Venäjällä. Olemme myös sijoittaneet aurinkoenergiaan Venäjällä ja ottaneet käyttöön suurimman aurinkovoimalamme Intiassa.

Neljännellä vuosineljänneksellä tuloksemme kehittyi monella osa-alueella ja vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi kaikilla operatiivisilla segmenteillä. Generation, City Solutions ja Russia -segmenttien hyvä tuloskehitys jatkui edelleen, mutta tiukka kilpailutilanne painoi Consumer Solutions -segmenttiä. Ekokemin ja Hafslundin yritysostojen lisäksi keskittyminen kustannustehokkuuteen koko konsernissa vaikutti myönteisesti tulokseemme. Saavutimme vuonna 2016 käynnistämämme toiminnan tehostamisohjelman tavoitteeksi asetetut 100 miljoonan euron säästöt kiinteissä kuluissa. Kulusäästöt ovat mahdollistaneet sijoitukset tulevaisuuden hankkeisiin. Jatkossa keskitymme edelleen kustannustehokkuuteen ja investointien priorisointiin.

Kestävä kehitys ja turvallisuus ovat erittäin tärkeitä meille Fortumissa. Vuosi 2017 oli haasteellinen vuosi työturvallisuuden kannalta. Emme saavuttaneet tavoitettamme poissaoloihin johtaneiden tapaturmien osalta. Etenkin urakoitsijoillemme tapahtui liikaa tapaturmia. Tämä on pettymys, vaikka onnistuimmekin vähentämään vakavien onnettomuuksien lukumäärän yhteen. Olemme jatkossakin sitoutuneet lupaukseemme turvallisesta työpaikasta kaikille. Vuonna 2017 hiilidioksidipäästömme vähenivät hieman. Fortumin tuotannon ominaispäästöt olivat edellisvuoden tasolla ja ovat edelleen matalat muihin eurooppalaisiin sähköntuottajiin verrattuna.

Strategian toteutuksen ja pääoman uudelleensijoittamisen myötä osingonmaksukykyimme vahvistuu entisestään. Fortumin hallitus ehdottaa, että osinko pysyy ennallaan ja että vuodelta 2017 maksetaan osinkona 1,10 euroa osakkeelta. Fortumin tavoitteena on maksaa vakaa, kestävä ja aikaa myöten kasvava osinko. Pyrimme välttämään väliaikaista osingon leikkaamista edellyttäen, että markkinoiden näkymät pysyvät nykyisellään.

Haluan kiittää kaikkia fortumlaisia erinomaisesta työstä ja vahvasta sitoutumisesta vuoden aikana sekä asiakkaitamme ja muita sidosryhmiämme luottamuksesta."

Uniper-investointi

Syyskuussa 2017 Fortum ja E.ON allekirjoittivat sopimuksen, jonka mukaisesti E.ONilla oli oikeus tarjota 46,65 %:n omistusosuutensa Uniperissa Fortumille julkisessa ostotarjouksessa. Fortum teki marraskuussa vapaaehtoisena julkisen ostotarjouksen kaikille Uniperin osakkeenomistajille. Käteisostotarjous Uniperin osakkeenomistajille (mukaan lukien E.ON) oli kokonaisarvoltaan 22 euroa osakkeelta, joka vastaa 36 %:n preemiota suhteessa Uniperin osakkeen hintaan toukokuun lopussa, eli ajankohtaan ennen Uniperia koskevia yrityskauppaspekulaatioita. Ostotarjouksen toteutuminen edellyttää viranomaislupien saamista, mukaan lukien kilpailuviranomaiset. Fortum sai jo lokakuussa 2017 Yhdysvaltain kilpailuviranomaisen hyväksynnän järjestelylle. Yhtiö odottaa saavansa ostotarjouksen päätökseen vuoden 2018 puolivälissä.

Investointi Uniperiin toteuttaa Fortumin aikaisemmin julkistamaa pääoman uudelleeninvestointistrategiaa ja täyttää sen mukaiset sijoituskriteerit: Uniper toimii Fortumin ydinosaamisalueella, on maantieteellisesti lähellä Fortumin kotimarkkinaa ja tuottaa hyvää kassavirtaa. Fortum odottaa Uniper-sijoituksen tarjoavan hyvää tuottoa, joka osaltaan mahdollistaisi kestävien energiaratkaisujen kehittämisen ja toteuttamisen vaarantamatta kilpailukykyistä osinkotasoa.

Tarjous rahoitetaan olemassa olevilla käteisvaroilla sekä alun perin Barclays Bank PLC:n täysimääräisesti myöntämällä rahoitusjärjestelyllä, joka kattaa myös tarvittavat likviditeettivaatimukset. Rahoitusjärjestelyt on lokakuussa syndikoitu valikoiduille Fortumin pankkiryhmään kuuluville pankeille. Uniperin omistusosuudesta tuleva osinkotuotto edistää vakaan ja kestävä osingon maksamista Fortumin osakkeenomistajille. Fortum käsittelee Uniperia osakkuusyhtiönä ellei IFRS-laskennan mukaista määräysvaltaenemmistöä muodostu, ja siten Uniper-kaupan vaikutus Fortumin käyttökatteeseen, kassavirtaan ja osakekohtaiseen tulokseen riippuu tarjouksen lopputuloksesta. Järjestely nostaa Fortumin velkaisuuden yli yhtiön tavoitetason, joka on nettovelan ja käyttökatteen suhteena noin 2,5x. Fortum kuitenkin odottaa, että velkaisuusaste ajan myötä pienenee yhtiön omien toimintojen kassavirran ja Uniperin tulevan osingon yhteisvaikutuksen ansiosta kohti tavoitetasoa.

Tammikuussa 2018 Fortum tiedotti, että omistajat, jotka edustavat yhteensä 46,93 % kaikista Uniperin osakkeista ja äänistä, E.ONin osuus mukaan lukien, hyväksyivät Fortumin tarjouksen julkisen ostotarjouksen varsinaisen hyväksymisajan kuluessa. Niillä Uniperin osakkeenomistajilla, jotka eivät hyväksyneet Fortumin ostotarjousta varsinaisen hyväksymisajan kuluessa, on yhä mahdollisuus tehdä niin ylimääräisen hyväksymisjakson aikana, joka alkoi 20.1.2018 ja päättyi 2.2.2018. Fortum arvioi tiedottavansa lopullisen yhtiölle tarjottujen osakkeiden kokonaismäärän 7.2.2018.

Hafslund-yritysjärjestely

26.4.2017 Fortum ja Oslon kaupunki sopivat järjestelevänsä uudelleen omistuksensa Hafslund ASA:ssa, yhdessä Pohjoismaiden suurimmista pörssilistatuista energiayhtiöistä. Järjestelyt saatiin päätökseen 4.8.2017. Fortum myi 34,1 %:n osuuteensa Hafslund ASA:ssa Oslon kaupungille ja osti 100 % Hafslund Markets AS:stä sekä 50,0 % Hafslund Varme AS:stä (nykyisin Fortum Oslo Varme AS), johon kuuluu Oslon kaupungin jätteenpolttolaitos Klemetsrudanlegget AS (KEA). Lisäksi Fortum osti 10 % Hafslund Produksjon Holding AS -yhtiöstä.

Järjestelyjen velaton kokonaishinta oli 940 miljoonaa euroa. Järjestelyjen nettokauppahinta oli 230 miljoonaa euroa, sisältäen toukokuussa 2017 saadun osingon. Fortum kirjasi yritysjärjestelystä 324 miljoonan euron kertaluonteisen verovapaan myyntivoiton vuoden 2017 kolmannen neljänneksen tulokseen. Myyntivoitto vastaa noin 0,36 euron osakekohtaista tulosta. Järjestelyihin liittyvät kertaluonteiset kustannukset, 4 miljoonaa euroa, kirjattiin vuoden 2017 kolmannen neljänneksen vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin. Hankitut liiketoiminnot yhdisteltiin Fortum-konserniin elokuun 2017 alusta.

Taloudellinen tulos

Liikevaihto segmenteittäin

Milj. euroa	IV/17	IV/16	2017	2016
Generation	433	435	1 677	1 657
City Solutions	340	316	1 015	782
Consumer Solutions	453	221	1 097	668
Russia	314	289	1 101	896
Muut	30	24	102	92
Nord Poolissa tehtyjen ostojen ja myyntien netotus	-103	-129	-367	-384
<i>Eliminoinnit</i>	-34	-13	-103	-79
Yhteensä	1 432	1 143	4 520	3 632

Vertailukelpoinen käyttökate segmenteittäin

Milj. euroa	IV/17	IV/16	2017	2016
Generation	191	116	603	527
City Solutions	110	90	262	186
Consumer Solutions	25	15	57	55
Russia	121	100	438	312
Muut	-23	-24	-83	-64
Yhteensä	424	298	1 275	1 015

Vertailukelpoinen liikevoitto segmenteittäin

Milj. euroa	IV/17	IV/16	2017	2016
Generation	160	87	478	417
City Solutions	61	50	98	64
Consumer Solutions	18	13	41	48
Russia	84	66	296	191
Muut	-28	-27	-102	-77
Yhteensä	295	188	811	644

Liikevoitto segmenteittäin

Milj. euroa	IV/17	IV/16	2017	2016
Generation	163	77	501	338
City Solutions	64	62	102	86
Consumer Solutions	25	22	39	59
Russia	85	67	295	226
Muut	-21	-26	221	-77
Yhteensä	315	202	1 158	633

Loka-joulukuu 2017

Vuoden 2017 neljännellä vuosineljänneksellä konsernin liikevaihto kasvoi 25 % ja oli 1 432 (1 143) miljoonaa euroa. Kasvu johtui pääasiassa vesivoimatuotannon kasvusta sekä Hafslundin yhdistelemisestä Fortum-konserniin. Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) oli 424 (298) miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen liikevoitto oli 295 (188) miljoonaa euroa. Vertailukelpoista liikevoittoa paransivat pääasiassa suurempi vesivoimatuotanto, korkeampi sähkön hinta ja korkeammat saadut CSA-maksut Venäjällä. Konsernin liikevoitto oli 315 (202) miljoonaa euroa. Liikevoittoa paransivat 20 (14) miljoonan euron vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät sisältäen päivitetyt varaukset, myyntivoitot, yritysjärjestelyihin liittyvät kulut, pääasiassa suojaukseen käytettyjen johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitokäytäntö sekä ydinjätehuoltorahastoon liittyvät oikaisut (liite 4).

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli yhteensä 34 (15) miljoonaa euroa, josta Hafslundin osuus oli 0 (9) miljoonaa euroa, TGC-1:n 4 (4) miljoonaa euroa ja Fortum Värmen 27 (25) miljoonaa euroa. TGC-1:n osuus tuloksesta perustuu yhtiön julkaisemiin vuoden 2017 kolmannen vuosineljänneksen osavuositarkastuksiin (liite 12). Hafslundin uudelleenjärjestelyn seurauksena ja Fortumin myytyä 34,1 prosentin osuutensa Hafslundista ei Fortum enää tulevaisuudessa saa osuutta Hafslund ASA:n voitoista.

Tammi-joulukuu 2017

Konsernin liikevaihto vuodelta 2017 oli 4 520 (3 632) miljoonaa euroa. Kasvu johtui pääasiassa Venäjän ruplan vahvistumisesta sekä Ekokemin, Hafslundin ja DUONin yhdistelemisestä Fortum-konserniin. Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) oli 1 275 (1 015) miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen liikevoitto oli 811 (644) miljoonaa euroa. Vertailukelpoista liikevoittoa paransivat Hafslundin yhdisteleminen Fortum-konserniin, korkeammat saavutetut sähkön hinnat, ruotsalaisten vesi- ja ydinvoimalaitosten pienemmät kiinteistö- ja kapasiteettiverot ja Venäjän liiketoimintojen parempi tulos. Konsernin liikevoitto 1 158 (633) miljoonaa euroa. Liikevoittoon vaikuttivat 347 (-11) miljoonan euron vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät sisältäen päivitetyt varaukset, myyntivoitot, yritysjärjestelyihin liittyvät kulut, pääasiassa suojaukseen käytettyjen johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitokäytäntö sekä ydinjätehuoltorahastoon liittyvät oikaisut (liite 4). Myyntivoittoihin sisältyy Hafslund ASA:n 34,1 % osuuden myynnistä saatu noin 324 miljoonan euron verovapaa kertaluonteinen myyntivoitto (liite 6). Vuonna 2017

Fortum saavutti vuonna 2016 asetetun 100 miljoonan euron säästötavoitteen kiinteissä kuluissa. Samanaikaisesti panostuksia on kohdistettu uusiin kehitysvaiheessa oleviin energialiiketoimintoihin.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli yhteensä 148 (131) miljoonaa euroa, josta Hafslundin osuus oli 39 (51) miljoonaa euroa, TGC-1:n 32 (38) miljoonaa euroa ja Fortum Värmen 66 (66) miljoonaa euroa. Hafslundin osuus tuloksesta perustuu yhtiön julkisemiin vuoden 2016 neljännen vuosineljänneksen ja tammi-kesäkuun 2017 osavuositarkastuksiin. TGC-1:n osuus tuloksesta perustuu yhtiön julkisemiin vuoden 2016 neljännen vuosineljänneksen ja tammi-syyskuun 2017 osavuositarkastuksiin (liite 12). Hafslundin uudelleenjärjestelyn seurauksena ja Fortumin myytyä 34,1 prosentin osuutensa Hafslundista ei Fortum enää saa osuutta Hafslund ASA:n voitoista.

Nettorahoituskulut olivat 195 (169) miljoonaa euroa ja ne sisälsivät Uniper-investoinnin rahoitusjärjestelyihin liittyvät kulut.

Tulos ennen tuloveroja oli 1 111 (595) miljoonaa euroa.

Raportointikauden verot olivat 229 (90) miljoonaa euroa. Tuloslaskelman efektiivinen tuloverokanta oli 20,6 % (15,2 %). Vertailukelpoinen efektiivinen tuloverokanta oli 18,8 % (20,0 %), kun osuutta osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta, verovapaita myyntivoittoja ja muita kertaluonteisia tuloverotuspäätöksiä ei oteta huomioon (liite 8).

Kauden tulos oli 882 (504) miljoonaa euroa. Osakekohtainen tulos (EPS) oli 0,98 (0,56) euroa, josta -0,14 euroa/osake liittyi tuloverotuspäätökseen Ruotsissa ja 0,38 (-0,02) euroa/osake vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin (liite 20).

Taloudellinen asema ja rahavirta

Rahavirta

Liiketoiminnan rahavirta vuonna 2017 kasvoi 372 miljoonalla eurolla ja oli 993 (621) miljoonaa euroa. Muutosta vertailukauteen verrattuna selittää 260 miljoonaa euroa korkeampi vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA), 193 miljoonaa euroa pienemmät toteutuneet valuuttakurssierot, 133 miljoonaa euroa pienemmät maksetut tuloverot ja 183 miljoonaa euroa pienempi käyttöpääoma. Toteutuneet valuuttakurssierot olivat -83 (110) miljoonaa euroa ja ne liittyivät Fortumin ruotsalaisten ja venäläisten tytäryhtiöiden lainoja suojaavien valuutanvaihtosopimusten jatkamiseen. Kesäkuussa 2016 Fortum maksoi Ruotsissa 127 miljoonan euron tuloverot, jotka liittyivät käynnissä olevaan verokiistaan. Käyttöpääoman muutos vuonna 2017 oli 81 (-102) miljoonaa euroa. Suurin vaikuttava tekijä oli päivittäin selvitettävien futuuriposititioiden kassavaikutus Nasdaq OMX Europe Commodities -kauppapaikassa (Rahavirtalaskelman lisätietoja).

Investoinnit ilman yrityshankintoja kasvoivat vertailukaudesta 58 miljoonaa euroa ja olivat 657 (599) miljoonaa euroa. Osakehankinnat olivat 972 (695) miljoonaa euroa ja ne liittyivät pääasiassa vuoden 2017 Hafslund-yritysjärjestelyihin sekä vuoden 2016 Ekokemin ja puolalaisen DUONin yritysjärjestelyihin. Osakkeita myytiin 741 (39) miljoonalla eurolla pääasiassa Hafslund-yritysjärjestelyn osana. Investointien rahavirta laski 807 (1 701) miljoonaa euroon. Muutos sisälsi hyödykejohtannaiskaupassa käteisvakuuksina käytettyjen pankkitalletuksien -3 (-359) miljoonan euron kasvun.

Rahavirta ennen rahoitusta oli 187 (-1 080) miljoonaa euroa ja siihen vaikutti pääasiassa Hafslund-yritysjärjestely.

Fortum maksoi vuonna 2017 osinkoja 977 (977) miljoonaa euroa. Pitkäaikaisia lainoja maksettiin yhteensä 543 (934) miljoonaa euroa sisältäen 343 miljoonaa euroa joukkovelkakirjalainojen ja 200 miljoonaa euroa muiden lainojen takaisinmaksuja. Likvidit varat pienenevät yhteensä 1 241 (3 064) miljoonaa euroa.

Yhtiön varat ja sijoitettu pääoma

Taseen loppusumma pieneni 211 miljoonalla eurolla ja oli 21 753 (21 964) miljoonaa euroa raportointikauden lopussa. Likvidit varat raportointikauden lopussa olivat 3 897 (5 155) miljoonaa euroa. Sijoitettu pääoma pieneni 477 miljoonalla eurolla ja oli 18 172 (18 649) miljoonaa euroa.

Oma pääoma

Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma oli 13 048 (13 459) miljoonaa euroa.

Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus omasta pääomasta pieneni 411 miljoonaa euroa, mikä johtui pääosin kauden tuloksesta, joka oli 866 miljoonaa euroa, -369 miljoonan euron muuntoeroista sekä 977 miljoonan euron osingonmaksusta.

Rahoitus

Nettovelka kasvoi 1 036 miljoonalla eurolla ja oli 988 (-48) miljoonaa euroa.

Katsauskauden 2017 lopussa konsernin likvidit varat olivat 3 897 (5 155) miljoonaa euroa mukaan lukien PAO Fortumin rahat ja pankkisaamiset, joiden yhteenlaskettu arvo oli 246 (105) miljoonaa euroa. Likvidien varojen lisäksi Fortumilla oli 1,8 miljardia euroa nostamattomia valmiusluottoja, pois lukien Fortumin Uniper-ostotarjoukseen liittyvät 12,0 miljardin euron valmiusluotot (liite 14).

Konsernin nettorahoituskulut olivat 195 (169) miljoonaa euroa sisältäen 132 (139) miljoonaa euroa nettokorkokuluja. Nettorahoituskulut sisältävät Uniper-järjestelyyn liittyvät rahoituskulut.

Syyskuussa 2017 Standard & Poor's ja Fitch Ratings asettivat sekä Fortumin pitkäaikaisen että lyhyen ajan luottoluokituksen tarkkailuun Uniper-sijoituksen mahdollisten vaikutusten vuoksi. Tammikuussa 2018 Standard & Poor's laski Fortumin pitkäaikaisen luottoluokituksen tasolta BBB+ tasolle BBB negatiivisin näkymin Uniper-sijoituksen vuoksi. Lyhyen ajan luokitus pysyi tasolla A-2. Fitch Ratings on luokitellut Fortumin pitkänajan luottoluokituksen tasolle BBB+ ja lyhyen aikavälin luokituksen tasolle F2.

Tunnuslukuja

Vuoden 2017 lopussa vertailukelpoisen nettovelan ja käyttökateen (EBITDA) suhde oli 0,8 (0,0).

Velkaantumisaste oli 7 % (0 %) ja omavaraisuusaste 61 % (62 %). Osakekohtainen oma pääoma oli 14,69 (15,15) euroa. Sijoitetun pääoman tuotto parani 7,1 %:iin (4,0 %). Fortumin pitkän aikavälin tavoite sijoitetun pääoman tuotoksi on vähintään 10,0 %.

Markkinatilanne

Pohjoismaat

Alustavien tilastotietojen mukaan Pohjoismaissa kulutettiin sähköä 108 (107) terawattituntia (TWh) vuoden 2017 neljännellä neljänneksellä. Vuoden 2017 sähkönkulutus oli 392 (390) TWh.

Vuoden 2017 alussa Pohjoismaiden vesivarastot olivat 75 TWh eli 8 TWh alemmat kuin pitkän aikavälin keskiarvo ja 23 TWh alemmat kuin vuotta aiemmin. Vuoden lopussa vesivarannot olivat 86 TWh, joka on 3 TWh yli pitkän aikavälin keskiarvon ja 11 TWh enemmän kuin vuotta aiemmin. Sademäärät Pohjoismaissa olivat tavanomaista selvästi korkeammat sekä vuoden 2017 neljännellä vuosineljänneksellä että koko vuonna.

Vuoden 2017 neljännellä neljänneksellä sähkön keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 30,6 (34,4) euroa/MWh. Leuto ja kostea sää kasvatti vesivarantoja, mikä yhdessä suuremman vesivoimantuotannon kanssa laski hintoja Nord Poolissa neljännellä vuosineljänneksellä. Keskimääräinen sähkön aluehinta Suomessa oli 33,0 (37,5) euroa/MWh ja Ruotsissa (SE3-alue, Tukholma) 31,1 (36,7)

euroa/MWh. Hintojen lasku Suomessa ja Ruotsissa johtui vertailukautta paremmasta ydinvoiman ja siirtoyhteyksien käytettävyydestä sekä leudommasta säästä.

Vuonna 2017 sähkön keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 29,4 (26,9) euroa/MWh. Keskimääräinen sähkön aluehinta Suomessa oli 33,2 (32,4) euroa/MWh ja Ruotsissa (SE3-alue, Tukholma) 31,2 (29,2) euroa/MWh. Hintoja nosti pääasiassa hiililauhdetuotannon vertailuvuotta selkeästi korkeampi marginaalikustannus, mikä on nostanut hintoja Manner-Euroopassa ja lisännyt sähkönvientiä Pohjoismaista.

Saksassa keskimääräinen spot-hinta vuoden 2017 neljännellä neljänneksellä laski 33,0 (37,6) euroon/MWh, mutta nousi 34,2 (29,0) euroon/MWh koko vuoden 2017 osalta.

CO₂-päästöoikeuksien (EUA = EU Emission Allowance) markkinahinta nousi vuoden alun 6,5 eurosta/tonni 8,2 euroon/tonni vuoden 2017 lopussa.

Venäjä

Fortum toimii Länsi-Siperiassa Tjumenin ja Hanti-Mansian alueilla, joissa teollinen tuotanto on keskittynyt öljyyn ja kaasuun, sekä Uralilla metalliteollisuuteen keskittyneellä Tšeljabin skin alueella. Venäjän markkinat on jaettu kahteen hintavyöhykkeeseen ja Fortum toimii hintavyöhykkeellä 1.

Alustavien tilastotietojen mukaan Venäjän sähkönkulutus vuoden 2017 neljännellä neljänneksellä oli 281 (287) TWh. Vastaava luku hintavyöhykkeellä 1 (Venäjän Euroopan puoleinen alue ja Uralin alue) oli 215 (220) TWh. Vuonna 2017 Venäjän sähkönkulutus oli 1,038 (1 027) TWh ja 1 hintavyöhykkeellä 799 (787) TWh.

Vuoden 2017 neljännellä neljänneksellä keskimääräinen sähkön spot-hinta, kapasiteettihinta pois lukien, nousi 1,5 % 1 221 (1 203) ruplaan/MWh hintavyöhykkeellä 1. Koko vuonna 2017 keskimääräinen sähkön spot-hinta, kapasiteettihinta pois lukien, pysyi ennallaan 1 204 (1 204) ruplassa/MWh hintavyöhykkeellä 1.

Tarkemmat markkinatiedot on esitetty taulukoissa katsauksen lopussa (sivut 64-66).

Liiketoimintaympäristö Euroopassa ja päästömarkkinat

EU:n päästökauppajärjestelmän uudistus hyväksytty

Kaksi ja puoli vuotta kestäneen lainsäädäntöprosessin tuloksena EU:n päästökauppajärjestelmän (ETS) uudistus kaudelle 2021-2030 hyväksyttiin joulukuussa. Uudet säännökset korottavat päästökaupan vuosittaista päästövähennystavoitetta nykyisestä 1,74 %:sta 2,2 %:iin. Päästömarkkinan ja päästöoikeuksien hinnoittelun näkökulmasta keskeinen parannus on markkinavakaussavaranon (MSR, Market Stability Reserve) vahvistaminen, joka sisältää varantoon otettavien päästöoikeuksien määrän tilapäisen kaksinkertaistamisen 12 %:sta 24 %:iin vuosina 2019-2023 sekä päästöoikeuksien mitätöinnin varannosta vuodesta 2023 alkaen. Tämän lisäksi uusi direktiivi sisältää säännöksen päästöoikeuksien vapaaehtoisesta mitätöinnistä markkinoilta.

Nyt hyväksytty järjestelmä ei kuitenkaan ole vielä Pariisin sopimuksen tavoitteiden mukainen ja sillä saavutetaan EU:n kokonaispäästöissä vain 80 % vähennys, mikä on vuoden 2050 päästövähennystavoitteen (80-95 %) alarajalla.

Ehdotus Ruotsin vesilainsäädännön muuttamiseksi

Kesäkuussa Ruotsin hallitus antoi ehdotuksensa vesilainsäädännön muutokseksi. Ehdotus sisältää muutoksia ympäristönsuojelulakiin. Ehdotuksen taustalla on Ruotsin energiasopimus kesäkuulta 2016 ja sillä pyritään täyttämään EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin vaatimukset. Tavoitteena on vähentää

vesivoiman ympäristövaikutuksia ja samalla edistää tehokkaampaa sähköntuotantoa. Ehdotuksen mukaan vesivoimalaitosten ympäristöluvut tulisi tarkistaa 20 vuoden kuluessa kansallisen priorisointisuunnitelman mukaisesti. Ympäristöministeriön tavoitteena on saada lainsäädännön muutokset voimaan maaliskuussa 2018.

Fortumin näkemyksen mukaan vesivoiman sääntelyä on tarpeen uudistaa Ruotsissa. Ehdotus ei kuitenkaan ota tasapainoisesti huomioon ympäristötoimia ja sähköntuotantoa, eikä anna riittävää lainsäädännöllistä varmuutta.

Energiasopimus edellyttää, että vesivoimayhtiöt kantavat kokonaisuudessaan ympäristötoimien kustannukset. Niiden rahoittamiseksi suurimmat vesivoimayhtiöt suunnittelevat yhteistä rahastoa. Rahaston odotetaan olevan toiminnassa heinäkuussa 2018 edellyttäen, että vesilainsäädännön uudistus on saatu päätökseen.

Ruotsin ydinjäterahastomaksut hyväksytyt

Ruotsin hallitus päätti joulukuussa 2017 ydinjäterahaston maksuista kaudelle 2018-2020. Maksut perustuvat uuteen rakenteeseen, jonka mukaan rahaston laskennallinen elinikä on 50 vuotta. Osa rahaston pääomasta voidaan sijoittaa osakkeisiin.

Ruotsin ydin- ja vesivoimaverotus hyväksytyt

Toukokuussa Ruotsin valtiopäivät hyväksyi kesäkuun 2016 energiasopimuksessa ehdotetut ydin- ja vesivoiman verotuksen muutokset. Ydinvoimalaitosten veroa laskettiin 90 % heinäkuusta 2017 alkaen 14 770 SEK/MW/kuukausi tasosta 1 500 SEK/MW/kuukausi tasolle. 1.1.2018 vero poistui kokonaan. Vesivoiman kiinteistövero alennetaan neljässä vaiheessa 2,8 %:sta 0,5 %:iin vuoteen 2020 mennessä.

Pohjoismaisen energiayhteistyön kehittäminen

Pohjoismaiden alueellisen energiayhteistyön kehittäminen eteni vuonna 2017. Riippumattoman selvitysmiehen Jorma Ollilan kesäkuussa luovuttaman raportin jälkeen Pohjoismaiden energiaministerit keskustelivat vuosikokouksessaan marraskuussa raportin tuloksista ja sopivat seuraavista vaiheista ehdotusten toteuttamiseksi. Ehdotuksiin sisältyy mm. pohjoismaisen, energia-alan eri toimijat kokoavan sähkömarkkinafoorumien perustaminen, jonka tavoitteena on keskustella pohjoismaisen alueellisen sähkömarkkinan kehittämiseen liittyvistä kysymyksistä.

Segmenttikatsaukset

City Solutions -divisioona jaettiin 1.3.2017 alkaen kahteen divisioonaan: City Solutions ja Consumer Solutions, jotka raportoidaan erillisinä segmentteinään. City Solutions -divisioonaan kuuluvat kaukolämpö ja -kylmä, jätteen energiahyötykäyttö, biopolttoaineet sekä muut kiertotalouden ratkaisut. Consumer Solutions -divisioonaan kuuluvat sähkön ja kaasun vähittäismyynti Pohjoismaissa ja Puolassa mukaan lukien asiakaspalvelu, laskutus ja perintä (asiakaspalvelu Pohjoismaissa raportoitiin aikaisemmin Muut-segmentissä). Uuden organisaattiorakenteen mukaiset vertailuluvut julkaistiin 11.4.2017.

Generation

Generation-segmentti vastaa Fortumin sähköntuotannosta Pohjoismaissa. Siihen kuuluvat ydinvoima-, vesivoima- ja lämpövoimatuotanto, sähköntuotannon optimointi ja sähkökauppa, markkina-analyysi sekä globaalisti ydinvoiman asiantuntijapalvelut.

Milj. euroa	IV/17	IV/16	2017	2016
Liikevaihto	433	435	1 677	1 657
- sähkönmyynti	428	429	1 649	1 635
josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa*	350	318	1 342	1 339
- muu myynti	6	6	28	22
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	191	116	603	527
Vertailukelpoinen liikevoitto	160	87	478	417
Liikevoitto	163	77	501	338
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista**	1	-25	-1	-34
Vertailukelpoinen sidottu pääoma (kauden lopussa)			5 672	5 815
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto %			8,4	6,9
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	55	80	264	203
Henkilöstön lukumäärä			1 035	979

* Sähkön tukkumyyntitulot ja -volymit Pohjoismaissa sisältävät vesi- ja ydinvoimatuotannon ilman vähemmistöosuuksia. Ne eivät sisällä lämpövoimatuotantoa, vähemmistöosuuksia, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

** Voimalaitokset rakennetaan usein yhdessä muiden energiantuottajien kanssa ja omistajat ostavat sähköntuotannon hinnalla, joka vastaa tuotannon kustannuksia mukaan lukien korkokulut ja tuotannolliset verot. Osuus tuloksesta koostuu lähinnä IFRS-oikaisusta (eli ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen kirjanpito) ja poistojen kirjaamisesta alkuperäisistä kauppahinnan kohdistuksista konsernin taseella (liite 18 vuoden 2017 tilinpäätöksessä).

Sähköntuotanto energialähteittäin

TWh	IV/17	IV/16	2017	2016
Vesivoima Pohjoismaissa	5,7	4,2	20,7	20,7
Ydinvoima Pohjoismaissa	5,6	6,2	23,0	24,1
Lämpövoima Pohjoismaissa	0,0	0,3	0,5	0,5
Yhteensä	11,3	10,7	44,2	45,3

Pohjoismainen myynti

TWh	IV/17	IV/16	2017	2016
Myynti Pohjoismaissa	13,3	13,0	51,8	52,4
josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa*	10,9	10,1	42,2	43,2

* Sähkön tukkumyyntitulot ja -volymit Pohjoismaissa sisältävät vesi- ja ydinvoimantuotannon ilman vähemmistöosuuksia. Ne eivät sisällä lämpövoimatuotantoa, vähemmistöosuuksia, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

Myyntihinta

Euroa/MWh	IV/17	IV/16	2017	2016
Segmentin sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa*	32,0	31,5	31,8	31,0

* Segmentin sähkön tukkuhinta sisältää vesi- ja ydinvoimantuotannon ilman vähemmistöosuus. Se ei sisällä lämpövoimantuotantoa, vähemmistöosuus, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

Loka-joulukuu 2017

Generation-segmentin kokonaissähköntuotanto Pohjoismaissa vuoden 2017 neljännellä neljänneksellä kasvoi 11,3 (10,7) TWh:iin. Pienempi ydinvoimantuotanto osittain tasoitti korkeampaa vesivoimantuotantoa. Tuotannosta 100 % (97 %) oli hiilidioksidipäästötöntä.

Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) oli 191 (116) miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen liikevoitto oli 160 (87) miljoonaa euroa. Kasvu johtui lähinnä suuremmasta vesivoimantuotannosta, korkeammasta saavutetusta sähkön hinnasta ja pienemmistä kiinteistö- ja kapasiteettiveroista ruotsalaisissa vesi- ja ydinvoimalaitoksissa. Pienempi ydinvoimantuotanto, mikä johtui Oskarshamn 1 -ydinvoimalaitoksen sulkemisesta ja ydinvoimalaitosten matalammasta käyttöasteesta, kuitenkin tasoitti kasvua osittain.

Liikevoitto oli 163 (77) miljoonaa euroa ja siihen vaikuttivat 2 (-10) miljoonan euron pääasiassa sähköntuotannon suojauksiin käytettävien johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitoikäytäntö, päivitetty varaukset ja ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu (liite 4).

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista oli 1 (-25) miljoonaa euroa (liite 12).

Generation-segmentissä saavutettu sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa oli 32,0 (31,5) euroa/MWh. 0,5 euron/MWh kasvu johtui vertailukautta korkeammista keskimääräisistä suojaushinnoista. Sähkön keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 30,6 (34,4) euroa/MWh. Keskimääräinen aluehinta Suomessa oli 33,0 (37,5) euroa/MWh ja Ruotsissa (SE3, Tukholma) 31,1 (36,7) euroa/MWh.

Tammi-joulukuu 2017

Generation-segmentin kokonaissähköntuotanto Pohjoismaissa oli 44,2 (45,3) TWh. Tuotannosta 99 % (99 %) oli hiilidioksidipäästötöntä.

Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) oli 603 (527) miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 478 (417) miljoonaan euroon. Kasvu johtui lähinnä korkeammasta saavutetusta sähkön hinnasta sekä pienemmistä kiinteistö- ja kapasiteettiveroista ruotsalaisissa vesi- ja ydinvoimalaitoksissa. Kasvua tasoitti osittain pienempi ydinvoimantuotanto, joka johtui Oskarshamn 1 -ydinvoimalaitoksen sulkemisesta ja ydinvoimalaitosten matalammasta käyttöasteesta.

Liikevoitto parani 501 (338) miljoonaan euroon ja siihen vaikuttivat 23 (-79) miljoonan euron pääasiassa sähköntuotannon suojauksiin käytettävien johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitoikäytäntö, päivitetty varaukset ja ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu (liite 4).

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista oli -1 (-34) miljoonaa euroa (liite 12).

Generation-segmentin saavutettu sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa oli 31,8 (31,0) euroa/MWh eli 0,8 euroa/MWh korkeampi kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2016. Sähkön keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 29,4 (26,9) euroa/MWh. Keskimääräinen aluehinta Suomessa oli 33,2 (32,4) euroa/MWh ja Ruotsissa Tukholman alueella (SE3) 31,2 (29,2) euroa/MWh.

City Solutions

City Solutions -segmentti kehittää kestävästä kaupunkiratkaisuista kasvavaa liiketoimintaa Fortumille. Segmenttiin kuuluvat kaukolämpö ja -kylmä, jätteen energiahyötykäyttö, biopolttoaineet sekä muut kiertotalouden ratkaisut. Segmentillä on liiketoimintaa Pohjoismaissa, Baltiassa ja Puolassa. Segmenttiin kuuluvat myös Fortumin 50 %:n omistusosuus ruotsalaisesta Fortum Värmestä, joka on yhteisyritys ja yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä.

Milj. euroa	IV/17	IV/16	2017	2016
Liikevaihto	340	316	1 015	782
- lämmönmyynti	194	156	523	448
- sähkönmyynti	34	42	121	122
- muu myynti	113	119	370	212
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	110	90	262	186
Vertailukelpoinen liikevoitto	61	50	98	64
Liikevoitto	64	62	102	86
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista	31	27	80	76
Vertailukelpoinen sidottu pääoma (kauden lopussa)			3 728	2 873
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto %			5,5	5,9
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	69	55	556	807
Henkilöstön lukumäärä			1 907	1 701

Huhtikuussa 2017 Ekokemin brändi muuttui Fortumiksi. Entinen Ekokem muodostaa Fortumin Recycling and Waste Solutions -yksikön (kierrätys- ja jäteratkaisut), joka kuuluu City Solutions -divisioonaan.

4.8.2017 Fortum sai Hafslundin omistusjärjestelyt päätökseen. Hafslund Heat -liiketoiminnasta ja Klemetsrudanleggetista (KEA) muodostuva Fortum Oslo Varme, jossa Fortumilla on 50 %:in omistusosuus, on konsolidoitu tytäryhtiönä City Solutions -segmentin tulokseen elokuun 2017 alusta.

Loka-joulukuu 2017

Lämmönmyynti vuoden 2017 neljännellä neljänneksellä oli 3,6 (3,3) TWh ja Fortum Oslo Varmen osuus siitä oli 0,6 TWh. CHP-laitosten sähkönmyyntimäärät olivat yhteensä 0,8 (0,9) TWh.

Segmentin liikevaihto kasvoi 340 (316) miljoonaan euroon, mikä johtui Fortum Oslo Varmen yhdistelemisestä Fortum-konserniin.

Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) kasvoi ja oli 110 (90) miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen liikevoitto oli 61 (50) miljoonaa euroa. Fortum Oslo Varmen yhdistelemisellä Fortum-konserniin oli 21 miljoonan euron positiivinen vaikutus vertailukelpoiseen liikevoittoon. Lämpimämpi sää Pohjoismaissa laski sähkön ja lämmön myyntiä, mikä osittain tasoitti positiivista tulosvaikutusta.

Liikevoitto oli 64 (62) miljoonaa euroa ja siihen sisältyivät 3 (13) miljoonan euron vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät (liite 4).

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista oli 31 (27) miljoonaa euroa ja se koostui lähinnä Fortum Varmen tuloksesta (liite 12).

Tammi-joulukuu 2017

Lämmönmyynti oli 10,0 (8,7) TWh. CHP-laitosten sähkönmyyntimäärät olivat yhteensä 2,6 (2,8) TWh ja Fortum Oslo Varmen osuus siitä oli 0,7 TWh.

Liikevaihto kasvoi 1 015 (782) miljoonaa euroon, mikä johtui pääosin Ekokemin ja Fortum Oslo Varmen yhdistelemisestä Fortum-konserniin.

Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) kasvoi ja oli 262 (186) miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 98 (64) miljoonaa euroon. Fortum Oslo Varmen yhdistelemisellä Fortum-konserniin oli 29 miljoonan euron positiivinen vaikutus vertailukelpoiseen käyttökatteeseen ja 15 miljoonan euron positiivinen vertailukelpoiseen liikevoittoon. Lisäksi Ekokemin yhdisteleminen Fortum-konserniin, korkeammat sähkön hinnat ja edullisempi polttoaineiden käyttö paransivat tulosta.

Liikevoitto oli 102 (86) miljoonaa euroa sisältäen 4 (22) miljoonan euron vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät (liite 4).

Fortumin osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista oli 80 (76) miljoonaa euroa mukaan lukien osuus Fortum Värmen tuloksesta (liite 12).

Lämmönmyynti maittain

TWh	IV/17	IV/16	2017	2016
Suomi	1,2	1,3	3,9	3,6
Puola	1,2	1,4	3,7	3,6
Muut maat	1,1	0,6	2,5	1,5
Yhteensä	3,6	3,3	10,0	8,7

Sähkönmyynti maittain

TWh	IV/17	IV/16	2017	2016
Suomi	0,4	0,5	1,5	1,5
Puola	0,1	0,2	0,4	0,7
Muut maat	0,2	0,2	0,7	0,6
Yhteensä	0,8	0,9	2,6	2,8

Consumer Solutions

Consumer Solutions -segmentti kattaa sähkö- ja kaasutuotteiden vähittäismyynnin Pohjoismaissa ja Puolassa mukaan lukien asiakaspalvelun, laskutuksen sekä perinnän. Fortum on Pohjoismaiden suurin sähkön vähittäismyyjä ja yhtiöllä on noin 2,5 miljoonaa asiakasta ja useita eri tuotemerkkejä Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Puolassa. Consumer Solutions tarjoaa sähkötuotteita ja niihin liittyviä palveluja sekä uusia digitaalisia kuluttajaratkaisuja.

Milj. euroa	IV/17	IV/16	2017	2016
Liikevaihto	453	221	1 097	668
- sähkönmyynti	381	166	862	528
- muu myynti	72	55	235	139
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	25	15	57	55
Vertailukelpoinen liikevoitto	18	13	41	48
Liikevoitto	25	22	39	59
Vertailukelpoinen sidottu pääoma (kauden lopussa)			638	154
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	3	2	493	120
Henkilöstön lukumäärä			1 543	961

4.8.2017 Fortum sai Hafslundin omistusjärjestelyt päätökseen. Hafslund Markets liitettiin osaksi Consumer Solutions -divisioonaa, ja on konsolidoitu divisioonan tulokseen elokuun 2017 alusta.

Loka-joulukuu 2017

Sähkön ja kaasun myynti oli 10,5 (4,8) TWh. Asiakasmäärä kauden lopussa oli 2,49 (1,36) miljoonaa. Sekä myynnin että asiakasmäärän kasvu johtuivat pääasiassa Hafslundin yhdistelemisestä Fortum-konserniin.

Myynti kasvoi 453 (221) miljoonaan euroon, mikä johtui pääasiassa Hafslundin yhdistelemisestä Fortum-konserniin. Kasvua tasoitti osittain puolalaisen kaasunjakeluyhtiö DUON Dystrybucjan myynti.

Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) oli 25 (15) miljoonaa euroa ja vertailukelpoinen liikevoitto oli 18 (13) miljoonaa euroa. Hafslundin yhdistelemisellä oli 12 miljoonan euron positiivinen vaikutus vertailukelpoiseen liikevoittoon. Tulosparrannusta tasoittivat osittain sähkö- ja kaasutuotteiden pienemmät keskimääräiset katteet sekä korkeammat uusien digitaalisten palvelujen kehitystyöhön liittyvät kulut, jotka edelleen rasittivat tulosta. Tulosta heikensivät myös sähkönsiirtoyhtiöiden kanssa uudelleen neuvotellut laskutuspalvelusopimukset.

Liikevoitto oli 25 (22) miljoonaa euroa ja siihen vaikuttivat myyntivoitot ja pääasiassa suojaukseen käytettyjen johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitolähtö, 9 (0) miljoonaa euroa (liite 4).

Tammi-joulukuu 2017

Vuonna 2017 sähkön ja kaasun myynti oli yhteensä 24,4 (14,8) TWh. Asiakasmäärä raportointikauden lopussa oli 2,49 (1,36) miljoonaa.

Myynti kasvoi 1 097 (668) miljoonaan euroon, mikä johtui pääasiassa puolalaisen DUONin ja Hafslundin yhdistelemisestä Fortum-konserniin.

Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) oli 57 (55) miljoonaa euroa ja vertailukelpoinen liikevoitto oli 41 (48) miljoonaa euroa. Hafslundin yhdistämisellä oli 22 miljoonan euron positiivinen vaikutus vertailukelpoiseen käyttökatteeseen ja 13 miljoonan euron positiivinen vaikutus vertailukelpoiseen liikevoittoon. Tulosta heikensivät sähkö- ja kaasutuotteiden pienemmät keskikatteet sekä uusien digitaalisten palvelujen kehitystyöhön liittyvät kulut. Tulosta heikensivät ulkoisten sähkönsiirtoyhtiöiden kanssa uudelleen neuvotellut laskutuspalvelusopimukset.

Liikevoitto laski 39 (59) miljoonaan euroon ja siihen vaikuttivat myyntivoitot ja pääasiassa suojaukseen käytettyjen johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitolähtö, yhteensä -2 (11) miljoonaa euroa (liite 4).

Myynti

TWh	IV/17	IV/16	2017	2016
Sähkö	9,3	3,6	20,5	12,3
Kaasu*	1,2	1,1	4,0	2,5

* ei sisällä tukkumyyntiä

Asiakasmäärä

Tuhatta*	2017	2016
Sähkö	2 470	1 350
Kaasu	20	10
Yhteensä	2 490	1 360

* pyöristettynä lähimpään 10 000:een

Russia

Russia-segmentti koostuu sähkön ja lämmön tuotannosta ja myynnistä Venäjällä. Segmentti sisältää myös Fortumin yli 29 prosentin omistusosuuden TGC-1:ssä. TGC-1 on osakkuusyhtiö, joka yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä.

Milj. euroa	IV/17	IV/16	2017	2016
Liikevaihto	314	289	1,101	896
- sähkönmyynti	226	206	837	691
- lämmönmyynti	87	81	258	199
- muu myynti	1	2	6	6
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	121	100	438	312
Vertailukelpoinen liikevoitto	84	66	296	191
Liikevoitto	85	67	295	226
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista	4	4	31	38
Vertailukelpoinen sidottu pääoma (kauden lopussa)			3 161	3 284
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %			10,1	8,0
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	167	67	277	201
Henkilöstön lukumäärä			3 495	3 745

Maaliskuussa 2016 loppuun saatetun monivuotisen investointiohjelman jälkeen Fortumin kokonaiskapasiteetti Venäjällä on 4 794 MW, sisältäen 35 MW vuoden 2017 lopussa hankittua aurinkovoimaa. Vuoden 2007 jälkeen rakennettua uutta kapasiteettia on 2 333 MW. Jokaiselle Venäjän valtion takaaman takuuhinnan piirissä (CSA, Capacity Supply Agreement) olevalle uudelle laitokselle maksetaan Venäjän valtion takaamaa takuuhintaa noin 10 vuoden ajan käyttöönotosta lähtien. Saatut kapasiteettimaksut vaihtelevat voimalaitosten iän, sijainnin, tyypin ja koon mukaan. Myös sesonkivaihtelut ja käytettävyys vaikuttavat kapasiteettimaksuihin. Kapasiteettimaksut voivat myös vaihdella hieman vuosittain, sillä tuotto on sidottu Venäjän pitkän aikavälin valtionobligaatioihin, joiden maturiteetti on 8-10 vuotta.

Maaliskuussa 2017 sähkön tukkukaupan viranomaisen julkisti vuosittaisia tietoja, joita käytetään CSA-maksujen laskentaperusteina. Näitä tietoja ovat muun muassa painottu pääoman keskimääräinen kustannus (WACC), kuluttajahintaindeksi (CPI) sekä yhtiöiden sähkön spot-markkinoilta saamat tuotot (tuottoja tarkastellaan kolmen ja kuuden vuoden päästä laitoksen käyttöönotosta). CSA-maksuja korotettiin kompensoimaan pienempiä sähkön spot-markkinoilta kertyneitä tuottoja. Lisäksi osa laitoksista saa korotettuja CSA-maksuja käyttövuosille seitsemästä kymmeneen. Kapasiteettimaksujen korotuksia tasoitti hieman matalampi Venäjän valtionobligaatioiden korko ja kuluttajahintaindeksi.

Fortumin tuotantokapasiteetista yhteensä 2 461 MW:lla oli oikeus osallistua vanhaa kapasiteettia (CCS, Competitive Capacity Selection) koskevaan huutokauppaan vuodelle 2017. Kaikki Fortumin huutokaupassa tarjoamat voimalaitokset tulivat valituiksi. 195 MW Fortumin vanhasta kapasiteetista on saanut forced mode -statuksen eli yhtiö saa korkeamman maksun tästä kapasiteetista.

Loka-joulukuu 2017

Vuoden 2017 neljännellä neljänneksellä Russia-segmentin sähkönmyynti kasvoi 8,4 (7,9) TWh:iin, kun samalla lämmönmyynti laski 6,8 (7,7) TWh:iin. Sähkön tuotantomäärää kasvatti kaasukombiteknologiaan perustuvan Chelyabinsk GRES:n 3 -yksikön käynnistäminen. Lämmin sää pienensi lämmönmyyntiä.

Liikevaihto kasvoi 314 (289) miljoonaan euroon pääasiassa korkeampien saatujen CSA-maksujen sekä Chelyabinsk GRES'in 3 -yksikön käynnistämisen ansiosta.

Russia-segmentin vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) oli 121 (100) miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen liikevoitto oli 84 (66) miljoonaa euroa. Korkeammat saadut CSA-maksut ja tehokkaampi saatavien perintä paransivat liikevoittoa, mutta matalampi sähkön myyntikate puolestaan hiukan tasoitti kasvua.

Liikevoitto kasvoi 85 (67) miljoonaan euroon.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 4 (4) miljoonaa euroa (liite 12).

Tammi-joulukuu 2017

Vuonna 2017 Russia-segmentin sähkönmyynti oli 30,5 (29,5) TWh ja lämmönmyynti 19,8 (20,7) TWh. Sähkön tuotantomäärää kasvatti Chelyabinsk GRES:n 3 -yksikön käynnistäminen.

Liikevaihto kasvoi 1 101 (896) miljoonaan euroon pääasiassa Venäjän ruplan vahvistumisen, korkeampien saatujen CSA-maksujen, Tjumenin alueen lämpöreformin sekä Chelyabinsk GRES:n 3 -yksikön käynnistämisen ansiosta.

Russia-segmentin vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) oli 438 (312) miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen liikevoitto oli 296 (191) miljoonaa euroa. Venäjän ruplan vaikutus Russia-segmentin tulokseen oli 31 miljoonaa euroa. Uuden yksikön käyttöönotto, korkeammat CSA-maksut ja sähkön- ja lämmöntuotannon kasvu sekä tehostunut saatavien perintä paransivat myös liikevoittoa.

Liikevoitto oli 295 (226) miljoonaa euroa, joka sisälsi 0 (35) miljoonaa euroa myyntivoittoa (liite 4).

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 31 (38) miljoonaa euroa (liite 12).

Fortumin keskeiset sähkön kapasiteetin ja kaasun hinnat Venäjällä

	IV/17	IV/16	2017	2016
Sähkön spot-hinta (markkinahinta) Uralin alue RUB/MWh	1 038	1 063	1 041	1 054
Keskimääräinen säännelty kaasun hinta Uralin alueella RUB/1000 m ³	3 755	3 614	3 685	3 614
Keskimääräinen kapasiteettihinta vanhalle kapasiteetille (CCS) tRUB/MW/kk*	157	155	148	140
Keskimääräinen kapasiteettihinta uudelle kapasiteetille (CSA) tRUB/MW/kk*	983	924	899	815
Keskimääräinen kapasiteettihinta tRUB/MW/kk	577	556	535	481
Fortumin saavuttama sähkönhinta Venäjällä RUB/MWh	1 845	1 818	1 813	1 734
Fortumin saavuttama sähkönhinta Venäjällä EUR/MWh**	27,0	26,2	27,5	23,5

* Kapasiteettihinnat maksettu kapasiteettivolyyymeille, pois lukien suunnittelemattomat seisokit, huollot ja oma käyttö

** Muunnettu käyttäen keskikurssia

Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin sekä käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynnit

Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin vuoden 2017 neljännellä neljänneksellä olivat 331 (263) miljoonaa euroa. Investoinnit ilman yritysostoja olivat 208 (235) miljoonaa euroa (liite 4).

Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin vuonna 2017 olivat 1 815 (1 435) miljoonaa euroa. Investoinnit ilman yritysostoja olivat 690 (591) miljoonaa euroa (liite 4).

Fortum suunnittelee ottavansa käyttöön uutta sähkön- ja lämmöntuotantokapasiteettia ja suorittavansa perusparannuksia olemassa oleviin laitoksiin seuraavasti:

	Tyyppi	Sähkön- tuotanto- kapasiteetti MW	Lämmön- tuotanto- kapasiteetti MW	Toimitus alkoi/alkaa
Generation				
Loviisa, Suomi	Ydinvoima	6		2018
Vesivoimaloita Ruotsissa ja Suomessa	Vesivoima	~12		2018
City Solutions				
Zabrze, Puola	CHP	75	145	2018
Russia				
Uljanovsk	Tuuli	35		1.1.2018
Uljanovsk	Tuuli	50*		H1 2019
Muut				
Solberg, Ruotsi	Tuuli	75**		Q1 2018
Ånstadblåheia, Norway	Tuuli	50		2018
Sørfjord, Norway	Tuuli	97		2019
Karnataka, Intia	Aurinko	100		Q4 2017

* Fortum-RUSNANO sijoitusrahasto on joint venture, jossa Fortumin omistusosuus on 50 %

** Skellefteå Kraft AB (SKAB) osallistuu projektiin 50 %:n (37,5 MW:n) osuudella

Generation

Fortum osallistuu 1 600 MW:n Olkiluoto 3 -ydinvoimalaitosyksikön rakentamiseen Suomessa Teollisuuden Voima Oyj (TVO) -omistusosuutensa kautta. Laitoksen toimittajan, AREVA-Siemens-yhteenliittymän mukaan yksikön säännöllisen sähköntuotannon odotetaan alkavan toukokuussa 2019.

Olkiluoto 3 -ydinvoimalaitosyksikön rahoitus on järjestetty ulkoisella rahoituksella, osakeannein ja osakaslainoin omistajien ja TVO:n välillä. Fortum omistaa 25 % Olkiluoto 3 -ydinvoimalaitosyksiköstä ja on sitoutunut rakentamisen rahoitukseen omistusosuutensa suhteessa. Joulukuun 2017 lopussa Fortumin osakaslaina TVO:lle on 145 miljoonaa euroa. Fortumin jäljellä oleva sitoumus OL3-yksikköön on 88 miljoonaa euroa (liite 13).

City Solutions

Ekokem Oyj:n loppujen vähemmistöosakkeiden lunastusprosessin lopullinen päätös tehtiin välimiesoikeudessa 30.3.2017, mikä nosti Fortumin omistuksen 100 %:iin.

Consumer Solutions

Toukokuussa 2017 Fortum päätti myydä puolalaisen kaasunjakeluyhtiön DUON Dystrybcja S.A.:n koko osakekannan Infracapitalille. Infracapital on M&G Investmentsiin kuuluva infrastruktuuri-investointeihin keskittyvä rahastoyhtiö. DUON Dystrybcja S.A. toimii Puolassa verkkokaasun ja nesteytetyn maakaasun jakeluyhtiönä. Fortum hankki yhtiön vuonna 2016 osana sähkön- ja kaasunmyyntiyhtiö DUONin yritysosasto (nykyisin Fortum Markets Polska S.A.). DUON Dystrybcja -kauppa saatiin päätökseen 28.7.2017. Kaupalla oli vähäinen positiivinen vaikutus Fortumin kolmannen vuosineljänneksen tulokseen.

Russia

27.4.2017 Fortum ja RUSNANO päättivät 50/50-yhteistyösopimuksesta (joint venture), jonka tavoite on varmistaa mahdollisuus takuuhinnan piirissä (CSA) olevan tuulivoiman rakentamiseen. Perustettu sijoitusrahasto voitti kesäkuussa Venäjän valtion uusiutuvan energian huutokaupassa oikeuden rakentaa 1 000 MW takuuhintaista (CSA, Capacity Supply Agreement) tuulivoimakapasiteettia Venäjälle. Takuuhinnan piiriin valittujen projektien tuulivoimalat otetaan käyttöön vuosina 2018-2022, ja takuuhinta vastaa noin 115-135 euroa/MWh. Laitoksille maksetaan takuuhintaa 15 vuoden ajan käyttöönotosta. Jokainen investointi päätetään tapauskohtaisesti sijoitusrahaston kokonaisvaltuutuksen puitteissa. Fortumin sijoitusrahastoon sijoittaman oman pääoman määrä on enimmillään 15 miljardia ruplaa (tällä hetkellä noin 220 miljoonaa euroa) ja pääomaa sitoutuu pidemmän ajan kuluessa (noin viiden vuoden aikana) mikäli investointipäätöksiä tehdään. Sijoitusrahasto on valinnut Vestaksen tuuliturbiininsa toimittajaksi Venäjällä. Lokakuussa 2017 sijoitusrahasto päätti ensimmäisestä 50 MW tuulivoimapuistoinvestoinnista, jonka on tarkoitus aloittaa tuotanto vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla.

Marraskuussa 2017 Fortum sai päätökseen projektin, jonka myötä vanhaa tuotantokoneistoa Chelyabinsk GRES -sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksella Venäjällä korvattiin uudella. Laitoksen kaasukombiteknologiaan perustuva kolmosyksikkö, jonka sähköntuotantokapasiteetti on 247,5 MW ja lämmöntuotantokapasiteetti 174 MW, on aloittanut kaupallisen tuotannon. Uudella turbiinilla on korvattu kahdeksan vanhaa turbiinia. Yksikkö ei ole mukana aikaisemmin loppuun saatetussa investointiohjelmassa ja saa sen vuoksi CCS (Competitive Capacity Selection) kapasiteettimaksua. Fortumin Chelyabinsk GRES -voimalaitoksen yhteenlaskettu sähköntuotantokapasiteetti on 742 MW ja lämmöntuotantokapasiteetti 988 MW.

30.11.2017 Fortum allekirjoitti sopimuksen kolmen aurinkovoimayhtiön ostamisesta Hevel Groupilta, Venäjän suurimmalta aurinkovoimayhtiöltä. Järjestelyt saatiin päätökseen joulukuussa 2017. Laitokset otettiin käyttöön vuosina 2016 ja 2017, ja niiden yhteenlaskettu kapasiteetti on 35 MW. Laitokset saavat keskimääräistä, noin 430 euron/MWh takuuhintaista kapasiteettimaksua (CSA) noin 15 vuoden ajan käyttöönotosta. Hevel Group vastaa laitosten käytöstä ja kunnossapidosta.

Muut

Tammikuun 2017 alussa Fortum sai päätökseen kolmen tuulivoimaprojektin oston norjalaiselta Nordkraft yhtiöltä. Kauppaan kuuluu Nygårdsfjellet-tuulipuisto, joka on jo toiminnassa, sekä täysin luvitetut Ånstadblåheia- ja Sørfjord-projektit. Tuulipuistojen arvioidaan valmistuvan 2018 ja 2019 ja niiden suunniteltu tuotantokapasiteetti on yhteensä noin 170 MW. 29.9.2017 Fortum teki investointipäätöksen Sørfjordin tuulivoimapuiston rakentamisesta Pohjois-Norjaan. Sørfjordin tuulivoimapuistoon tulee 23 tuuliturbiinia, joiden tuotantokapasiteetti on yhteensä 97 MW. Turbiinit toimittaa Siemens Gamesa Renewable Energy.

Maaliskuussa 2017 Fortum otti käyttöön teholtaan 70 MW:n aurinkovoimalaitoksen Bhadla-aurinkopuistossa Rajasthanin osavaltiossa Intiassa ja joulukuussa 2017 100 MW:n aurinkovoimalaitoksen Pavagadan tuulivoimapuistossa Karnatakassa. Vuonna 2016 Fortum voitti käänteisen huutokaupan näistä aurinkovoimaprojekteista. Voimalaitosten tuottamalle sähkölle maksetaan takuuhintaa 25 vuoden ajan. Sähkönmyyntisopimus on tehty Intian suurimman sähköyhtiön, National Thermal Power Corporationin (NTPC) kanssa.

Osakkeet ja osakepääoma

Fortumin osake Nasdaq Helsingissä

Tammi-joulukuu 2017	Osakevaihto kpl	Arvo yhteensä euroa	Korkein euroa	Alin euroa	Keskihinta* euroa	Viimeisin euroa
FORTUM**	582 872 719	8 905 758 815	18,94	12,69	15,28	16,50

* kaupankäyntimäärillä painotettu

** 25.1.2017 asti FUM1V

	31.12.2017	31.12.2016
Markkina-arvo, miljoonaa euroa	14 658	12 944
Osakkeenomistajia, kpl	127 297	131 882
Suomen valtion omistusosuus, %	50,8	50,8
Hallintarekisteröityjen ja ulkomaisten omistajien osuus, %	30,6	28,1
Kotitalouksien omistusosuus, %	10,2	10,8
Rahoitus- ja vakuutuslaitosten omistusosuus, %	1,4	2,0
Muiden kotimaisten sijoittajien osuus, %	7,0	8,3

Helsingin pörssin lisäksi Fortumin osakkeita vaihdettiin useilla vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla, esimerkiksi Boat-, Cboe ja Turquoise-markkinoilla sekä OTC-markkinoilla. Vuonna 2017 noin 61 % osakkeiden kokonaisvaihdoista käytiin muilla markkinapaikoilla kuin Nasdaq Helsingissä.

31.12.2017 Fortum Oyj:n osakepääoma oli 3 046 185 953 euroa ja rekisteröityjen osakkeiden kokonaismäärä 888 367 045 kappaletta. Fortum ei omistanut omia osakkeitaan.

Yhtiökokous päätti 4.4.2017 valtuuttaa hallituksen päättämään yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta ja luovuttamisesta. Hankittavien tai luovutettavien omien osakkeiden lukumäärä voisi kummankin osalta olla enintään 20 000 000 osaketta, mikä vastaa noin 2,25 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Valtuutukset ovat voimassa seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen saakka, kuitenkin enintään 18 kuukautta. Hallitus ei ole käyttänyt valtuutustaan 2.2.2018 mennessä.

Konsernin henkilöstö

Fortumin toiminta on keskittynyt pääasiassa Pohjoismaihin, Venäjälle, Puolaan ja Baltiaan. Vuoden 2017 lopussa Fortumin henkilöstömäärä oli 8 785 (31.12.2016: 8 108). Henkilöstön kasvu liittyi pääasiassa Hafslundin yhdistelemiseen Fortum-konserniin.

Vuoden 2017 lopussa Generation-segmentissä oli 1 035 (31.12.2016: 979) työntekijää; City Solutions -segmentissä 1 907 (31.12.2016: 1 701); Consumer Solutions -segmentissä 1 543 (31.12.2016: 961), Russia-segmentissä 3 495 (31.12.2016: 3 745) ja Muut-segmentissä 805 (31.12.2016: 722).

Tutkimus ja kehitys

Kestävä kehitys on olennainen osa Fortumin strategiaa ja nykyisten liiketoimintojensa rinnalla Fortum tutkii ja kehittää uusia uusiutuvaan energiaan liittyviä kasvuratkaisuja.

Fortumin tavoitteena on olla energiateknologian ja sovelluskehityksen kärjessä. Kiihdyttääkseen innovaatiotoimintaa ja uusien ratkaisujen kaupallistamista Fortum vahvistaa omaa kehitystyötään ja digitalisaation hyödyntämistä sekä solmii kumppanuuksia maailman johtavien toimittajien, tutkimuslaitosten ja nousevien teknologia- ja palveluyritysten kanssa. Fortum investoi suoraan ja välillisesti lupaavia uusia innovaatioita kehittäviin kasvuyrityksiin. Yhtiö keskittyy teknologioihin, jotka tarjoavat älykkäitä ratkaisuja tulevaisuuden hajautetun energiajärjestelmän tarpeisiin ja joissa on potentiaalia muuttaa nykyistä energiajärjestelmää ratkaisevasti sekä vauhdittaa siirtymää kiertotalouteen. Fortum investoi myös teknologioihin, jotka tukevat nykyisen tuotannon ja järjestelmien parempaa hyödyntämistä ja jotka voivat luoda uusia markkinoita ja tuotteita Fortumille. Fortum pyrkii jatkuvasti kehittämään puhtaan energian ratkaisuja ja ratkaisuja, jotka kasvattavat resurssi- ja systeemitehokkuutta.

Fortum raportoi tutkimus- ja kehitysmenot vuositasona. Vuonna 2017 Fortumin T&K-menot olivat 53 (52) miljoonaa euroa eli 1,2 % (1,4 %) liikevaihdosta.

Kestävä kehitys

Fortum pyrkii ottamaan liiketoiminnassaan huomioon tasapainoisesti taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun ja on määritellyt kestävän kehityksen painopistealueensa seuraavasti:

Taloudellinen vastuu	Sosiaalinen vastuu	Ympäristövastuu
Taloudellinen lisäarvo sidosryhmille	Laitos- ja työturvallisuus	Energia- ja resurssitehokkuus
Pitkän aikavälin arvonluonti ja kasvu	Energian toimitusvarmuus asiakkaille	Ympäristövaikutusten vähentäminen
Toimitusketjun vastuullisuus	Henkilöstön hyvinvointi	Ilmastomyönteinen energiantuotanto ja järjestelmät
Asiakastyytyväisyys	Liiketoiminnan eettisyys ja määräystenmukaisuus	Kaupunkien kestävätkratkaisut

Konsernitason kestävän kehityksen tavoitteet liittyvät tärkeimpiin painopistealueisiin ja painottavat Fortumin yhteiskunnallista roolia. Ympäristö- ja turvallisuustulosten lisäksi ne mittaavat yhtiön mainetta, asiakastyytyvääisyyttä, henkilöstön hyvinvointia sekä sähkön- ja lämmöntuotannon varmuutta. Tavoitteet asetetaan vuosittain ja ne perustuvat toiminnan jatkuvaan parantamiseen.

Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista seurataan kuukausi-, neljännesvuosi- ja vuosiraportoinnin avulla. Fortum julkaisee vuosittain Kestävän kehityksen raportin, jossa on lisätietoja yhtiön kestävän kehityksen toiminnasta.

Kestävän kehityksen konsernitavoitteet ja tulokset vuonna 2017

	Tavoite	IV/2017	2017
Taloudellinen vastuu			
Maineindeksi, perustuu One Fortum - tutkimukseen	70,7	-	72,3
Asiakastytyväisyysindeksi (CSI), perustuu One Fortum -tutkimukseen	Taso "hyvä", 70-74	-	64-76
Ympäristövastuu			
Energian kokonaistuotannon CO ₂ – ominaispäästö, viiden vuoden keskiarvo, g/kWh	< 200	181	188
Energiatehokkuuden parantuminen vuoteen 2020 mennessä verrattuna vuoteen 2012, GWh/a	>1 400	-	1 502
Merkittävät EHS poikkeamat, kpl	≤21	4	20
Sosiaalinen vastuu			
CHP-laitosten energiakäytettävyys, %	> 95	96,2	96,1
Lääkinnällistä hoitoa vaatineiden työtapaturmien taajuus (TRIF), oma henkilöstö	≤ 2,5	2,3	1,8
Poissaoloon johtaneiden työtapaturmien taajuus (LWIF), oma henkilöstö	≤ 1,0	2,0	1,2
Poissaoloon johtaneiden työtapaturmien taajuus (LWIF), urakoitsijat	≤ 3,5	6,0	4,2
Vakavien työtapaturmien lukumäärä, kpl	≤ 5	1	1
Työtapaturmien, vakavien EHS-poikkeamien ja läheltä piti –tapausten tutkinnan laatu	Taso 1,0	Taso 0,75	Taso 0,75
Sairauspoissaolot, %	≤ 2,3	2,3*	2,2*

* Ei sisällä: DUON, Hafslund

Fortum on listattuna Nasdaq Helsingissä sekä mukana STOXX Global ESG Leaders, OMX GES Sustainability Finland, ECPI® ja Euronext Vigeo Eurozone 120 -indekseissä. Fortum on myös saanut luokituksen A- CDP:n (aikaisemmin Carbon Disclosure Project) vuosittaisessa arvioinnissa vuonna 2017 sekä Prime Status (B-) -luokituksen saksalaiselta oekom research AG:lta.

Fortumin kestävän kehityksen raportointi kattaa kaikki Fortumin määräysvallassa olevat toiminnot mukaan lukien tytäryritykset kaikissa toimintamaissa. Kestävän kehityksen tiedot liittyen Hafslund Markets ja Fortum Oslo Varme -liiketoimintoihin sisältyvät Fortumin raportointiin elokuusta 2017 alkaen.

Taloudellinen vastuu

Fortumin tavoitteena on erinomainen taloudellinen menestys strategisesti valituilla keskeisillä alueilla vahvan osaamisen ja vastuullisten toimintatapojen avulla. Fortum mittaa taloudellista menestystään sijoitetun pääoman tuotolla (tavoite: vähintään 10 %) ja pääomarakenteella (tavoite: vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate eli EBITDA noin 2,5).

Asiakastytyväisyyden ja yhtiön maineen tavoitteita seurataan vuosittain. Vuonna 2017 One Fortum - tutkimuksen mukaan yhtiön maine keskeisten sidosryhmien keskuudessa oli 72,3 (72,5) yksikköä (asteikolla 1-100) ja ylitti 70,7 yksikön tavoitteen. One Fortum -tutkimukseen vuosina 2016 ja 2017 valitut sidosryhmät poikkeavat toisistaan. Vuoden 2017 tavoitteen (70,7) vertailuarvona käytettiin maineindeksiä (69,7), jonka vastaavat sidosryhmät antoivat vuonna 2016. Asiakastytyväisyyden konsernitavoite (70-74 yksikköä) saavutettiin kaikilla muilla liiketoiminta-alueilla paitsi sähkön vähittäismyynnissä kuluttajille ja

yriyksille. Recycling and Waste Solutions -liiketoiminta-alue ei ollut mukana One Fortum -tutkimuksessa vuonna 2017.

Fortum edellyttää liiketoimintakumppaneidensa toimivan vastuullisesti ja noudattavan Fortumin Toimintaohjetta (Code of Conduct) sekä Fortumin Toimintaohjetta palvelun- ja tavarantoimittajille. Fortum arvioi liiketoimintakumppaneidensa toiminnan tasoa toimittajien koulutuksen ja toimittaja-auditointien avulla. Vuonna 2017 Fortum auditoi yhteensä 11 (13) toimittajaa Kiinassa, Intiassa, Venäjällä, Sloveniassa, Virossa ja Suomessa. Vuoden 2017 auditoinneissa havaittiin eniten poikkeamia liittyen työturvallisuuteen, työaikoihin ja palkkaukseen.

Ympäristövastuu

Fortumin konsernitason ympäristötavoitteet liittyvät hiilidioksidipäästöihin, energiatehokkuuteen ja merkittäviin ympäristö-, työterveys- ja turvallisuuspoikkeamien (EHS-poikkeamat) hallintaan. Tuotantotoiminnot noudattavat ISO 14001 -ympäristöjärjestelmästandardia, ja 99,8 % (99,9 %) Fortumin sähkön- ja lämmöntuotannosta maailmanlaajuisesti on ISO 14001 -sertifioitu.

Fortumin tavoitteena on edistää resurssitehokkuuden parantamista ja siirtymistä kohti kattavampaa kiertotaloutta. Vuonna 2017 Fortum vastaanotti asiakkailtaan yhteensä noin 1,2 miljoonaa tonnia tavanomaisia jätteitä ja noin 640 000 tonnia vaarallisia jätteitä. Mahdollisimman suuri osa jätevirrasta kierrätetään, hyödynnetään tai käytetään uudelleen.

Fortumin energiantuotanto perustuu pääosin hiilidioksidipäästöttömään vesi- ja ydinvoimaan sekä energiatehokkaaseen sähkön ja lämmön yhteistuotantoon. Fortumin strategian mukaisena tavoitteena on kasvaa aurinko- ja tuulivoimassa gigawattikoluokkaan. Fortum olettaa huolen ilmastomuutoksesta kasvattavan vähäpäästöisten ja energiatehokkaiden tuotteiden ja ratkaisujen kysyntää. Fortumin tavoitteena on hillitä ilmastomuutosta investoimalla hiilidioksidipäästöttömään energiantuotantoon ja parantamalla energia- ja resurssitehokkuutta.

Vuonna 2017 Fortumin suorat hiilidioksidipäästöt olivat 18,3 (18,6) Mt. Suorat hiilidioksidipäästöt vähenivät, koska lauhdevoimaa tuotettiin vähemmän. EU:n päästökauppajärjestelmän (ETS) piirissä oli 2,3 (2,7) Mt kokonaishiilidioksidipäästöistä. Arvio Fortumille myönnettävistä ilmaisista päästöoikeuksista on 1,0 (1,0) Mt.

Fortumin kokonaishiilidioksidipäästöt (miljoonaa tonnia, Mt)	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Kokonaispäästöt	5,2	5,8	18,3	18,6
Päästökauppajärjestelmän alaiset päästöt	0,6	1,1	2,3	2,7
Myönnettyt päästöoikeudet	-	-	1,0	1,0
Päästöt Venäjällä	4,4	4,5	15,4	15,5

Fortumin energian kokonaistuotannon hiilidioksidin ominaispäästöt pysyivät samalla tasolla ja olivat 184 (184) g/kWh. Energian kokonaistuotannon hiilidioksidin ominaispäästöjen viiden vuoden keskiarvo oli 188 (188) g/kWh, mikä on parempi kuin Fortumin konsernitavoite 200 g/kWh.

Fortumin konsernitavoitteena on ollut saavuttaa yli 1 400 GWh:n vuotuiset energiatehokkuussäästöt vuoteen 2020 mennessä verrattuna vuoteen 2012. Tavoite saavutettiin vuoden 2017 loppuun mennessä (1 502 GWh/a).

Fortum käyttää runsaasti vettä erityyppisillä voimalaitoksilla ja kaukolämpöverkoissa. Useimmissa tapauksissa voimalaitokset eivät kuluta vettä, vaan vesi palautetaan samaan vesistöön, josta se otetaan. Fortum otti sähkön- ja lämmöntuotannossa käyttöönsä yhteensä 2 100 (2 100) miljoonaa kuutiometriä vettä, josta 94 % käytettiin jäähdytysvetenä.

Fortumin tavoitteena on alle 21 merkittävää EHS-poikkeamaa vuodessa. Merkittäviä EHS-poikkeamia seurataan, raportoidaan, tutkitaan ja tarvittavat korjaavat toimenpiteet toteutetaan. Vuonna 2017 Fortumin toiminnoissa tapahtui 20 (22) merkittävää EHS (ympäristö, työterveys ja turvallisuus) -poikkeamaa. Ympäristöpoikkeamia oli 10 (11), joista kahdeksan oli vuotoja. EHS-poikkeamilla ei ollut merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Sosiaalinen vastuu

Fortumin sosiaalisen vastuun tavoitteet liittyvät sähkön ja lämmön toimitusvarmuuteen asiakkaille, laitos- ja työturvallisuuteen sekä henkilöstön hyvinvointiin.

Fortumille hyvä turvallisuus on liiketoiminnan perusta sekä tehokkaan ja häiriöttömän toiminnan ehdoton edellytys. Fortumin tavoitteena on olla turvallinen työpaikka sekä omille työntekijöille että yritykselle töitä tekeville urakoitsijoille ja palveluntoimittajille. Sertifioitu OHSAS 18001 -turvallisuusjohtamisjärjestelmä kattaa 98,4 % (99,9 %) Fortumin sähkön- ja lämmöntuotannosta maailmanlaajuisesti.

Vuosi 2017 oli turvallisuuden näkökulmasta haasteellinen. Oman henkilöstön lääkinällistä hoitoa vaatineiden työtaturmien taajuus (TRIF) miljoonaa työtuntia kohden oli 1,8 (1,9) , mikä on parempi kuin tavoite ($\leq 2,5$). Oman henkilöstön poissaoloon johtaneiden työtaturmien taajuus (LWIF) oli 1,2 (1,0), mikä ei saavuttanut asetettua tavoitetasoa ($\leq 1,0$).

Urakoitsijoiden poissaoloon johtaneiden työtaturmien taajuus (LWIF) on edelleen keskeinen haasteemme. Urakoitsijoiden poissaoloon johtaneiden työtaturmien taajuus miljoonaa työtuntia kohden oli 4,2 (3,0) eikä Fortum saavuttanut asetettua tavoitetta ($\leq 3,5$). Sama haaste koskee yhdistettyä (Fortumin henkilöstö ja urakoitsijat) poissaoloon johtaneiden työtaturmien taajuutta, joka oli 2,4 (1,8) ja ylitti tavoitteen (1,9).

Vuonna 2018 Fortum ottaa käyttöön uusia työkaluja urakoitsijoiden turvallisuustulosten seurantaan osana toimittajien kvaifointia sekä arvioi urakoitsijoiden turvallisuuskäytäntöjä systemaattisemmin työn aikana. Yhtiön toiminnassa ei sattunut kuolemaan johtaneita työtaturmia vuonna 2017, kuten ei myöskään vuonna 2016.

Fortumin työhyvinvointimalli ForCare pyrkii edistämään terveyttä, turvallisuutta, työkykyä ja työyhteisön toimivuutta. Sairauspoissaoloprosentti (ei sisällä DUONia ja Hafslundia) oli 2,2 (2,3), mikä oli parempi kuin asetettu tavoite ($\leq 2,3$). Hafslundin sairauspoissaoloprosentti oli 3,0.

Yhteiskunnan toiminta edellyttää häiriötöntä ja luotettavaa energiansaantia. Yhtiön CHP-laitosten energiakäytettävyys vuonna 2017 oli keskimäärin 96,1 % kun tavoitteena oli saavuttaa yli 95 %:n taso.

Muutoksia Fortumin johdossa

8.2.2017 City Solutions -divisioonan johtaja Markus Rauramo nimitettiin Fortumin talousjohtajaksi 1.3.2017 alkaen Timo Karttisen vetäytyttyä talousjohtajan tehtävistä. Samassa yhteydessä Technology and New Ventures -yksikön johtaja Per Langer nimitettiin City Solutions -divisioonasta vastaavaksi johtajaksi myös 1.3.2017 alkaen.

20.3.2017 KTM Mikael Rönöblad nimitettiin Consumer Solutions -divisioonasta vastaavaksi johtajaksi ja Fortumin johtoryhmän jäseneksi. Rönöblad aloitti tehtävässään 15.5.2017.

31.10.2017 varatoimitusjohtaja Matti Ruotsala jäi eläkkeelle.

9.11.2017 Yhtiö tiedotti Fortumin hallituksen jäsenen ja entisen toimitusjohtajan Tapio Kuulan menehtyneen pitkäaikaisen sairauden murtamana. 15.11.2017 Fortumin osakkeenomistajien nimitystoimikunta arvioi ja vahvisti yhtiön hallituksen toimintakykyisyyden nykykokoonpanossaan vuoden 2018 yhtiökokoukseen asti.

Yhtiökokous 2017

Fortum Oyj:n varsinainen yhtiökokous 4.4.2017 vahvisti tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.-31.12.2016 ja päätti myöntää vastuuvapauden vuodelta 2016 kaikille hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle.

Yhtiökokous päätti, että 31.12.2016 päättyneeltä tilikaudelta vahvistetun taseen perusteella maksetaan osinkoa 1,10 euroa osakkeelta. Osingonmaksun täsmäytyspäivä oli 6.4.2017 ja osingon maksupäivä 13.4.2017.

Yhtiökokous vahvisti hallituksen jäsenten palkkioiksi tulevalle toimikaudelle puheenjohtajalle 75 000 euroa vuodessa, varapuheenjohtajalle 57 000 euroa vuodessa, jäsenelle 40 000 euroa vuodessa, sekä tarkastus- ja riskivaliokunnan puheenjohtajana toimivalle hallituksen jäsenelle 57 000 euroa vuodessa siinä tapauksessa, että hän ei samalla toimi hallituksen puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana. Lisäksi maksetaan kokouspalkkiota sekä hallituksen että valiokuntien kokouksista 600 euroa kokoukselta. Kokouspalkkio maksetaan kaksinkertaisena Suomen ulkopuolella Euroopassa asuville hallituksen jäsenille ja kolminkertaisena Euroopan ulkopuolella asuville jäsenille. Suomessa asuville hallituksen jäsenille kokouspalkkio sekä hallituksen että valiokuntien kokouksista maksetaan Suomen ulkopuolella pidettävistä kokouksista kaksinkertaisena ja Euroopan ulkopuolella pidettävistä kokouksista kolminkertaisena. Puhelinkokouksista maksetaan kaikille sekä hallituksen että valiokuntien jäsenille yksinkertainen palkkio. Päätöksistä, jotka vahvistetaan erillistä kokousta pitämättä, ei makseta palkkiota.

Yhtiökokous vahvisti hallituksen jäsenmääräksi kahdeksan. Puheenjohtajaksi valittiin uudelleen Sari Baldauf, varapuheenjohtajaksi ja uudeksi hallituksen jäseneksi Matti Lievonen. Uudelleen jäseniksi valittiin Heinz-Werner Binzel, Eva Hamilton, Kim Ignatius, Tapio Kuula, Veli-Matti Reinikkala ja uudeksi hallituksen jäseneksi Anja McAlister.

Yhtiökokous valitsi yhtiön tilintarkastajaksi tilintarkastusyhteisö Deloitte & Touche Oy:n (1.6.2017 alkaen Deloitte Oy) päävastuullisena tilintarkastajanaan KHT Reeta Virolainen. Yhtiökokous päätti lisäksi, että tilintarkastajan palkkio maksetaan yhtiön hyväksymän laskun perusteella.

Yhtiökokous päätti valtuuttaa hallituksen päättämään yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta ja luovuttamisesta. Hankittavien ja luovutettavien omien osakkeiden lukumäärä voi olla yhteensä enintään 20 000 000 osaketta, mikä vastaa noin 2,25 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Omia osakkeita voidaan hankkia tai luovuttaa käytettäväksi hankintojen, investointien tai muiden liiketoimintajärjestelyiden yhteydessä, taikka säilytettäväksi tai mitätöitäväksi. Omia osakkeita ei voida hankkia tai luovuttaa käytettäväksi yhtiön kannustin- ja palkitsemisjärjestelmissä. Valtuutus kumoaa vuoden 2016 varsinaisen yhtiökokouksen päättämän valtuutuksen päättää yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta ja on voimassa seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen saakka, kuitenkin enintään 18 kuukautta.

Yhtiökokouksen jälkeen pitämässään kokouksessa Fortumin hallitus valitsi keskuudestaan nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan puheenjohtajaksi Matti Lievosen sekä jäseniksi Sari Baldaufin, Eva Hamiltonin ja Tapio Kuulan. Lisäksi hallitus valitsi tarkastus- ja riskivaliokunnan puheenjohtajaksi Kim Ignatiuksen sekä jäseniksi Heinz-Werner Binzelin, Anja McAlisterin ja Veli-Matti Reinikkalan.

Osakkeenomistajien nimitystoimikunta

9.10.2017 Fortumin osakkeenomistajien nimitystoimikuntaan nimitettiin osastopäällikkö Pekka Timonen, Työ- ja elinkeinoministeriö (puheenjohtaja), toimitusjohtaja Timo Ritakallio, Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen ja pääjohtaja Elli Aaltonen, Kansaneläkelaitos. Lisäksi Fortumin hallituksen puheenjohtaja Sari Baldauf on nimitystoimikunnan jäsen.

Muut merkittävät asiat katsauskaudella

19.12.2017 Fortum tiedotti, että yhtiön hallitus on päättänyt yhtiön avainhenkilöstölle ja ylimmälle johdolle suunnatusta 2018-2020 kannustinohjelmasta. Ohjelma on osa yhtiön käynnissä olevaa pitkän aikavälin kannustinjärjestelmää ja noudattaa samoja periaatteita kuin edellinen kannustinohjelma. 2018-2020 kannustinohjelman suorituskriteerit perustuvat kolmen vuoden kumulatiiviseen osakekohtaiseen tulokseen ja Fortumin osakkeen kokonaistuoton kehitykseen verrattuna ryhmään eurooppalaisia verrokkeja. Molempien suorituskriteerien painoarvo on 50 %. Kannustinohjelma koskee noin 110 henkilöä, mukaan lukien Fortumin johtoryhmän jäsenet. Ohjelmasta mahdollisesti suoritettavan enimmäispalkkion ei odoteta ylittävän 700 000 osaketta Fortumin tämänhetkisen osakkeen arvolla laskettuna.

Katsauskauden jälkeiset tapahtumat

8.1.2018 E.ON SE tiedotti tehneensä päätöksen myydä Fortumin vapaaehtoisessa julkisessa ostotarjouksessa omistamansa 170 720 340 (46,65 % kaikista osakkeista ja äänistä) Uniper SE:n osaketta.

19.1.2018 Fortumin tiedotti, että Uniperin kaikkia osakkeita koskevan vapaaehtoisen julkisen ostotarjouksen varsinaisen hyväksymisajan loppuun mennessä Fortumille on tarjottu noin 46,93 % yhtiön kaikista osakkeista ja äänioikeuksista, mikä vastaa yhteensä 171 736 647 Uniperin osaketta. Ostotarjouksen varsinainen hyväksymisaika päättyi 16.1.2018 ja ylimääräinen hyväksymisjakso alkoi 20.1.2018 ja päättyi 2.2.2018.

31.1.2018 Fortumin osakkeenomistajien nimitystoimikunta toimitti yhtiön hallitukselle ehdotuksensa varsinaiselle yhtiökokoukselle 2018 koskien hallituksen jäsenten lukumäärää, hallitukseen valittavia jäseniä, hallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valintaa sekä hallituksen jäsenille maksettavia palkkioita.

Avaintekijät ja riskit

Fortumin taloudellinen tulos on altis useille taloudellisille, strategisille, poliittisille, yritystaloudellisille sekä operatiivisille riskeille.

Fortumin liiketoiminnan tuloksen kannalta yksi tärkeimmistä tekijöistä on sähkön tukkuhinta Pohjoismaissa. Tukkuhinnan kehityksen avaintekijöitä Pohjoismaissa ovat kysynnän ja tarjonnan tasapaino, polttoaineiden ja CO₂-päästöoikeuksien hinnat sekä hydrologinen tilanne.

Maailmantalous on viime aikoina kasvanut kiihtyvällä vauhdilla. Yleinen talouskasvu vaikuttaa raaka-aineiden ja CO₂-päästöoikeuksien hintoihin, mikä vaikuttaa sähkön tukkuhintoihin Pohjoismaissa. Fortumin Venäjän liiketoiminnan osalta keskeisiä tekijöitä ovat talouden kasvu, ruplan kurssi, lämmöntuotannon sääntely sekä sähkön tukku- ja kapasiteettimarkkinoiden kehitys. Polttoaineiden hinnat ja voimalaitosten käytettävyys vaikuttavat kannattavuuteen kaikilla alueilla. Lisäksi talouden turbulenssin aiheuttamilla suuremmilla valuuttakurssivaihteluilla on sekä muunto- että transaktiovaikutuksia Fortumin tulokseen erityisesti Venäjän ruplan ja Ruotsin kruunun osalta.

Pohjoismaissa energia- ja ympäristöhuoltotoimialojen lainsäädännöllinen ja verotuksellinen ympäristö on lisännyt yhtiöiden riskejä. Suurin strateginen riski on se, että sääntely ja markkinaympäristö kehittyvät suuntaan, jota emme ole ennakoineet ja johon emme ole valmistautuneet. Varautuakseen näihin epävarmuuksiin Fortum on analysoinut ja arvioinut lukuisia tulevaisuuden energiamarkkinoiden kehityskulkuja sekä niiden vaikutuksia eri tuotantomuotoihin ja teknologioihin. Tämän työn seurauksena Fortumin strategia uudistettiin vuonna 2016. Strategia uudistuksen painopistealueina olivat tulopohjan laajentaminen uusiin lähteisiin sekä toiminnan suuntaaminen uusiin liiketoimintoihin, teknologioihin ja markkinoihin. Ympäristönsuojelu luo ympäristöhuoltoliiketoiminnan perustan ja mahdollisuudet. Avaintekijä on kyky vastata asiakkaiden tarpeisiin kiristyvässä sääntely-ympäristössä.

Näkymät

Pohjoismaiset markkinat

Sähkön osuuden energian kokonaiskulutuksesta odotetaan jatkavan kasvuaan. Sähkönkulutuksen odotetaan kasvavan Pohjoismaissa keskimäärin noin 0,5 % vuodessa ja tulevien vuosien kasvu riippuu hyvin paljon Euroopan ja erityisesti Pohjoismaiden makrotalouden kehityksestä.

Vuoden 2017 aikana öljyn ja hiilen hinnat olivat selvästi korkeammalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna. Päästöoikeuksien (EUA) hinnat nousivat vuoden 2017 neljännellä vuosineljänneksellä. Sähköhinnat seuraaville 12 kuukaudelle laskivat Pohjoismaissa vahvemman hydrologisen taseen vuoksi, mutta nousivat Saksassa korkeampien polttoainehintojen vuoksi.

Tammikuun 2018 lopussa hiilen termiinihintaa (ICE Rotterdam) loppuvuodelle 2018 oli noin 88 Yhdysvaltain dollaria tonnilta ja CO₂-päästöoikeuksien markkinahinta vuodelle 2017 noin 8,9 euroa hiilidioksiditonnia kohti. Pohjoismainen sähkön termiinihintaa Nasdaq Commodities -markkinapaikalla oli loppuvuodelle 2018 noin 27 euroa/MWh ja vuodelle 2019 noin 26 euroa/MWh. Saksassa sähkön termiinihintaa loppuvuodelle 2018 ja vuodelle 2019 oli noin 35 euroa/MWh. Pohjoismaiden vesivarannot olivat 2 TWh pitkänajan keskiarvotason alapuolella ja 7 TWh korkeampia vuodentakaiseen verrattuna.

Generation

Generation-segmentin saavutettuun sähköhintaan Pohjoismaissa vaikuttavat suojausasteet, suojaushinta, spot-hinnat, Fortumin joustavan tuotantorakenteen käytettävyys ja käyttö sekä valuuttakurssivaihtelut. Mikäli sähköntuotantolähteiden suhteellisten osuuksien muutoksista mahdollisesti johtuvia vaikutuksia ei oteta huomioon, 1 euron muutos megawattituntia kohti segmentin saavuttamassa sähkön tukkumyyntihinnassa Pohjoismaissa tarkoittaisi noin 45 miljoonan euron muutosta Fortumin vuotuisessa vertailukelpoisessa liikevoitossa. Segmentin saavuttama sähkön tukkumyyntihinta sisältää myös lisäarvon, joka saavutetaan vesivoima- ja ydinvoimat tuotannon optimoinnilla sekä kaupankäynnin hyödykemarkkinoilla.

EU:ssa tehtävien stressitestien perusteella Ruotsin ydinvoimaviranomainen, SSM (Strålsäkerhetsmyndigheten) on päättänyt uudesta sääntelystä ruotsalaisiin ydinreaktoreihin. Operaattorien on otettava uudet turvallisuusinvestoinnit käyttöön 2020 mennessä.

Ydinjätemaksut tarkistetaan Ruotsissa kolmen vuoden välein. Svensk Kärnbränslehantering Ab (SKB) on päivittänyt uuden teknisen suunnitelman, sisältäen joidenkin ydinvoimalaitosten aiemman sulkemisen, Ruotsin ydinvoimaviranomaisen (SSM) tarkistettavaksi. Lopullisen päätöksen ydinjätemaksuista vuosille 2018-2020 teki Ruotsin hallitus joulukuussa 2017 ja se oli linjassa. SSM:n ehdotuksen kanssa. 25.10.2017 Ruotsin valtiopäivät päättivät muutoksista ydinjätemaksun laskentaperusteisiin sekä ydinjäteraoston investointilupiin. Ehdotuksen mukaan ydinjätemaksun laskentaperuste muuttui 40 käyttövuodesta 50 käyttövuodeksi. Ydinjäteraostolla sallitaan lisäksi mahdollisuus sijoittaa myös muihin sijoitusinstrumentteihin kuin valtion velkakirjoihin. Näiden päätösten perusteella Fortumin vuosittaiset ydinjätemaksut nousevat noin 8 miljoonaa euroa.

3.7.2017 Fortum ilmoitti saaneensa Tukholman hallinto-oikeuden päätöksen koskien Fortum Sverige AB:n vesivoiman kiinteistöveron oikaisuhakemusta vuosilta 2009–2014. Oikeuden päätös oli Fortumille myönteinen. Kiistanalainen kiinteistövero viidelle vuodelle oli yhteensä 510 miljoonaa Ruotsin kruunua (53 miljoonaa euroa). Fortum kirjaa verotulon (veronalaista tuloa) vasta, kun päätös on lainvoimainen. Vesivoimalaitosten kiinteistöverotus on ollut noin 12 kertaa korkeampi kilowattituntia kohden kuin muiden energiantuotantomuotojen. Tämä on johtunut eri kiinteistöveroprosenteista sekä erilaisista arvostusperusteista. Veroviranomainen on valittanut päätöksestä.

Lokakuussa 2016 Ruotsin energiamarkkinaviranomainen julkisti konkreettisen ehdotuksensa siitä, miten uusiutuvaa energiantuotantoa lisätään sähkön sertifikaattijärjestelmän tuella 18 TWh:lla vuosien 2020-2030 aikana. Huhtikuussa 2017 Ruotsin hallitus päätti, että lisäys toteutetaan lineaarisesti.

Syyskuussa 2016 Ruotsin hallitus esitteli tulevien vuosien budjettiehdotuksensa. Sopimuksen keskeisiä asioita olivat eri energiamuotojen verotuskäytännön tasapuolistaminen sekä ydinvoiman ja vesivoimatuotannon verotusten yhdenmukaistaminen muun tuotantoteknologian kanssa. Budjetin mukaan ydinvoiman kapasiteettiveroa pienennetään 1 500 kruunuun/MW kuukaudessa 1.7.2017 alkaen ja 1.1.2018 vero poistetaan kokonaan. Fortumin osalta vero pieneni noin 32 miljoonalla alemman verokannan vuoksi ja 5 miljoonalla eurolla Oskarshamnin ydinvoimayksikkö 1:n ennenaikaisen sulkemisen vuoksi. Vuonna 2017 vero oli 52 miljoonaa euroa. Vuonna 2018 kapasiteettiveroa ei enää peritä. Budjetin mukaan vesivoiman kiinteistövero laskee neljän vuoden aikana vuodesta 2017 alkaen nykyisestä 2,8 prosentista 0,5 prosenttiin. Veroa lasketaan joka vuoden tammikuussa seuraavasti: 2017 2,2 prosenttiin, 2018 1,6 prosenttiin, 2019 1,0 prosenttiin ja 2020 0,5 prosenttiin. Fortumin osalta vero pieneni vuonna 2017 20 miljoonalla eurolla 95 miljoonaan euroon. Verotusasteen laskun lisäksi sähkön hinnoista riippuva vesivoiman kiinteistöveron verotusarvoa tarkistetaan kuuden vuoden välein vuodesta 2019 alkaen. Tämän hetkisillä matalilla sähkön hinnoilla arvioituna verotusarvo olisi vuonna 2019 selvästi nykyistä matalampi. Myös olemassa olevien vesivoimalaitosten lupaprosesseja päätettiin uudistaa.

Ruotsalainen OKG AB päätti vuonna 2015 lopettaa sähköntuotannon Oskarshamn ydinvoimalayksiköissä 1 ja 2. Ydinvoimalayksikkö 1:n tuotanto on lopetettu kaksi viikkoa suunniteltua aikaisemmin 17.6.2017 ja Oskarshamn 2 -yksikkö on ollut suljettuna kesäkuusta 2013. Sulkemisprosessin arvioidaan kestävän useita vuosia.

City Solutions

City Solutions -divisioonan vakaa kasvu, kassavirta ja tulos syntyvät yrityshankintojen ja uusien laitosinvestointien kautta. Polttoainekulut, laitosten käyttöaste, joustavuus ja tehokkuus sekä jätteen vastaanottomaksut ovat kannattavuuden avaintekijöitä. Myös sähkön kysynnän ja tarjonnan tasapaino, sähkön hinta sekä sääolosuhteet vaikuttavat kannattavuuteen.

Suomen hallitus päätti toukokuussa 2016 nostaa lämmityspolttoaineiden veroa vuoden 2017 alusta 90 miljoonalla eurolla. Veronkorotuksen negatiivinen vaikutus Fortumiin on noin 5 miljoonaa euroa vuodessa.

Fortum Oslo Varmen liiketoimintojen kehittämisen arvioidaan vaativan toiminnan integrointiin liittyviä kertaluonteisia kuluja sekä lisää investointeja tulevina vuosina. Kustannushyötyjä odotetaan syntyvän asteittain vuodesta 2019 alkaen ja 5-10 miljoonan euron vuosittainen täysimääräinen hyöty saavutettaneen vuoden 2020 loppuun mennessä.

Consumer Solutions

Fortumin hallitus hyväksyi joulukuussa Consumer Solutions -divisioonan uuden liiketoimintastrategian elokuussa tehdyn Hafslund Markets -yritysoston jälkeen. Strategisena tavoitteena on muodostaa johtava pohjoismainen asiakaskeksinen kuluttajaliiketoiminta, jolla on useita tuotemerkkejä.

Pohjoismaisen kilpailun odotetaan pysyvän kireänä, mikä luo edelleen paineita myyntikatteisiin ja lisää asiakasvaihtuvuutta. Consumer Solutions jatkaa panostuksia uusien digitaalisten palvelujen kehittämiseen vastatakseen haastavan markkinatilanteeseen ja vahvistaakseen kilpailukykyään.

Hafslundin ja Fortumin kuluttajaliiketoiminnat täydentävät hyvin toisiaan ja niiden yhdistämisellä on saavutettavissa sekä tuottoihin että kuluihin liittyviä synergiaetuja. Lyhyellä aikavälillä ensisijainen tavoite on saavuttaa tuottoja lisäävää myyntiä hyödyntämällä molempien yhtiöiden parhaat käytännöt ja tarjoamalla lisätuotteita ja palveluita koko asiakaskunnalle. Kustannushyötyjä saadaan vasta kun Hafslundin integraatio on saatu päätökseen vuodesta 2019 eteenpäin. Kustannushyötyjen odotetaan

kasvavan asteittain tulevina vuosina ja tavoitellut 10 miljoonan euron vuosittaiset hyödyt saavutettaneen vuoden 2020 loppuun mennessä.

Russia

Fortumin Russia-segmentin vuoden 2007 jälkeen rakennettu uusi kapasiteetti (CSA) on ollut keskeinen yhtiön tuloskasvuun vaikuttava tekijä Venäjällä, sillä uusille laitoksiköille maksetaan huomattavasti korkeampia kapasiteettimaksuja kuin vanhalle kapasiteetille. Fortum saa investoinnilleen takuuhintaa 10 vuoden ajan laitoksen käyttöönotosta alkaen. Kapasiteettimaksut vaihtelevat voimalaitosten iän, sijainnin, tyyppin ja koon mukaan. Myös sesonkivaihtelut ja käytettävyys vaikuttavat kapasiteettimaksuihin. Kapasiteettimaksut voivat vaihdella hieman myös vuosittain, sillä niiden tuotto on sidottu Venäjän valtion pitkän aikavälin obligaatioihin, joiden maturiteetti on 8-10 vuotta. Lisäksi viranomaisen tarkastelee investointivelvoitesopimuksen takaamia kapasiteettimaksuja kolmen ja kuuden vuoden kuluttua laitoksen käyttöönotosta. Kapasiteettimaksujen tasoa nostetaan lisäksi 10 vuoden jakson seitsemännestä vuodesta alkaen.

Fortumin ja RUSNANOn 50/50 omistama sijoitusrahasto voitti kesäkuussa Venäjän valtion tuulivoimahuutokaupassa oikeuden rakentaa 1 000 MW takuuhintaista tuulivoimakapasiteettia Venäjälle. Takuuhinnan piiriin valittujen projektien tuulivoimalat otetaan käyttöön vuosina 2018-2022, ja takuuhinta vastaa noin 115-135 euroa/MWh. Laitoksille maksetaan takuuhintaa 15 vuoden ajan.

Pitkän aikavälin CCS-huutokaupat vuosille 2017-2019 pidettiin vuoden 2015 lopussa, vuodelle 2020 syyskuussa 2016 ja vuodelle 2021 syyskuussa 2017. Kaikki Fortumin huutokaupassa tarjoamat voimalaitokset tulivat myös valituiksi. Fortum sai myös nk. forced mode -statuksen osalle "vanhaa" kapasiteettia: 195 MW vuosille 2017-2019, 175 MW vuodelle 2020 sekä 105 MW vuodelle 2021 eli yhtiö saa korkeamman maksun myös tälle tuotantoteholle.

Joulukuussa 2017 Fortum sopi kolmen aurinkovoimayhtiön ostamisesta Hevel Groupilta, Venäjän suurimmalta aurinkovoimayhtiöltä. Kaikki kolme voimalaitosta ovat toiminnassa ja saavat noin 15 vuoden ajan takuuhintaa, joka vastaa noin 430 euroa/MWh. Laitokset otettiin käyttöön vuosina 2016 ja 2017.

Fortumin Uljanovskin tuulipuisto on lisätty kapasiteettirekisteriin tammikuussa 2018. Teholtaan 35 MW:n puisto on Venäjän ensimmäinen teollisen mittaluokan tuulipuisto. Sen tuotantokapasiteetille tullaan maksamaan takuuhintaa 15 vuoden ajan.

Heinäkuussa 2017 kaasun hinta Venäjällä nousi 3,9 %, joten vuoden 2017 keskimääräinen kaasun hinta nousi 2,0 %.

Käyttöomaisuusinvestoinnit ja myynnit

Fortum arvioi investointien ilman yritysostoja olevan noin 600-700 miljoonaa euroa vuonna 2018. Arvio sisältää vuosittaiset kunnossapitoinvestoinnit. Suurin osa investoinneista liittyy vesivoima-, ja CHP -tuotannon tehostamisinvestointeihin sekä uusituvan energian tuotantomuotoihin.

Kunnossapitoinvestointien arvioidaan vuonna 2018 olevan noin 300 miljoonaa euroa eli selkeästi alle poistojen tason.

Verotus

Fortumin vuoden 2018 efektiiviseksi veroasteeksi arvioidaan 19-21 %, kun osakkuus- ja yhteisyritysten tulosta, verovapaita myyntivoittoja ja tuloverotuspäätöksiä Ruotsissa ei oteta huomioon.

11.5.2017 Tukholman hallinto-oikeus on antanut päätöksensä koskien Fortumin vuotta 2013 koskevaa Ruotsin jälkiverotuspäätöstä. Oikeuden päätökset eivät olleet Fortumille suotuisia. Fortum on valittanut päätöksistä. Mikäli päätökset pysyvät valituksesta huolimatta voimassa, vaikutus nettotulokseen olisi noin 28 miljoonaa euroa (273 miljoonaa Ruotsin kruunua). Fortum ei ole tehnyt asiaan liittyviä varauksia, koska lainopillisten arvioiden, Euroopan komission näkemyksen sekä sitä tukevien lainopillisten lausuntojen

perusteella tapauksesta tulisi antaa Fortumin kannalta suotuista päätös. Päätökset koskevat vuonna 2013 Fortumin hollantilaisen rahoitusyhtiön Fortumin ruotsalaisille tytäryhtiöille antamia lainoja. Näiden lainojen korkotulo verotettiin Hollannissa. Ruotsin veroviranomainen katsoo kuitenkin vain puolet kunkin lainan koroista vähennyskelpoisiksi eli liiketoimintalähtöisiksi. Muita korkoja verottaja ei pidä vähennyskelpoisina. Päätökset pohjautuvat Ruotsin verolainsäädännön muutokseen vuonna 2013.

30.6.2017 Tukholman valitustuomioistuin hylkäsi Fortumin valituksen koskien tilikausien 2009-2012 tuloverotusta Ruotsissa. Valitustuomioistuimen kielteisen päätöksen seurauksena Fortum kirjasi vuoden 2017 toiselle neljännekselle 1 175 miljoonan kruunun (123 milj. euron) verokulun. Kirjaus ei vaikuttanut Fortumin kassavirtaan sillä ylimääräinen vero korkoineen on maksettu jo vuonna 2016. Tapaus koskee Fortumin ruotsalaisten tytäryhtiöiden lainoitukseen liittyvien korkokulujen vähennyskelpoisuutta vuosina 2009-2012. Fortum uudisti yhtiörakennettaan vuosina 2004-2005 ja jyvitti tytäryhtiöiden lainarahoituksen uudelleen samassa yhteydessä turvataksaan toimintakykynsä tulevaisuudessa. Fortum on eri mieltä oikeuden tulkinnasta ja on hakenut valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

Suojaukset

Vuoden 2017 lopussa noin 70 % Generation-segmentin arvioidusta sähkön tukkumyynnistä Pohjoismaissa oli suojattu hintaan 28 euroa/MWh vuodelle 2018 ja noin 40 % hintaan 25 euroa/MWh vuodelle 2019.

Raportoidut suojausasteet voivat vaihdella huomattavasti Fortumin sähköjohdannaismarkkinoilla tekemien toimenpiteiden mukaan. Suojaukset tehdään pääasiassa johdannais sopimuksilla, joista suurin osa on Nasdaq Commoditiesin termiinejä.

Fortumin kaupankäynti- ja liikkeeseenlaskijatunnuksen muutos

Fortum Oyj muutti kaupankäynti- ja liikkeeseenlaskijatunnuksensa 25.1.2017 alkaen. Fortum Oyj:n osakkeen kaupankäyntitunnus muuttui FUM1V:stä FORTUM:ksi, ja samalla yhtiön liikkeeseenlaskijatunnus muuttui FUM:sta FORTUM:ksi.

Osingonjakoehdotus

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat 31.12.2017 olivat 5 170 240 554,04 euroa sisältäen tilikauden 2017 voiton 932 525 770,24 euroa. Yhtiön maksuvalmius on hyvä ja hallituksen osingonjakoehdotus ei vaaranna yhtiön maksukykyä.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että Fortum Oyj jakaa vuodelta 2017 osinkona 1,10 euroa osaketta kohti.

1.2.2018 rekisteriin merkittyjen osakkeiden lukumäärän perusteella kokonaisosinkona ehdotetaan jaettavaksi yhteensä 977 203 749,50 euroa. Hallitus esittää, että jäljellä oleva osuus voitonjakokelpoisista varoista jätetään omaan pääomaan.

Varsinainen yhtiökokous 2018

Fortum Oyj:n varsinainen yhtiökokous 2018 on suunniteltu pidettäväksi 28.3.2018 klo 11.00 Finlandia-talossa Mannerheimintie 13, Helsinki.

Mahdolliseen osingonjakoon liittyvät päivämäärät ovat:

- osingon irtoamispäivä 29.3.2018
- osingon täsmäytyspäivä 3.4.2018
- osingon maksupäivä 10.4.2018

Espoo, 1.2.2018

Fortum Oyj
Hallitus

Lisätietoja:

Pekka Lundmark, toimitusjohtaja, puh. 010 452 4112
Markus Rauramo, talousjohtaja, puh. 010 452 1909

Sijoittajasuhteet ja talousviestintä: Ingela Ulfves, puh. 040 515 1531, Måns Holmberg, puh. 044 518 1518, Rauno Tiihonen, puh. 010 453 6150, Pirjo Lifländer, puh. 040 643 3317 ja investors@fortum.com

Media: Corporate Press Officer, Mari Kalmari, puh. 040 520 1709

Hallitus on hyväksynyt Fortumin tilinpäätöksen vuodelta 2017 ja tilintarkastajat ovat 1.2.2017 antaneet vakiomuotoisen tilintarkastuskertomuksen vuodelta 2017. Tilinpäätös on laadittu EU:ssa hyväksytyyn IAS (International Accounting Standards) 34 Osavuositarkastukset-standardin mukaisesti.

Tapahtumakalenteri 2018

Vuoden 2017 tilinpäätös ja toimintakertomus julkaistaan viimeistään viikolla 8.

Fortum julkaisee vuonna 2018 kolme osavuositarkastusta:

- Tammi-maaliskuun osavuositarkastus 26.4.2018 noin klo 9.00
- Tammi-kesäkuun puolivuositarkastus 19.7.2018 noin klo 9.00
- Tammi-syyskuun osavuositarkastus 24.10.2018 noin klo 9.00

Fortumin pääomamarkkinapäivä 2018 järjestetään 13.11.2018 Fortumin pääkonttorilla Espoossa.

Jakelu:

Nasdaq Helsinki
Keskeiset tiedotusvälineet
www.fortum.com/fi

Osavuositarkastukseen liittyvää lisätietoa vuosineljänneksitaulukot mukaan lukien löytyvät Fortumin verkkosivuilta www.fortum.com/sijoittajat.

Fortum Oyj

Tammi-joulukuu 2017

Osavuosikatsaustiedot perustuvat vuoden 2017 tilintarkastettuun tilinpäätökseen, jonka hallitus vahvisti 1.2.2018.

Lyhennetty konsernin tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Liikevaihto	4, 7	1 432	1 143	4 520	3 632
Muut tuotot		29	7	55	34
Materiaalit ja palvelut		-747	-600	-2 301	-1 830
Henkilöstökulut		-122	-99	-423	-334
Poistot	4,10,11	-128	-110	-464	-373
Muut kulut		-168	-153	-576	-485
Vertailukelpoinen liikevoitto	4	295	188	811	644
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		20	14	347	-11
Liikevoitto	4	315	202	1 158	633
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	4, 12	34	15	148	131
Korkokulut		-42	-37	-164	-169
Korkotuotot		6	7	32	30
Johdannaisten käyvän arvon muutokset		-2	-2	-12	-2
Muut rahoituserät - netto		-10	-2	-50	-29
Rahoituskulut - netto		-49	-34	-195	-169
Voitto ennen tuloveroja		300	184	1 111	595
Tuloverot	8	-43	-37	-229	-90
Kauden voitto		257	147	882	504
Jakautuminen:					
Emoyhtiön omistajille		244	145	866	496
Määräysvallattomille omistajille		12	3	16	8
		257	147	882	504
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta konsernin voitosta laskettu osakekohtainen tulos (euroa per osake)					
Laimentamaton		0,28	0,16	0,98	0,56

Laimennetut osakekohtaiset tulokset ovat samat kuin normaalit osakekohtaiset tulokset yllä, koska Fortumilla ei tällä hetkellä ole ulkona olevia laimentavia instrumentteja.

milj. euroa	Liite	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Vertailukelpoinen liikevoitto		295	188	811	644
Arvon alentumiset	4	6	27	6	27
Myyntivoitot ja muut	4, 6	8	2	326	38
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	4	5	-1	14	-65
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	4, 15	1	-14	1	-11
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		20	14	347	-11
Liikevoitto		315	202	1 158	633

Lyhennetty konsernin laaja tuloslaskelma

milj. euroa	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Kauden voitto	257	147	882	504
Muut laajan tuloksen erät				
Erät, jotka siirretään tai saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi:				
Kassavirran suojaukset				
Käyvän arvon muutokset	0	-43	22	-142
Siirrot tuloslaskelmaan	18	-9	76	-85
Siirrot vaihto-omaisuuteen/aineellisiin hyödykkeisiin	0	-1	-4	-10
Laskennalliset verot	-3	11	-19	51
Nettosijoitusten suojaus				
Käyvän arvon muutokset	24	-36	23	-2
Laskennalliset verot	-5	7	-5	0
Muuntoerot	-169	263	-372	342
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten muista laajan tuloksen eristä	1	3	-10	-9
Muut muutokset	9	1	-2	0
	-127	196	-291	145
Erät, joita ei myöhemmin tulla siirtämään tulosvaikutteisiksi:				
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot	-26	16	-13	-7
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot osakkuus- ja yhteisyrityksissä	-6	5	6	12
	-32	21	-7	5
Muut laajan tuloksen erät, laskennallisten verojen jälkeen	-158	217	-298	150
Laaja tulos yhteensä	98	365	584	654
Laajan tuloksen jakautuminen				
Emoyhtiön omistajille	87	359	571	639
Määräysvallattomille omistajille	12	6	13	15
	98	365	584	654

Lyhennetty konsernin tase

milj. euroa	Liite	31.12.2017	31.12.2016
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet	10	1 064	467
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	11	10 510	9 930
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	4, 12	1 900	2 112
Osuus valtion ydinjätehuolto rahastosta	15	858	830
Muut pitkäaikaiset sijoitukset		140	113
Laskennalliset verosaamiset		73	66
Johdannaisinstrumentit	5	281	415
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	13	1 010	985
Pitkäaikaiset varat yhteensä		15 835	14 918
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus		216	233
Johdannaisinstrumentit	5	240	130
Lyhytaikaiset korolliset saamiset	13	395	395
Tuloverosaamiset		172	290
Myyntisaamiset ja muut saamiset		997	844
Talletukset ja arvopaperit (erääntyminen yli kolme kuukautta)		715	3 475
Rahat ja pankkisaamiset		3 182	1 679
Likvidit varat	14	3 897	5 155
Lyhytaikaiset varat yhteensä		5 918	7 046
Varat yhteensä		21 753	21 964
OMA PÄÄOMA			
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma		3 046	3 046
Ylikurssirahasto		73	73
Kertyneet voittovarot		9 875	10 369
Muut oman pääoman erät		54	-29
Yhteensä		13 048	13 459
Määräysvallattomat omistajat		239	84
Oma pääoma yhteensä		13 287	13 542
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Korollinen pitkäaikainen vieras pääoma	14	4 119	4 468
Johdannaisinstrumentit	5	214	262
Laskennalliset verovelat		819	616
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	15	858	830
Muut varaukset	16	100	116
Eläkevelvoitteet		102	76
Muu pitkäaikainen vieras pääoma		175	179
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		6 388	6 546
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Korollinen lyhytaikainen vieras pääoma	14	766	639
Johdannaisinstrumentit	5	200	396
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma		1 112	841
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		2 078	1 876
Vieras pääoma yhteensä		8 466	8 422
Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä		21 753	21 964

Lyhennetty laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

milj. euroa	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Kertyneet voittovarat		Muut oman pääoman erät			Emo- yhtiön omistajat	Määräys- vallat- tomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
			Kertyneet voitto- varat	Muunto- erot	Kassavirta- suojauskset	Muut laajan tuloksen erät	Muut laajan tuloksen erät osakkuus- ja yhteis- yrityksissä			
Oma pääoma 31.12.2016	3 046	73	12 186	-1 817	-115	58	27	13 459	84	13 542
Kauden tulos			866					866	16	882
Muuntoerot				-369	1	1	-1	-369	-3	-372
Kauden muut laajan tuloksen erät			-9		74	11	-2	73	0	74
Laaja tulos yhteensä			857	-369	75	11	-3	571	13	584
Osingonjako			-977					-977	-2	-979
Muut			-4					-4	145	141
Oma pääoma 31.12.2017	3 046	73	12 062	-2 187	-40	70	24	13 048	239	13 287
Oma pääoma 31.12.2015	3 046	73	12 663	-2 156	74	67	27	13 794	69	13 863
Kauden tulos			496					496	8	504
Muuntoerot				339	-2	1	-3	335	7	342
Kauden muut laajan tuloksen erät			1		-186	-10	3	-192		-192
Laaja tulos yhteensä			497	339	-188	-9	0	639	15	654
Osingonjako			-977					-977		-977
Muut			3					3	-1	2
Oma pääoma 31.12.2016	3 046	73	12 186	-1 817	-115	58	27	13 459	84	13 542

Muuntoerot

Muuntoerot vaikuttivat emoyhtiön omistajille kuuluvaan osuuteen omasta pääomasta -369 miljoonaa euroa vuoden 2017 aikana (2016: 335) johtuen pääosin Venäjän ruplan ja Ruotsin kruunun vaikutuksesta. Osa tästä translaatioposiitiosta on suojattu ja suojaustuloksen kurssivaikutus, 28 miljoonaa euroa (2016: 5), sisältyy muihin laajan tuloksen eriin.

Ulkomaisten tytäryritysten tilinpäätöstiedot muunnetaan euroiksi käyttäen tuloslaskelman osalta keskimurssia ja taseen osalta tilinpäätöspäivän kurssia. Kurssiero, joka syntyy muunnosta euroiksi, kirjataan omaan pääomaan. Katso lisätietoja käytetyistä kursseista liitetiedosta 2 Laadintaperiaatteet.

Kassavirtasuojauskset

Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus kassavirtasuojausten käyvän arvon muutoksista oli 75 miljoonaa euroa vuoden 2017 aikana (2016: -188), ja se liittyi lähinnä sähkön hinnan kassavirtasuojaamiseen, johon sovelletaan suojauslaskentaa. Kun sähkön hinta on alhaisempi/korkeampi kuin suojaushinta, vaikutus omaan pääomaan on positiivinen/negatiivinen.

Osingonjako

Vuoden 2016 osingonjaosta päätettiin yhtiökokouksessa 4.4.2017. Lisätietoja liitetiedossa 9 Osakekohtainen osinko.

Määräysvallattomat omistajat

Määräysvallattomien omistajien osuus omasta pääomasta on kasvanut 155 miljoonalla eurolla vuoden 2017 aikana johtuen pääosin Fortum Oslo Varme AS:n hankinnasta. Fortum Oslo Varme AS käsitellään tytäryhtiönä, jossa määräysvallattomilla omistajilla on 50 %:n osuus. Katso myös liite 6 Yrityshankinnat ja -myynnit.

Lyhennetty konsernin rahavirtalaskelma

milj. euroa	Liite	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Liiketoiminnan rahavirta					
Kauden voitto		257	147	882	504
Oikaisuerät:					
Tuloverot	8	43	37	229	90
Rahoitustuotot ja -kulut		49	34	195	169
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	12	-34	-15	-148	-131
Poistot	10, 11	128	110	464	373
Liikevoitto ennen poistoja (Käyttökate)		444	312	1 623	1 006
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	4	-20	-14	-347	11
Tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus	4	0	0	0	-2
Vertailukelpoinen käyttökate		424	298	1 275	1 015
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua		-21	12	-76	-49
Saadut korot		7	8	35	39
Maksetut korot		-38	-26	-187	-214
Saadut osingot		0	0	58	54
Toteutuneet kurssierot		-12	-2	-83	110
Maksetut välittömät verot		-11	-5	-83	-216
Muut erät		-8	0	-28	-18
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta		340	286	912	723
Käyttöpääoman muutos		-45	-136	81	-102
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä		295	150	993	621
Investointien rahavirta					
Investoinnit käyttöomaisuuteen	10, 11	-187	-232	-657	-599
Hankitut osakkeet	6	-44	-29	-972	-695
Käyttöomaisuuden myynnit	10, 11	1	3	8	10
Myydyt osakkeet	6	1	0	741	39
Osakaslainat osakkuusyrityksille ja yhteisyrityksille	13	7	-43	43	-117
Pantattujen rahavarojen muutos	13	21	34	-3	-359
Muutos muissa korollisissa saamisissa	13	5	4	34	20
Investointien rahavirta yhteensä		-195	-263	-807	-1 701
Rahavirta ennen rahoitusta		99	-113	187	-1 080
Rahoituksen rahavirta					
Pitkäaikaisten lainojen nostot	14	0	5	35	32
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	14	-76	-35	-543	-934
Lyhytaikaisten lainojen muutos	14	0	-34	68	-97
Osingonjako emoyhtiön omistajille	9	0	0	-977	-977
Muut rahoituserät		-4	0	-12	-8
Rahoituksen rahavirta yhteensä		-80	-64	-1 428	-1 984
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos		19	-177	-1 241	-3 064
Likvidit varat kauden alussa	14	3 877	5 322	5 155	8 202
Valuuttakurssierot likvideissä varoissa		1	9	-16	18
Likvidit varat kauden lopussa	14	3 897	5 155	3 897	5 155

Toteutuneet kurssierot

Toteutuneet kurssierot aiheutuivat pääasiassa Fortumin venäläisten ja ruotsalaisten tytäryritysten rahoituksesta sekä siitä, että konsernin ulkoinen rahoitus on pääasiassa euroissa. Toteutuneet kurssierot johtuvat näiden konsernin sisäisiä lainoja suojaavien valuuttatermiinien jatkamisesta ja siitä, että suurin osa näistä termiineistä erääntyy 12 kk sisällä.

Rahavirtalaskelman lisätietoja

Käyttöpääoman muutos

milj. euroa	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Muutos selvitettyissä futuureissa, vähennys(+)/lisäys(-)	17	-82	141	-138
Korottomien saamisten muutos, vähennys(+)/lisäys(-)	-263	-233	-94	92
Vaihto-omaisuuden muutos, vähennys(+)/lisäys(-)	17	11	19	14
Korottomien velkojen muutos, vähennys(-)/lisäys(+)	183	168	15	-70
Yhteensä	-45	-136	81	-102

Fortumin rahavirtalaskelmassa futuurien päivittäinen selvitys näytetään käyttöpääoman muutoksessa, kun taas pantattujen rahavarojen muutokset esitetään investointien rahavirrassa. Vuoden 2016 lopussa Nasdaqin markkinatakaus termiinipimuksille päättyi ja kaupankäynti siirtyi termiineistä päivittäin selvitettäviin futuureihin. Pantatut rahavarat sisältyy lyhytaikaisiin korollisiin saamisiin, katso liitetieto 13.

Maksetut käyttöomaisuusinvestoinnit

milj. euroa	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Käyttöomaisuusinvestoinnit	208	235	690	591
Muutokset maksamattomissa investoinneissa, vähennys(+)/lisäys(-)	-17	3	-17	24
Vieraan pääoman menot	-4	-6	-16	-16
Yhteensä	187	232	657	599

Käyttöomaisuusinvestoinnit aineettomiin ja aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin vuoden 2017 aikana oli 690 miljoonaa euroa (2016: 591). Maksetut käyttöomaisuusinvestoinnit vuoden 2017 aikana, 657 miljoonaa euroa (2016: 599), sisältävät aikaisemmalta vuodelta maksamattomia investointeja, toisin sanoen investointeihin liittyvien ostovelkojen muutosta määrältään -17 miljoonaa euroa (2016: 24) mutta ei aktivoituja vieraan pääoman menoja määrältään -16 miljoonaa euroa (2016: -16). Aktivoidut vieraan pääoman menot on esitetty maksetuissa koroissa.

Hankitut osakkeet rahavirtalaskelmassa

Osakehankintojen nettovaikutus oli vuoden 2017 aikana 972 miljoonaa euroa (2016: 695). Osakehankinnat vuoden 2017 aikana sisältää pääasiassa osakehankinnat tytäryhtiöistä Hafslund Markets AS ja Hafslund Varme AS, (nykyisin Fortum Oslo Varme AS), johon kuuluu Oslon kaupungin jätteenpolttolaitos Klemetsrudanlegget AS (nykyisin Fortum Oslo Varme KEA AS), sekä osakkeiden hankinta osakkuusyhtiöstä Hafslund Produksjon Holding AS:stä. Osakehankinnat vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä 44 miljoonaa euroa (IV 2016: 29) sisältää venäläisten aurinkovoimayhtiöiden hankinnan sekä investoinnin Fortumin ja RUSNANON 50/50 omistamaan sijoitusrahastoon. Katso lisätietoja liitetiedosta 6 Yrityshankinnat ja -myynnit.

Myydyt osakkeet rahavirtalaskelmassa

milj. euroa	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Myydyt tytäryritysosakkeet pl. myytyjen yritysten rahavarat	1	0	54	6
Myydyt osakkuus- ja yhteisyritysosakkeet	0	0	687	34
Yhteensä	1	0	741	39

Myydyt tytäryhtiösakkeet vuoden 2017 aikana sisältää pääosin puolalaisen kaasunjakelu-yhtiön DUON Dystrybcja S.A.:n myynnin. Fortum hankki yhtiön vuonna 2016 osana sähkön- ja kaasunmyyntiyhtiö DUONin yritysostoa (nykyisin Fortum Markets Polska S.A.). Myydyt osakkuus- ja yhteisyritysosakkeet vuoden 2017 aikana sisältää Hafslund ASA:n 34,1 % omistusosuuden myynnin. Katso lisätietoja liitetiedosta 6 Yrityshankinnat ja -myynnit.

Nettovelan muutokset

milj. euroa	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Nettovelka kauden alussa	1 075	-137	-48	-2 195
Muuntoerot	-12	0	-15	-70
Vertailukelpoinen käyttökate	424	298	1 275	1 015
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	-21	12	-76	-49
Maksetut nettora hoituskulut	-46	-20	-199	-29
Maksetut välittömät verot	-11	-5	-83	-216
Käyttöpääoman muutos	-45	-136	81	-102
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-187	-232	-657	-599
Yrityshankinnat	-44	-29	-972	-695
Yritys- ja käyttöomaisuusmyynnit	2	3	749	49
Osakaslainat osakkuusyri tyksille	7	-43	43	-117
Muutos muissa korollisissa saamisissa	26	38	31	-340
Osingot	0	0	-977	-977
Muut rahoitustoiminnot	-9	0	-17	-8
Nettorahavirta (- nettovelan kasvu)	95	-113	-802	-2 065
Joukkovelkakirjojen käypien arvojen muutos, arvostus jaksotettuun hankintameno on, hankitut tytäryhtiölainat ja muut muutokset	20	-23	248	152
Nettovelka kauden lopussa	988	-48	988	-48

Pääomarakenne

Fortumin tavoitteena on varovainen ja tehokas pääomarakenne, joka samalla mahdollistaa strategian toteuttamisen. Vahva tase ja joustava pääomarakenne ovat prioriteetteja. Fortum valvoo pääomarakennettaan perustuen Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate (EBITDA) -tunnuslukuun. Nettovelka lasketaan korollisten velkojen ja likvidien varojen erotuksena vähentämättä korollisia saamia, määrältään 1 406 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 1 380). Käyttökate (EBITDA) lasketaan lisäämällä poistot liikevoittoon. Vertailukelpoinen käyttökate lasketaan vähentämällä vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät ja tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus. Fortumin vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate -tavoitesuhde on noin 2,5.

Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate tunnusluku

milj. euroa	2017	2016
Korolliset velat	4 885	5 107
Vähennetään: Likvidit varat	3 897	5 155
Nettovelka	988	-48
Liikevoitto	1 158	633
Lisätään: Poistot	464	373
Käyttökate	1 623	1 006
Vähennetään: Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	347	-11
Vähennetään: Tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus		2
Vertailukelpoinen käyttökate	1 275	1 015
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate	0,8	0,0

Tunnusluvut

Tunnuslukujen laskentakaavat ovat esitetty liitetiedossa 23.

	31.12.2017	31.12.2016
Vertailukelpoinen käyttökate, milj. euroa	1 275	1 015
Tulos/osake (laimentamaton), euroa	0,98	0,56
Sijoitettu pääoma, milj. euroa	18 172	18 649
Korollinen nettovelka, milj. euroa	988	-48
Käyttöomaisuus- ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin, milj. euroa	1 815	1 435
Käyttöomaisuusinvestoinnit, milj. euroa	690	591
Sijoitetun pääoman tuotto, %	7,1	4,0
Oman pääoman tuotto, %	6,6	3,7
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate	0,8	0,0
Korkokate	8,7	4,6
Korkokate sisältäen aktivoidut vieraan pääoman menot	7,8	4,1
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta/korollinen nettovelka, %	83,9	-1 503,4
Velkaantumisaste, %	7	0
Oma pääoma/osake, euroa	14,69	15,15
Omavaraisuusaste, %	61	62
Henkilöstön lukumäärä	8 785	8 108
Henkilöstö keskimäärin	8 507	7 994
Osakkeiden lukumäärä keskimäärin, 1 000 osaketta	888 367	888 367
Laimennettu osakkeiden keskimääräinen lukumäärä, 1 000 osaketta	888 367	888 367
Rekisteröityjen osakkeiden lukumäärä, 1 000 osaketta	888 367	888 367

Konsernin lyhennetyn osavuositiedon liitetiedot

1. Laadintaperusta

Konsernin lyhennetty osavuositiedon laadinta on laadittu EU:ssa käyttöön otettua kansainvälistä (IAS) 34 Osavuositiedon -standardia noudattaen. Osavuositiedosta tulee lukea yhdessä vuoden 2016 konsernitilinpäätöksen kanssa.

Osavuositiedossa esitetyt luvut on pyöristetty, joten yksittäisten esitettyjen lukujen yhteenlaskettu summa voi poiketa esitetystä summaluovusta. Tunnusluvut on laskettu käyttäen tarkkoja arvoja.

2. Laadintaperiaatteet

Noudatetut laadinta- ja esittämisperiaatteet ovat yhtenevät konsernitilinpäätöksessä 2016 noudatettujen periaatteiden ja esitystavan kanssa.

Fortum ottaa kaksi uutta IFRS-standardia käyttöön vuonna 2018 (IFRS 9 Rahoitusinstrumentit ja IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista) ja yhden vuonna 2019 (IFRS 16 Vuokrasopimukset).

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit

Fortum on jatkanut täytäntöönpano- ja testausvaihetta, joka pitää sisällään mallien validoinnin, prosessi- ja systeemipäivitykset, uusien liitetietojen valmistelun sekä mahdolliset muutokset avaavaan taseeseen.

Tehdyt tulkinnat ovat:

- Rahoitusvarojen luokittelu ja arvostaminen - Suurin osa rahoitusvaroista luokitellaan "pidetään hallussa rahavirtojen keräämiseksi (held-to-collect)" liiketoimintamallin mukaan ja ne arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon silloin kun ne täyttävät yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksun (SPPI) kriteerit. TVO:n osakaslaina täyttää pääomasijoituksen kriteerit ja se luokitellaan uudelleen.
- Fortumin hyödykejohtannaisuojaus hyötyy mahdollisuudesta saada suojauslaskenta yhteen tai useampaan riskikomponenttiin erikseen tai yhdessä. Pohjoismaiden osalta Fortum pitää systeemi- ja aluehintaero (EPAD) tuotteita täydellisinä suojauksina silloin kuin ne suojaavat vastaavan alueen sähkön hintariskin komponentteja. Tämä tulee vähentämään volatiliiteettia Fortumin tuloslaskelmassa rivillä "Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät". Suurin osa joulukuussa suojauslaskennan ulkopuolella olevista sähköjohtannaisista pääsee IFRS 9:n mukaisen suojauslaskennan piiriin.
- Mallin toteutus "Odotettavissa olevien luottotappioiden kirjaamiselle" ("ECL") on saatu päätökseen. Fortum on toteuttanut vastapuolikohtaisen ECL-mallin, jota sovelletaan talletuksiin, osakaslainoihin ja myyntisaamiisiin suurten asiakkaiden osalta, kun taas salkkukohtaisia malleja käytetään myyntisaamiisiin kuluttajilta sekä pieniltä yritysasiakkailta. Fortum on laatinut vaikutusanalyysin pohjautuen historia-aineistoon ja se ei osoittanut olennaisia vaikutuksia. Todelliset vaikutukset tulevat vaihtelevaan johtuen liiketoiminnan kausiluontoisuudesta.

Lisätietoja standardin vaikutuksesta julkaistaan vuoden 2018 ensimmäisessä osavuositiedossa. Fortum tulee soveltamaan siirtymäsäännösten vaihtoehtoa, jossa vertailukausia ei oikaista soveltamisen aloittamisajankohtana.

IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista

Fortum on saanut päätökseen merkittävien liiketoiminta-alueidensa IFRS 15-analyysin. Uuden standardin käyttöönotto ei analyysin perusteella aiheuta merkittäviä muutoksia nykyisiin tulotuseriaatteisiin.

Analyysi koostuu seuraavista vaiheista:

- Merkittävien tulonmuodostusprosessien tunnistus ja analyysi
- Uudesta liikevaihtostandardista aiheutuvien mahdollisten laskentaperiaatemuutosten määrittäminen
- Sopimusten analysointi valitun otoksen osalta

Tulkinnat ja johtopäätökset, jotka edellyttävät eniten johdon harkintaa ovat:

- Sähkön myynti tukkumarkkinoille: Fyysisen sähkön myyntisopimukset Nord Pool-sähköpörssiin tai muille tukkumarkkinoille tehdään päivää ennen toimitusta tai samana päivänä kun toimitus tapahtuu. Sopimuksen kestoaika on siten hyvin lyhyt. Myyntihinta on sähkön spot-hinta eikä siten sisällä muuttuvia elementtejä. Sähkön myynti tuloutetaan jatkossakin toimitushetkellä eikä uuden standardin mukaisissa tulotuseriaateissa havaittu muutoksia nykyisiin periaatteisiin verrattuna.
- Kaukolämpö: Monilla alueilla kaukolämpösopimus kattaa sekä lämmön jakelun että myynnin. Vaikka lämpö joillakin alueilla ostetaan kolmannelta osapuolelta, Fortum vastaa lämmön toimittamisesta kokonaisuudessaan ja toimii siten päämiehenä myös lämmön myynnin osalta. Lämmön jakelu ja myynti eivät muodosta Fortumin tulkinnan perusteella erillisiä suoritevelvoitteita, vaan sisältyvät molemmat lupaukseen olla valmiudessa toimittamaan lämpöä asiakkaalle. Myös loppuasiakkaiden maksut kaukolämpöverkkoon liittämistä ovat osa samaa suoritevelvoitetta. Lämmön hinta sisältää usein sekä kiinteän että muuttuvan maksun, joka määrittyy toimitetun lämpövolyymin perusteella. IFRS 15-standardin mukaisesti kiinteä maksu ja muuttuva lämpömaksu kohdistetaan ja tuloutetaan asiakkaalta laskutettavissa olevien maksujen perusteella. Venäjällä, Baltiassa ja Puolassa on lisäksi alueita, joissa Fortum vastaa ainoastaan lämmöntuotannosta ja lämmön jakelu on puolestaan jonkin kolmannen osapuolen vastuulla. Näissä tapauksissa Fortumin suoritevelvoite on lämmön tuotanto ja toimitus. Analyysin perusteella ei havaittu muutoksia nykyisiin laskentaperiaatteisiin.
- Jätehuoltopalvelut: Jätehuoltopalveluiden liikevaihdosta merkittävin osa muodostuu jätteen vastaanottomaksuista. Maksu määrittyy yleensä vastaanotetun jätemäärän perusteella, eikä hintaan sisälly muuttuvia elementtejä. Fortumin velvollisuus on käsitellä jäte ja tämä suoritevelvoite täyttyy, kun jäte käsitellään. Jätteiden kuljetus muodostaa toisen suoritevelvoitteen, joka tuloutetaan, kun jäte on kuljetettu. Analyysin perusteella ei havaittu muutoksia nykyisiin laskentaperiaatteisiin.

• Sähkön myynti vähittäisasiakkaille: Fortumin sähkön myyntisopimus kuluttaja- ja yritysasiakkaiden kanssa kattaa sähkön myynnin, kun taas sähkön siirto tapahtuu paikallisen verkkoyhtiön toimesta. Fortumilla on yksi suoritevelvoite, eli valmius toimittaa sähköä asiakkaalle. Myyntihinta sisältää yleensä sekä kiinteän että muuttuvan osan, joka muodostuu toimitetun sähkömäärän perusteella. Kuten kaukolämmössä, kiinteä ja muuttuva maksu kohdistetaan ja tuloutetaan asiakkaalta veloittavissa olevien maksujen perusteella.

IFRS 15 tulee muuttamaan uusien asiakkauksien hankinnasta maksettavien myyntiprovisioiden käsittelyä. Kuluksi kirjaamisen sijaan myyntiprovisiot tullaan aktivoimaan aineettomiin hyödykkeisiin ja poistamaan asiakassopimuksen ennakoitun keston aikana. IFRS 15-standardin käyttöönotto vaikuttaa siten kulujen ajoittumiseen sekä luokitteluun. Arvioidun muutoksen vaikutus vertailukelpoiseen liikevoittoon ei ole kuitenkaan merkittävä.

Lisätietoja standardin vaikutuksesta julkaistaan vuoden 2018 ensimmäisessä osavuositiedossa. Fortum tulee soveltamaan siirtymäsäännösten vaihtoehtoa, jossa vertailukausia ei oikaista soveltamisen aloittamisajankohtana.

IFRS 16 Vuokrasopimukset

Voimassa olevan IAS 17 –standardin mukaan vuokralle ottaja luokittelee vuokrasopimuksensa joko rahoitusleasingisopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi. Uudessa IFRS 16 –standardissa luokittelu poistuu vuokralle ottajan osalta, sillä melkein kaikki käyttöoikeutta koskevat hyödykkeet tullaan kirjaamaan taseeseen. IFRS 16:n olennaiset muutokset koskevat lähinnä vuokralle ottajia:

- Kaikki vuokrasopimukset, lyhytaikaisia ja rahamääräisesti epäolennaisia lukuun ottamatta, kirjataan taseeseen.
- Sekä käyttöoikeutta koskeva omaisuuserä että siihen liittyvä vuokrasopimusvelka esitetään taseessa.

IFRS 16 Vuokrasopimukset –standardia sovelletaan 1.1.2019 alkaen. Uusi standardi hyväksyttiin EU:ssa 31 lokakuuta 2017.

Tällä hetkellä Fortumilla on pääosin IAS 17:n mukaisia muita vuokrasopimuksia, joiden vuokra-ajat sekä niihin liittyvät jatko-optiot ovat eripituisia. Suurin osa vuokrasopimuksista käsittää maa-alueita ja toimistorakennuksia. Vuokrasopimukseen liittyvät sitoumukset olivat 160 miljoonaa euroa raportointikauden lopussa (vuoden 2016 lopussa: 74). Näin ollen standardin käyttöönoton vaikutusten ei odoteta olevan merkittäviä.

IFRS 16 -standardin vaikutusten analyysi on käynnissä ja saadaan päätökseen vuoden 2018 aikana. Analyysi sisältää:

- Nykyisen standardin mukaisten vuokrasopimusten läpikäynnin
- Toimittajalistojen läpikäynnin vuokrajärjestelyjen tunnistamiseksi
- Lisäluoton koron määrittämisen
- Tilinpäätösvaikutuksen määrittämisen.

Tähän mennessä ei ole havaittu merkittäviä muutostarpeita. Fortum suunnittelee soveltavansa siirtymäsäännösten vaihtoehtoa, jossa vertailukausia ei oikaista standardin käyttöönottohetkellä.

Fortumin käyttämät keskeisimmät valuuttakurssit

Kauden lopun valuuttakurssit perustuvat Euroopan keskuspankin julkaisemiin tilinpäätöshetken kurssiin. Keskimääräinen valuuttakurssi on laskettu kunkin kuukauden lopun Euroopan keskuspankin kurssien ja edellisen vuoden viimeisen päivän kurssien keskiarvona. Keskeisimmät Fortum-konsernissa käytetyt kurssit ovat:

Keskimääräinen valuuttakurssi								
	1-12/2017	1-9/2017	1-6/2017	1-3/2017	1-12/2016	1-9/2016	1-6/2016	1-3/2016
Ruotsi (SEK)	9,6392	9,5803	9,5900	9,5257	9,4496	9,3673	9,2813	9,2713
Norja (NOK)	9,3497	9,2343	9,1923	9,0030	9,2888	9,3614	9,4060	9,5016
Puola (PLN)	4,2556	4,2707	4,2707	4,3189	4,3659	4,3570	4,3621	4,3289
Venäjä (RUB)	66,0349	65,1995	63,4507	62,6996	73,8756	75,8412	77,2497	80,6173

Kauden lopun valuuttakurssi								
	31.12.2017	30.9.2017	31.6.2017	31.3.2017	31.12.2016	30.9.2016	30.6.2016	31.3.2016
Ruotsi (SEK)	9,8438	9,6490	9,6398	9,5322	9,5525	9,6210	9,4242	9,2253
Norja (NOK)	9,8403	9,4125	9,5713	9,1683	9,0863	8,9865	9,3008	9,4145
Puola (PLN)	4,1770	4,3042	4,2259	4,2265	4,4103	4,3192	4,4362	4,2576
Venäjä (RUB)	69,3920	68,2519	67,5449	60,3130	64,3000	70,5140	71,5200	76,3051

3. Kriittiset tilinpäätösarviot ja harkinnat

Osavuositarkastuksen laatiminen edellyttää, että yhtiön johto tekee arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat raportoitujen varojen ja velkojen sekä tuottojen ja kulujen määriin. Toteutuneet erät saattavat olla erilaisia näihin arvioihin verrattuna. Varausten kirjaaminen olemassa olevista velvoitteista edellyttää johdon parasta arviota menoista, joita olemassa olevan velvoitteen täyttäminen edellyttää raportointikauden päättämispäivänä.

Tämän osavuositarkastuksen laatimisen yhteydessä johdon tekemät merkittävät konsernin laadintaperiaatteisiin ja keskeisiin epävarmuustekijöihin liittyneet arviot ovat samoja, joita sovellettiin konsernitiilinpäätöksessä 2016.

4. Tiedot segmenteittäin

City Solutions -divisioona jaettiin 1.3.2017 alkaen kahteen divisioonaan: City Solutions ja Consumer Solutions, jotka raportoivat erillisinä segmentteinään. City Solutions -divisioonan vastuulle kuuluvat kaukolämpö ja -kylmä, jätteen energiahyötykäyttö, biopolttoaineet sekä muut kiertotalouden ratkaisut. Consumer Solutions -divisioonan vastuulle kuuluvat sähkönmyynti Pohjoismaissa, sähkön ja kaasun myynti Puolassa sekä asiakaspalvelu Pohjoismaissa (raportoitiin aikaisemmin Muut-segmentissä).

Uuden organisaatorakenteen mukaisesti yhtiöllä on seuraavat segmentit: Generation, City Solutions, Consumer Solutions, Russia ja Muut. Kehitysyksiköt M&A and Solar & Wind Development ja Technology and New Ventures raportoidaan jatkossakin Muut-segmentissä.

Fortum on muuttanut vuoden 2016 vertailutiedot uuden organisaatorakenteen mukaiseksi. Muutetut ja aikaisemmin julkaistut tiedot vuosineljänneksittäin vuodelle 2016 julkaistiin 11.4.2017 ja löytyvät Fortumin internetsivuilta kohdasta Osavuositarkastukset.

Segmenttitiedot vuosineljänneksittäin		Generation ¹⁾		City Solutions ¹⁾		Consumer Solutions		Russia		Muut		Yhteensä	
milj. euroa	Liite	IV/2017	IV/2016	IV/2017	IV/2016	IV/2017	IV/2016	IV/2017	IV/2016	IV/2017	IV/2016	IV/2017	IV/2016
Tuloslaskelman tiedot segmenteittäin													
Ulkoinen liikevaihto		431	440	330	315	451	220	314	289	10	8	1 536	1 272
Sisäinen liikevaihto		3	-5	11	2	2	1	0	0	19	16	34	13
Nord Pool netotus ²⁾												-103	-129
Eliminoinnit ²⁾												-34	-13
Liikevaihto	7	433	435	340	316	453	221	314	289	30	24	1 432	1 143
Vertailukelpoinen käyttökate													
Tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus								0	0			0	0
Poistot		-31	-30	-48	-41	-7	-2	-37	-34	-5	-4	-128	-110
Vertailukelpoinen liikevoitto		160	87	61	50	18	13	84	66	-28	-27	295	188
Arvonalentumiset		6	27	0	0	0	0	0	0	0	0	6	27
Myyntivoitot ja muut	6	0	0	0	-1	0	0	0	1	7	2	8	2
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		-4	-23	3	14	7	9	0	0	0	-1	5	-1
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	15	1	-14	0	0	0	0	0	0	0	0	1	-14
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		2	-10	3	13	7	9	0	1	7	1	20	14
Liikevoitto		163	77	64	62	25	22	85	67	-21	-26	315	202
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	12	1	-25	31	27	0	0	4	4	-1	10	34	15
Rahoitustuotot ja -kulut												-49	-34
Tuloverot	8											-43	-37
Kauden voitto												257	147
Bruttoinvestoinnit / -divestoinnit segmenteittäin													
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	6	2	2	1	13	0	0	120	0	0	14	123	29
Investoinnit käyttöomaisuuteen	10, 11	53	78	68	42	3	2	47	67	36	46	208	235
josta aktivoituja vieraan pääoman menoja		1	3	1	0	0	0	0	2	2	1	4	6
Osakkeiden bruttodivestoinnit	6	0	0	0	0	1	0	0	3	0	0	1	3

1) Sekä ulkoinen että sisäinen liikevaihto sisältää realisoituneiden suojausinstrumenttien vaikutukset. Vaikutus liikevaihtoon voi olla positiivinen tai negatiivinen riippuen keskimääräisen sopimushinnan ja realisoituneen spot-hinnan erotuksesta.

2) Netotus ja eliminoinnit sisältää sisäisten erien eliminoinnit ja Nord Pool netotuksen. Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsernitasolla ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan onko Fortum tiettyä hetkenä nettomyyjä vai -ostaja.

Segmenttitiedot vuoden alusta		Generation ¹⁾		City Solutions ¹⁾		Consumer Solutions		Russia		Muut		Yhteensä	
milj. euroa	Liite	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Tuloslaskelman tiedot segmenteittäin													
Ulkoinen liikevaihto		1 662	1 643	996	780	1 094	666	1 101	896	35	31	4 888	4 016
Sisäinen liikevaihto		15	15	19	1	3	2	0	0	67	61	103	79
Nord Pool netotus ²⁾												-367	-384
Eliminoinnit ²⁾												-103	-79
Liikevaihto	7	1 677	1 657	1 015	782	1 097	668	1 101	896	102	92	4 520	3 632
Vertailukelpoinen käyttökate													
Tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus								0	2			0	2
Poistot		-125	-110	-163	-121	-16	-7	-142	-123	-18	-13	-464	-373
Vertailukelpoinen liikevoitto		478	417	98	64	41	48	296	191	-102	-77	811	644
Arvonalentumiset		6	27	0	0	0	0	0	0	0	0	6	27
Myyntivoitot ja muut	6	1	1	1	0	2	0	0	35	322	2	326	38
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		15	-96	3	22	-4	11	0	0	0	-2	14	-65
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	15	1	-11	0	0	0	0	0	0	0	0	1	-11
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		23	-79	4	22	-2	11	0	35	322	0	347	-11
Liikevoitto		501	338	102	86	39	59	295	226	221	-77	1 158	633
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	12	-1	-34	80	76	0	0	31	38	38	51	148	131
Rahoitustuotot ja -kulut												-195	-169
Tuloverot	8											-229	-90
Kauden voitto												882	504
Bruttoinvestoinnit / -divestoinnit segmenteittäin													
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	6	90	7	386	698	486	117	125	0	39	22	1 125	844
Investoinnit käyttöomaisuuteen	10, 11	174	196	170	109	7	3	152	201	187	83	690	591
josta aktivoituja vieraan pääoman menoja		3	3	2	1	0	0	7	10	4	2	16	16
Osakkeiden bruttodivestoinnit	6	0	0	0	33	55	1	0	127	687	0	742	161

1) Sekä ulkoinen että sisäinen liikevaihto sisältää realisoituneiden suojausinstrumenttien vaikutukset. Vaikutus liikevaihtoon voi olla positiivinen tai negatiivinen riippuen keskimääräisen sopimushinnan ja realisoituneen spot-hinnan erotuksesta.

2) Netotus ja eliminoinnit sisältää sisäisten erien eliminoinnit ja Nord Pool netotuksen. Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsernitasolla ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan onko Fortum tiettyä hetkenä nettomyyjä vai -ostaja.

Varat ja velat segmentteittäin

milj. euroa	Liite	Generation		City Solutions		Consumer Solutions		Russia		Muut		Yhteensä	
		31.12. 2017	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2016
Korottomat varat		6 097	6 206	3 517	2 672	923	348	2 812	2 967	452	240	13 801	12 432
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	12	785	711	611	573	0	0	472	436	32	392	1 900	2 112
Eliminoinnit												-19	-18
Segmenttien varat yhteensä		6 882	6 917	4 128	3 245	923	348	3 284	3 402	483	632	15 682	14 526
Korolliset saamiset	13											1 406	1 380
Laskennalliset verosaamiset												73	66
Muut varat												696	838
Likvidit varat												3 897	5 155
Varat yhteensä												21 753	21 964
Segmenttien velat		1 210	1 102	400	371	285	194	124	119	207	117	2 227	1 903
Eliminoinnit												-19	-18
Segmenttien velat yhteensä												2 208	1 885
Laskennalliset verovelat												819	616
Muu vieras pääoma												554	814
Sijoitettuun pääomaan sisältyvä vieras pääoma												3 581	3 315
Korollinen vieras pääoma	14											4 885	5 107
Oma pääoma												13 287	13 542
Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä												21 753	21 964
Henkilöstön lukumäärä		1 035	979	1 907	1 701	1 543	961	3 495	3 745	805	722	8 785	8 108
Henkilöstö keskimäärin ¹⁾		1 036	1 064	1 807	1 529	1 180	877	3 710	3 814	774	711	8 507	7 994

1) Henkilöstö keskimäärin lasketaan käyttäen koko raportointikauden kuukausittaisia keskiarvoja.

Vertailukelpoinen liikevoitto sisältäen osuuden osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta sekä Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto

milj. euroa	Liite	Generation		City Solutions		Consumer Solutions		Russia		Muut			
		31.12. 2017	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2016
Vertailukelpoinen liikevoitto		478	417	98	64	41	48	296	191	-102	-77		
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	12	-1	-34	80	76	0	0	31	38	38	51		
Oikaisu erään Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta		0	16	0	0	0	0	0	0	0	0		
Vertailukelpoinen liikevoitto sisältäen osuuden osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta		482	399	178	140	41	48	327	229	-63	-26		
Segmenttien varat kauden lopussa		6 882	6 917	4 128	3 245	923	348	3 284	3 402	483	632		
Segmenttien velat kauden lopussa		1 210	1 102	400	371	285	194	124	119	207	117		
Vertailukelpoinen sidottu pääoma		5 672	5 815	3 728	2 873	638	154	3 161	3 284	276	514		
Vertailukelpoinen sidottu pääoma keskimäärin ¹⁾		5 753	5 820	3 218	2 384	348	109	3 248	2 857	475	422		
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %		8,4	6,9	5,5	5,9	11,7	44,3	10,1	8,0	-13,3	-6,1		

1) Keskimääräinen sidottu pääoma on laskettu käyttäen vuoden alun ja jokaisen vuosineljänneksen lopun arvoja.

5. Rahoitusriskien hallinta

Konsernin riskienhallinnan periaatteisiin ei ole tehty merkittäviä muutoksia katsauskaudella. Riskienhallinnan tavoitteet ja periaatteet ovat yhdenmukaisia vuoden 2016 konsernitilinpäätöksessä esitettyjen tietojen kanssa.

Käypien arvojen hierarkiatasot

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit on esitetty seuraavien käyvän arvon määrittämiseen perustuvien hierarkiatasojen mukaisesti:

Taso 1: täysin samanlaisten varojen tai velkojen noteeratut (oikaisemattomat) hinnat toimivilla markkinoilla;

Taso 2: muut tiedot kuin tasoon 1 sisältyvät noteeratut hinnat, jotka kyseiselle omaisuuserälle tai velalle on todettavissa joko suoraan (ts. hintana) tai epäsuorasti (ts. hinnoista johdettuina);

Taso 3: omaisuuserää tai velkaa koskevat tiedot, jotka eivät perustu todettavissa olevaan markkinatietoon (ei todettavissa olevat tiedot).

Katso myös laadintaperiaatteet konsernitilinpäätöksen 2016 liitetiedossa 17 Rahoitusvarat ja -velat käypään arvoon.

Rahoitusvarat

milj. euroa	Taso 1		Taso 2		Taso 3		Netotus ²⁾		Yhteensä	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Pitkäaikaisissa varoissa										
Myytavissa olevat rahoitusvarat ¹⁾	0	0			65	58			65	58
Johdannaisinstrumentit										
Sähköjohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			5	4			-5	-3	0	1
Ei sovelleta suojauslaskentaa	0	0	66	98			-30	-31	35	67
Korko- ja valuuttajohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			153	240					153	240
Ei sovelleta suojauslaskentaa			85	103					85	103
Muut hyödykkeet, futuurit ja termiinit										
Ei sovelleta suojauslaskentaa	8	7	0	0			-1	-2	7	5
Pitkäaikaisissa varoissa yhteensä	8	7	309	445	65	58	-36	-36	346	473
Lyhytaikaisissa varoissa										
Johdannaisinstrumentit										
Sähköjohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			28	9			-7	-9	21	0
Ei sovelleta suojauslaskentaa	8	0	253	381			-192	-293	69	88
Korko- ja valuuttajohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			85	16					85	16
Ei sovelleta suojauslaskentaa			29	7					29	7
Muut hyödykkeet, futuurit ja termiinit										
Ei sovelleta suojauslaskentaa	186	106	1	2			-151	-90	36	18
Lyhytaikaisissa varoissa yhteensä	194	106	396	415	0	0	-350	-392	240	130
Yhteensä	202	113	705	860	65	58	-386	-428	586	603

Rahoitusvelat

milj. euroa	Taso 1		Taso 2		Taso 3		Netotus ²⁾		Yhteensä	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Pitkäaikaisissa veloissa										
Korolliset velat ³⁾			1 037	1 280					1 037	1 280
Johdannaisinstrumentit										
Sähköjohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			28	51			-5	-3	23	48
Ei sovelleta suojauslaskentaa			131	121			-30	-31	100	90
Korko- ja valuuttajohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			45	70					45	70
Ei sovelleta suojauslaskentaa			43	51					43	51
Muut hyödyke futuurit ja termiinit										
Ei sovelleta suojauslaskentaa	3	5	1	0			-1	-2	3	3
Pitkäaikaisissa veloissa yhteensä	3	5	1 285	1 573	0	0	-36	-36	1 251	1 542
Lyhytaikaisissa veloissa										
Johdannaisinstrumentit										
Sähköjohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			39	92			-7	-9	31	83
Ei sovelleta suojauslaskentaa	7	0	315	448			-192	-293	131	155
Korko- ja valuuttajohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			12	10					12	10
Ei sovelleta suojauslaskentaa			12	130					12	130
Muut hyödyke futuurit ja termiinit										
Ei sovelleta suojauslaskentaa	160	106	4	2			-151	-90	13	18
Lyhytaikaisissa veloissa yhteensä	167	106	382	682	0	0	-350	-392	200	396
Yhteensä	170	111	1 667	2 255	0	0	-386	-428	1 451	1 938

1) Myytävissä olevat rahoitusvarat, jotka ovat muita kuin osakkuus- ja yhteisyritysosakkeita, koostuvat pääosin listaamattomien yhtiöiden osakkeista, arvoltaan 65 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 58). Osakkeiden käypää arvoa ei pystytä määrittelemään luotettavasti. Nämä sisältävät myös Fortumin omistuksen Fennovoimassa, 25 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 18). Nämä sijoitukset ovat arvostettu hankintamenoonsa vähennettynä arvonalentumistappioilla.

2) Kun sähkö- ja muiden hyödykepörssien kanssa tehdyillä standardijohdannaisinstrumenteilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan.

3) Osuus joukkovelkakirjalainoista, joihin sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa.

Korko- ja valuuttajohdannaisien netto käypä arvo on 241 miljoonaa euroa, josta varoja 353 miljoonaa euroa ja velkoja 112 miljoonaa euroa. Fortumilla on käteisvakuuksia perustuen Credit Support Annex sopimuksiin, joita Fortumilla on joidenkin vastapuolten kanssa. Joulukuun 2017 lopussa Fortum oli saanut 113 miljoonaa euroa näistä Credit Support Annex sopimuksista. Saatu raha on kirjattu lyhytaikaisiin velkoihin.

Lisätietoja korollisista veloista on liitetiedossa 14 Korollinen nettovelka sekä liitetiedossa 19 Pantatut varat ja vastuut.

6. Yrityshankinnat ja -myynnit

6.1 Yrityshankinnat

milj. euroa	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Hankitut tytäryhtiöosakkeet (brutto)	80	12	982	813
Hankitut osakkuus- ja yhteisyritysosakkeet (brutto)	41	7	135	17
Hankitut myytävissä olevat rahoitusvarat	2	9	8	14
Osakehankinnat (brutto)	123	29	1 125	844

Uniper investointi

Fortum julkisti 26. syyskuuta 2017 sopineensa E.ONin kanssa järjestelystä, jonka mukaan E.ONilla on oikeus tarjota 46,65 %:n omistusosuutensa Uniperissa vuoden 2018 alussa. Marraskuussa 2017 Fortum teki kaikille Uniperin osakkeenomistajille suunnatun vapaaehtoisen julkisen ostotarjouksen arvoltaan 22 euroa osakkeelta.

8.1.2018 E.ON SE tiedotti päättäneensä myydä Fortumin vapaaehtoisessa julkisessa ostotarjouksessa omistamansa 170 720 340 (46,65 % kaikista osakkeista ja äänistä) Uniper SE:n osaketta. E.ON ilmoitti myös, että ne yhtiön johtoryhmän jäsenet, jotka ovat tähän saakka yksityisesti omistaneet Uniperin osakkeita, myyvät omistuksensa ostotarjouksessa.

Fortumin tiedotti 19. tammikuuta 2018, että Uniperin kaikkia osakkeita koskevan vapaaehtoisen julkisen ostotarjouksen varsinaisen hyväksymisajan loppuun mennessä Fortumille on tarjottu yhteensä 171 736 647 Uniperin osaketta. Tämä vastaa noin 46,93 %:n osuutta yhtiön kaikista osakkeista ja äänioikeuksista. Ostotarjouksen varsinainen hyväksymisaika päättyi 16.1.2018 ja ylimääräinen hyväksymisjakso alkoi 20.1.2018 ja päättyi 2.2.2018.

Yrityshankinnat vuoden 2017 aikana

Fortum sai päätökseen kolmen tuulipuiston koko osakekannan hankinnan norjalaiselta Nordkraftilta tammikuussa 2017. Kauppa sisältää jo toiminnassa olevan Nygårdsfjellin tuulipuiston, kuten myös täysin luvitetut Ånstadblåheian ja Sørfjordin projektit. Fortum on aloittanut Ånstadblåheian ja Sørfjordin rakentamisen ja arvioi käyttöönoton tapahtuvan vuosina 2018 ja 2019. Näiden kolmen tuulipuiston kapasiteetin arvioidaan valmistuttuaan olevan 170 MW.

Lokakuussa 2016 Fortum käynnisti vähemmistöosakkeiden lunastusprosessin hankkiakseen loput Ekokem Oyj:n (nimi muutettu Fortum Waste Solutions Oy:ksi) osakkeet. Prosessi saatiin päätökseen maaliskuussa 2017, minkä jälkeen Fortum omistaa 100 % yhtiön osakkeista.

Huhtikuussa 2017 Fortum ja RUSNANO päättivät 50/50 yhteistyösopimuksesta, jonka tavoite on varmistaa mahdollisuus takuuhinnan piirissä (CSA) olevan tuulivoiman rakentamiseen Venäjällä. RUSNANO on Venäjän valtion omistama kehitysyritys. Fortumin ja RUSNANO:n 50/50 omistama sijoitusrahasto voitti kesäkuussa 2017 Venäjän valtion tuulihuutokaupassa oikeuden rakentaa 1000 megawattia takuuhintaista tuulivoimakapasiteettia. Jokainen investointi päätetään tapauskohtaisesti sijoitusrahaston kokonaisvaltuutuksen puitteissa. Fortumin sijoitusrahastoon sijoittaman oman pääoman määrä on enintään 15 miljardia ruplaa (tällä hetkellä noin 220 miljoonaa euroa). Pääoma sitoutuu mikäli investointipäätöksiä tehdään (noin 5 vuoden aikana). Vuoden 2017 aikana Fortum investoi 43 miljoonaa euroa rahastoon.

Hafslundin omistuksen uudelleenjärjestelyt Oslon kaupungin kanssa saatiin päätökseen 4. elokuuta 2017. Fortum myi omistamansa 34,1 %:n osuuden Hafslund ASA:sta Oslon kaupungille. Fortum hankki 100 %:n osuuden Hafslund Markets AS:stä, 50 %:n osuuden Hafslund Varme AS:stä sisältäen Oslon kaupungin jätteenpolttolaitoksen Klemetsrudanlegget AS (KEA):n, nykyisin Fortum Oslo Varme AS, sekä 10 %:n osuuden Hafslund Produksjon Holding AS:stä. Järjestelyn velaton kokonaiskauppahinta on noin 940 miljoonaa euroa.

Järjestelyn nettokauppahinta sisältäen toukokuussa 2017 saadun osingon noin 230 miljoonaa euroa.

Hafslund Markets ja Fortum Oslo Varme yhdistellään Fortum konserniin 1. elokuuta 2017 lähtien. Hafslund Markets yhdistellään Consumer Solutions -segmenttiin. Fortumilla on operatiivinen vastuu tytäryhtiönä City Solutions -segmenttiin yhdistellystä Fortum Oslo Varmesta, jossa määräysvallattomilla omistajilla on 50 %:n osuus. Hafslund Produksjon Holding yhdistellään osakkuusyhtiönä ja se raportoidaan Generation -segmentissä. Alustava liikearvo heinäkuun lopun taseesta tehdyn hankintamenolaskelman perusteella on 215 miljoonaa euroa Hafslund Marketsin ja 69 miljoonaa euroa Fortum Oslo Varmen osalta. Hankintamenolaskelma on alustava, koska kaikkia arvonmäärytyksiä, erityisesti varauksiin liittyviä, ei ole vielä saatu valmiiksi.

Hafslundin hankinnan vaikutus Consumer Solutions -segmentin viimeisen neljänneksen liikevaihtoon oli 242 miljoonaa euroa, vertailukelpoiseen liikevoittoon 12 miljoonaa euroa ja vertailukelpoiseen käyttökatteeseen (EBITDA) 17 miljoonaa euroa (2017 liikevaihto 344 miljoonaa euroa, vertailukelpoinen liikevoitto 13 miljoonaa euroa ja vertailukelpoinen käyttökate 22 miljoonaa euroa). Vaikutus City Solutions -segmentin viimeisen neljänneksen liikevaihtoon oli 48 miljoonaa euroa, vertailukelpoiseen liikevoittoon 21 miljoonaa euroa ja vertailukelpoiseen käyttökatteeseen (EBITDA) 29 miljoonaa euroa (2017 liikevaihto 56 miljoonaa euroa, vertailukelpoinen liikevoitto 15 miljoonaa euroa ja vertailukelpoinen käyttökate 29 miljoonaa euroa).

Lokakuussa 2017 Fortum ja SUENKO perustivat yhteisyrityksen JSC Ural-Siberian Heat and Power Company (YUSTEK) vastaamaan Tyumenin alueen lämmönjakelusta Länsi-Siperiassa Venäjällä. Fortum jatkaa yhdistetyn sähkön ja lämmön tuottajana alueella ja myy lämpöä YUSTEKille.

Joulukuussa 2017 Fortum hankki kolme aurinkovoimayhtiötä Hevel Groupilta. Pleshanovskayan (10 MW) ja Grachevskayan (10 MW) aurinkovoimalaitokset sijaitsevat Orenburgin alueella ja Bugulchanskayan (15 MW) aurinkovoimalaitos Bashkortostanin tasavallassa. Kaikki kolme voimalaitosta ovat toiminnassa ja saavat noin 15 vuoden ajan takuuhintaista (Capacity Supply Agreement, CSA) kapasiteettimaksua, joka vastaa noin 430 euroa/MWh. Laitokset otettiin käyttöön vuosina 2016 ja 2017.

2017

milj. euroa	Hafslund Markets AS	Fortum Oslo Varme AS	Muut	Fortum yhteensä
Maksettu vastike	589	152	70	811
Maksamaton vastike	0	0	9	9
Vastike yhteensä	589	152	79	820
Hankittujen nettovarojen käypä arvo	374	84	77	535
Kurssierot	1	0	2	2
Liikearvo	215	69	1	286

milj. euroa	Hafslund Markets AS			Fortum Oslo Varme AS			Fortum yhteensä ¹⁾		
	Hankitun omai- suuden kirjan- pitoarvo	Käypien arvojen kohdis- tukset	Käypä arvo yhteensä	Hankitun omai- suuden kirjan- pitoarvo	Käypien arvojen kohdis- tukset	Käypä arvo yhteensä	Hankitun omai- suuden kirjan- pitoarvo	Käypien arvojen kohdis- tukset	Käypä arvo yhteensä
Hankittujen nettovarojen käyvät arvot									
Rahavarat	158		158	37		37	201		201
Aineeton omaisuus	12	284	296	0		0	17	334	352
Käyttöomaisuus	5		5	526	207	733	604	208	811
Muut varat	179		179	21		21	206		206
Laskennalliset verovelat	-19	-68	-88	-21	-50	-71	-46	-129	-175
Muu koroton vieras pääoma	-176		-176	-39		-39	-217		-217
Korollinen vieras pääoma	0		0	-445		-445	-489		-489
Hankitut nettovarot	158	216	374	79	157	237	275	413	688
Määräysvallattomat omistajat	0	0	0	51	102	153	51	102	153
Yhteensä	158	216	374	29	55	84	225	310	535

1) Sisältää Norjan tuulipuistojen, Venäjän aurinkovoimayhtiöiden sekä muiden pienempien yrityshankintojen kautta hankitun omaisuuden kirjanpitoarvot ja käypien arvojen kohdistukset.

milj. euroa	Hafslund Markets AS	Fortum Oslo Varme AS	Muut	Fortum yhteensä
Bruttoinvestoinnit				
Rahana suoritettu vastike	589	152	70	811
Rahavarat hankituissa tytäryrityksissä	158	37	6	201
Kurssierot	1	0	2	3
Hankinnan rahavirta	432	116	65	613
Maksamaton vastike			9	9
Korollinen velka hankituissa tytäryrityksissä		445	44	489
josta Fortumin myöntämät lainat		-213		-213
Hankintahinnan oikaisut velan luonteisiin eriin	54	26	0	80
Kurssierot	0	1	2	4
Bruttoinvestoinnit hankittuihin tytäryrityksiin	486	375	121	982

Yrityshankinnat vuoden 2016 aikana

31.8.2016 saatettiin päätökseen 81 %:n osake-enemmistön hankinta pohjoismaisesta kiertotalousyhtiöstä Ekokem Oyj:stä (nimi muutettu Fortum Waste Solutions Oy:ksi). Velaton kokonaiskauppahinta yhtiön koko osakekannalle on yhteensä noin 680 miljoonaa euroa. Fortum teki myös syyskuun loppuun asti voimassa olleen ostotarjouksen lopuista osakkeista samaan 165 euron osakekohtaiseen hintaan. Joulukuun loppuun mennessä Fortumin omistusosuus oli 98,2 %.

Vuoden 2017 kolmannella neljänneksellä valmistunut lopullinen hankintamenolaskelma perustuu taseeseen per 31.8.2016. Alustavaan hankintamenolaskelmaan ei tehty olennaisia muutoksia.

Fortum Waste Solutions Oy on yhdistelty Fortum-konserniin elokuun 2016 lopusta lähtien osana City Solutions -segmenttiä. Tämän osavuositiedon vertailutiedot sisältävät Ekokemin tuloksen 1. syyskuuta 2016 alkaen. Fortum Waste Solutions osuus City Solutions -segmentin vuoden 2017 liikevaihdosta oli 293 miljoonaa euroa (syys-joulukuu 2016: 105), vertailukelpoisesta liikevoitosta 24 miljoonaa euroa (syys-joulukuu 2016: 7) sekä vertailukelpoisesta käyttökatteesta 74 miljoonaa euroa (syys-joulukuu 2016: 26).

Fortum teki 8.1.2016 Puolassa julkisen ostopöytäkirjan Varsovan pörsissä listatun sähkön ja kaasun myyntiyhtiö Grupa DUON S.A.:n (nimi muutettu Fortum Markets Polska S.A.:ksi) kaikista osakkeista. Tarjousaika päättyi 26.2.2016, ja Fortum sai merkintäajan päättämiseen mennessä myyntisitoumuksen osakkeenomistajilta 93,35 prosentista yhtiön osakkeista. Tarjottu osakohtainen hinta oli 3,85 Puolan zlotya. Loput osakkeet hankittiin osakkeenomistajilta pakollisen lunastusmenettelyn kautta samaan osakekohtaiseen hintaan. Huhtikuussa Fortum hankki 100 %:n omistusosuuden ja kesäkuussa osakkeet poistettiin pörsistä.

Tähän osavuositarkastukseen sisältyy Fortum Markets Polska S.A. konsernin tulosvaikutus 1.4.2016 lähtien. Consumer Solutions -segmenttiin sisältyvä liikevaihto vuonna 2017 oli 266 miljoonaa euroa (huhti-joulukuu 2016: 155), vertailukelpoinen liikevoitto 0 miljoonaa euroa (huhti-joulukuu 2016: 4) ja vertailukelpoinen käyttökate 4 miljoonaa euroa (huhti-joulukuu 2016: 8).

Vuoden 2017 ensimmäisellä neljänneksellä valmistunut lopullinen hankintamenolaskelma perustuu taseeseen per 31.3.2016. Hankintamenolaskelmaan ei tehty olennaisia muutoksia vuoden 2016 tilinpäätöksessä julkistettuihin tietoihin verrattuna.

Fortum hankki 1.4.2016 ruotsalaisen IT-yrityksen Info24:n (nimi muutettu Tingcore AB:ksi) koko osakekannan. Tingcore AB on teollisen internetin palvelujen kehittämiseen erikoistunut yritys. Fortum hankki 21.12.2016 ruotsalaisen Turebergs Recycling AB:n koko osakekannan. Tureberg Recycling AB:n pääliiketoimintaa ovat ympäristörakentaminen, kierrätys ja jätteenpolttolaitosten pohjatuhan käsittely.

2016	Fortum Waste Solutions Oy	Fortum Markets Polska S.A.	Muut	Fortum yhteensä
milj. euroa				
Maksettu vastike	570	106	15	691
Maksamaton vastike	10		3	13
Vastike yhteensä	580	106	17	703
Hankittujen nettovarojen käypä arvo	440	86	17	543
Kurssierot	0	2	0	2
Liikearvo	141	22	0	163

milj. euroa	Fortum Waste Solutions Oy			Fortum Markets Polska S.A.			Fortum yhteensä ¹⁾		
	Hankitun omaisuuden kirjanpitoarvo	Käypien arvojen kohdistukset	Käypä arvo yhteensä	Hankitun omaisuuden kirjanpitoarvo	Käypien arvojen kohdistukset	Käypä arvo yhteensä	Hankitun omaisuuden kirjanpitoarvo	Käypien arvojen kohdistukset	Käypä arvo yhteensä
Hankittujen nettovarojen käyvät arvot									
Rahavarat	17		17	8		8	26		26
Käyttöomaisuus	315	387	702	49	34	83	366	438	804
Muut varat	67		67	37		37	108		108
Laskennalliset verovelat	-34	-77	-112	-1	-7	-7	-35	-88	-123
Muu koroton vieras pääoma	-117		-117	-16		-16	-135		-135
Korollinen vieras pääoma	-117		-117	-19		-19	-136		-136
Hankitut nettovarot	131	309	441	58	28	86	194	351	545
Määräysvallattomat omistajat	1		1	1		1	2		2
Yhteensä	131	309	440	58	28	86	192	351	543

1) Sisältää Tingcore AB:n ja Turebergs Recycling AB:n hankitut kirjanpitoarvot ja niille allokoitut käyvät arvot.

milj. euroa	Fortum Waste Solutions Oy	Fortum Markets Polska S.A.	Muut	Fortum yhteensä
Bruttoinvestoinnit				
Rahana suoritettu vastike	570	106	15	691
Rahavarat hankituissa tytäryrityksissä	17	8	1	26
Hankinnan rahavirta	553	98	14	664
Maksamaton vastike	10		3	13
Korollinen velka hankituissa tytäryrityksissä	117	19	0	136
Bruttoinvestoinnit hankittuihin tytäryrityksiin	680	117	17	813

6.2 Yritysmyyntit

milj. euroa	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Myydyt tytäryhtiöosakkeet (brutto)	1	3	55	127
Myydyt osakkuus- ja yhteisyritysosakkeet (brutto)	0	0	687	34
Myydyt osakkeet (brutto)	1	3	742	161

Yritysmyyntit vuoden 2017 aikana

Fortum myi 34,1% :n omistusosuutensa Hafslund ASA:ssa Oslon kaupungille 3.8.2017 osana Hafslundin omistuksen uudelleenjärjestelyä. Fortum kirjasi 324 miljoonan euron verovapaan myyntivoiton Other-segmenttiin vuoden 2017 kolmannella neljänneksellä. Myyntivoitto sisältää transaktiokulut ja se vastaa 0,36 euron osakekohtaista tulosta.

Marraskuussa 2017 Fortum möi 51%:n omistusosuutensa norjalaisesta sähkömyyntiyhtiöstä Røyken Kraft AS:stä vähemmistöosakkaalle Røyken Energiverk AS:lle. Yhtiö hankittiin osana Hafslund Markeds AS:n konsernia Hafslundin omistuksen uudelleenjärjestelyssä.

Toukokuussa Fortum myi puolalaisen kaasunjakelu-yhtiön DUON Dystrybcja S.A.:n koko osakekannan Infracapitalille. Infracapital on M&G Investmentsiin kuuluva infrastruktuuri-investointeihin keskittyvä rahastoyhtiö. DUON Dystrybcja S.A. toimii Puolassa verkkokaasun ja nesteytetyn maakaasun jakelu-yhtiönä. Fortum hankki yhtiön vuonna 2016 osana sähkön- ja kaasunmyyntiyhtiö DUONin yritysostoa (nykyisin Fortum Markets Polska S.A.). Fortum kirjasi Consumer Solutions -segmentin vuoden 2017 kolmannen neljänneksen tulokseen 2 miljoonan euron myyntivoiton ennen veroja.

Yritysmyyntit vuoden 2016 aikana

Helmikuussa 2016 Fortum myi 100 %:n omistuksensa tytäryhtiössään OOO Tobolsk CHP:ssä SIBURille, joka on Venäjän suurin integroitu petrokemian- ja kaasunjalostusyhtiö. OOO Tobolsk CHP omistaa Tobolskissa, Länsi-Siperiassa sijaitsevan sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen (CHP). Fortum kirjasi kaupasta Russia -segmenttiin vuoden 2016 ensimmäiselle neljännekselle 32 miljoonan euron kertaluonteisen myyntivoiton ennen veroja.

Maaliskuussa 2016 Fortum sai päätökseen 51,4 % omistusosuutensa myynnin virolaisessa kaasun tuonti-, myynti- ja jakelu-yhtiössä AS Eesti Gaasissa. Fortum myi omistusosuutensa Trilini Energy OÜ:lle. Fortum kirjasi kaupasta City Solutions -segmenttiin vuoden 2016 ensimmäiselle neljännekselle noin 11 miljoonan euron kertaluonteisen myyntivoiton ennen veroja.

7. Liikevaihto

milj. euroa	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Sähkönmyynti ilman välillisiä veroja	960	721	3 089	2 587
Lämmön myynti	281	238	782	648
Muut myynnit	191	185	649	398
Yhteensä	1 432	1 143	4 520	3 632

8. Tuloverot

Tuloverot vuodelta 2017 olivat 229 miljoonaa euroa (2016: 90). Efektiivinen tuloverokanta tuloslaskelman mukaan oli 20,6 % (2016: 15,2 %). Vertailukelpoinen efektiivinen tuloverokanta, ilman osuutta osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta, verokantojen muutoksia, verovapaita myyntivoitoja sekä muita merkittäviä kertaluontoisia tuloveroeriä, oli 18,8 % (2016: 20,0 %).

Merkittävä kertaluontoinen tuloveroerä vuoden 2017 toisella neljänneksellä liittyi Ruotsin valitustuomioistuimelta saatuun päätöksen, joka oli määrältään 115 miljoonaa euroa. Kirjaus ei vaikuta Fortumin kassavirtaan, sillä ylimääräinen vero on maksettu jo kesäkuussa 2016.

Fortum on maksanut veroja liittyen käynnissä oleviin verokiistoihin. Valitusprosessit ovat kesken ja lainopillisten arvioiden ja niitä tukevien lausuntojen perusteella maksut on kirjattu saamiseksi, 142 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 237), sisältyen verosaamisiin. Katso lisätietoja liitetiedosta 20 Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt.

9. Osakekohtainen osinko

Vuoden 2016 osingonjaosta, 1,10 euroa osaketta kohti ja yhteensä 977 miljoonaa euroa, päätettiin yhtiökokouksessa 4.4.2017. Osinko maksettiin 13.4.2017.

Vuoden 2015 osingonjaosta, 1,10 euroa osaketta kohti ja yhteensä 977 miljoonaa euroa, päätettiin yhtiökokouksessa 5.4.2016. Osinko maksettiin 14.4.2016.

10. Aineettomien hyödykkeiden muutos

milj. euroa	31.12.2017	31.12.2016
Kirjanpitoarvo kauden alussa	467	222
Tytäryhtiöhankinnat	637	216
Käyttöomaisuusinvestoinnit	18	3
Poistot	-30	-19
Uudelleenryhmittelyt	14	4
Muuntoerot ja muut muutokset	-41	39
Kirjanpitoarvo kauden lopussa	1 064	467

Liikearvon osuus aineettomista hyödykkeistä

milj. euroa	31.12.2017	31.12.2016
Kirjanpitoarvoon sisältyvä liikearvo kauden alussa	353	152
Yrityshankinnat ¹⁾	286	163
Muuntoerot	-27	38
Kirjanpitoarvoon sisältyvä liikearvo kauden lopussa	613	353

1) Katso lisätietoja liitetiedosta 6 Yrityshankinnat ja -myynnit

11. Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden muutos

milj. euroa	31.12.2017	31.12.2016
Kirjanpitoarvo kauden alussa	9 930	8 710
Tytäryhtiöhankinnat	811	747
Käyttöomaisuusinvestoinnit	672	588
Ydinvoiman käytöstäpoistamiskulut	-6	-6
Vähennykset	-8	-7
Poistot	-434	-355
Myynnit	-53	-92
Uudelleenryhmittelyt	-14	-4
Muuntoerot ja muut muutokset	-389	348
Kirjanpitoarvo kauden lopussa	10 510	9 930

12. Muutokset osuuksissa osakkuus- ja yhteisyrityksissä

milj. euroa	31.12.2017	31.12.2016
Kirjanpitoarvo kauden alussa	2 112	1 959
Osakkuusyritysten hankinnat	135	17
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	148	131
Saadut osingot	-58	-54
Osakkuusyritysten muut laajan tuloksen erät	-3	0
Myynnit	-363	-22
Muuntoerot ja muut muutokset	-71	81
Kirjanpitoarvo kauden lopussa	1 900	2 112

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta

Fortumin osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä oli 34 miljoonaa euroa (IV/2016: 15), josta Territorial Generating Company 1:n (TGC-1) osuus oli 4 miljoonaa euroa (IV/2016: 4), Fortum Värmen osuus 27 miljoonaa euroa (IV/2016: 25) ja Hafslund ASA:n osuus 0 miljoonaa euroa (IV/2016: 9).

Fortumin laadintaperiaatteiden mukaisesti Hafslund ASA:n ja TGC-1:n tulos sisältyy Fortumin lukuihin edellisen neljänneksen julkaistujen lukujen perusteella, sillä tavallisesti viimeisin osavuositiedon ei ole vielä saatavilla.

Fortumin osuus osakkuusyritysten tuloksesta vuonna 2017 oli 148 miljoonaa euroa (2016: 131), josta Territorial Generating Company 1:n (TGC-1) osuus oli 32 miljoonaa euroa (2016: 38), Fortum Värmen osuus 66 miljoonaa euroa (2016: 66) ja Hafslundin osuus 39 miljoonaa euroa (2016: 51). Hafslund ASA:n uudelleenjärjestelyn ja Fortumin 34,1 %:n omistusosuuden myynnin johdosta, Fortumilla ei tulevaisuudessa tule olemaan osuuksia osakkuusyrityksen tuloksesta Hafslund ASA:lta.

Saadut osingot

Vuoden 2017 aikana Fortum sai osakkuusyrityksiltään osinkoa 58 miljoonaa euroa (2016: 54), josta Fortum Värmeltä saatu osinko oli 21 miljoonaa euroa (2016: 21) ja Hafslundilta saatu osinko oli 23 miljoonaa euroa (2016: 21).

13. Korolliset saamiset

milj. euroa	Tasearvo		Käypä arvo	
	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2016
Pitkäaikaiset lainasaamiset osakkuusyrityksiltä	656	689	704	744
Pitkäaikaiset lainasaamiset yhteisyrityksiltä	208	229	182	206
Rahoitusleasingsaamiset yhteisyrityksiltä	41	41	0	0
Muut pitkäaikaiset korolliset saamiset	106	111	99	99
Pitkäaikaiset korolliset saamiset yhteensä	1 010	1 071	985	1 049
Lyhytaikaiset korolliset saamiset	395	395	395	395
Korolliset saamiset yhteensä	1 406	1 466	1 380	1 444

Pitkäaikaisiin lainasaamisiin sisältyy saamia osakkuus- ja yhteisyrityksiltä yhteensä 864 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 886). Näihin sisältyy saamia 638 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 686) ruotsalaisilta ydinvoima-osakkuusyrityksiltä OKG AB:lta ja Forsmarks Kraftgrupp AB:lta, joita rahoitetaan pääsääntöisesti osakaslainoilla osakkaiden omistusosuuksien suhteessa.

Teollisuuden Voima Oyj:n (TVO) rakentamaa Olkiluoto 3 -ydinvoimalaa rahoitetaan ulkoisilla lainoilla, osakeanneilla ja osakaslainoilla TVO:n osakkeenomistajien välisten osakassopimusten perusteella. Fortumin osakassaaminen liittyy Olkiluoto 3 -ydinvoimalan rakentamiseen oli 31.12.2017 145 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 120). Tämän lisäksi yhtiö on sitoutunut antamaan projektille korkeintaan 88 miljoonaa euroa lisärahoitusta, joista 38 miljoonaa on Fortumin osuus uudesta 150 miljoonan euron osakaslainasitoumuksesta jonka kaikki TVOn osakkaat allekirjoittivat joulukuussa 2017.

Rahoitusleasingsaamiset liittyvät Tjumenin alueella sijaitsevan kaukolämpöputkiston vuokraukseen vastaperustetulle yhteisyritykselle YUSTEKille.

Korolliset saamiset sisältää myös 102 miljoonan euron (vuoden 2016 lopussa: 131) saamisen venäläiseltä kaasunjalostus- ja petrokemianyhtiöltä SIBURilta liittyen myytyihin OOO Tobolsk CHP:n osakkeisiin.

Lyhytaikaiset korolliset saamiset sisältää 363 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 360) pantattuja rahavaroja, jotka on pääasiassa annettu vakuudeksi hyödykejohdannaispörsseille. Vuonna 2016 voimaan astunut EMIR-asetus edellyttää täysimääräisiä vakuuksia.

Vuoden 2016 lopussa Nasdaqin markkinatähtiin päättyi ja kaupankäynti siirtyi termiineistä päivittäin selvitetäviin futuureihin. Fortumin rahavirtalaskelmassa futuurien päivittäinen selvitys näytetään käyttöpääoman muutoksessa, kun taas pantattujen rahavarojen muutokset esitetään investointien rahavirrassa.

14. Korollinen nettovelka

Nettovelka			
milj. euroa		31.12.2017	31.12.2016
Korolliset velat		4 885	5 107
Likvidit varat		3 897	5 155
Nettovelka		988	-48

Nettovelka lasketaan korollisten velkojen ja likvidien varojen erotuksena vähentämättä korollisia saamisia, määrältään 1 406 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 1 380). Korolliset saamiset sisältävät pääasiassa pitkäaikaiset osakaslainat osittain omistetuille ydinvoimayhtiöille. Katso lisätietoja liitetiedosta 13 Korolliset saamiset.

Korolliset velat	Tasearvo		Käypä arvo	
	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2016
milj. euroa				
Joukkovelkakirjalainat	2 943	3 143	3 329	3 609
Lainat rahoituslaitoksilta	283	303	393	425
Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	1 129	1 192	1 094	1 156
Muut pitkäaikaiset korolliset velat ¹⁾	324	373	151	157
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä ²⁾	4 679	5 011	4 967	5 348
Lyhytaikaiset korolliset velat	206	207	140	140
Yhteensä	4 885	5 218	5 107	5 488

1) Sisältää lainat suomalaisilta eläkelaitoksilta 48 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 58) ja muita lainoja 276 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 93).

2) Tasearvot sisältävät pitkäaikaisen lainan lyhytaikaisen osuuden 560 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 499).

Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta sisältää Loviisan ydinvoimalaitokseen liittyvän osan sekä lainauksen TVO:n kautta.

Vuoden 2017 ensimmäisen neljänneksen aikana Fortum lisäsi takaisinlainaustaan Valtion ydinjätehuoltorahastosta ja Teollisuuden Voimalta 35 miljoonalla eurolla yhteensä 1 129 miljoonaa euroon. Maaliskuussa Fortum maksoi takaisin kaksi SEK määräistä joukkovelkakirjalainaa vasta-arvolta 290 miljoonaa euroa (2 750 miljoonaa Ruotsin kruunua). Toisen neljänneksen aikana Fortum maksoi takaisin NOK määräisen joukkovelkakirjalainan vasta-arvolta 53 miljoonaa euroa (500 miljoonaa Norjan kruunua) ja SEK määräisen lainan NIB:ille vasta-arvolta 78 miljoonaa euroa (750 miljoonaa Ruotsin kruunua). Muutos muissa pitkäaikaisissa korollisissa veloissa kolmannen neljänneksen aikana johtuu pääosin Oslon kaupungin myöntämästä 213 miljoonan euron (2 000 miljoonaa Norjan kruunua) osakaslainasta Fortum Oslo Varme AS:lle osana Hafslundin uudelleenjärjestelyä. Fortum Oslo Varme rahoitetaan omistusosuuksien mukaan. Ei merkittäviä muutoksia viimeisen neljänneksen aikana.

Lyhytaikainen rahoitus sisälsi joulukuun 2017 lopussa 113 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 135) Credit Support Annex sopimuksia. Korollinen velka pieneni kolmannen neljänneksen aikana 66 miljoonaa euroa 4 951 miljoonasta eurosta 4 885 miljoonaan euroon.

Pääasiassa euro- ja Ruotsin kruunumääräisistä lainoista koostuvan lainasalkun keskimääräinen korkokulu tilinpäätöspäivänä oli 2,4 % (vuoden 2016 lopussa: 2,1 %). Osa ulkoisista lainoista, 773 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 805), on vaihdettu johdannaissojimuksilla Venäjän ruplamääräisiksi. Näiden lainojen keskimääräinen korkokulu kauden lopussa oli 9,5 % sisältäen Venäjän ruplasuojauksen kulut (vuoden 2016 lopussa: 11,4 %). Koko lainasalkun keskimääräinen korkokulu johdannaisineen oli kauden lopussa 3,6 % (vuoden 2016 lopussa: 3,5 %).

Korollisten lainojen erääntyminen	
milj. euroa	31.12.2017
2018 ¹⁾	766
2019	812
2020	71
2021	538
2022	1 068
2023 ja myöhemmin	1 630
Yhteensä	4 885

1) Sisältäen käteisvakuuksia 113 miljoonaa euroa perustuen Credit Support Annex sopimuksiin. Saatu raha on kirjattu lyhytaikaisiin velkoihin.

Likvidit varat			
milj. euroa		31.12.2017	31.12.2016
Talletukset ja arvopaperit, joiden maturiteetti yli 3 kuukautta		715	3 475
Rahat ja pankkisaamiset		3 182	1 679
Yhteensä		3 897	5 155

Likvidit varat kasvoivat vuoden viimeisen neljänneksen aikana 20 miljoonaa euroa, 3 877 miljoonasta eurosta 3 897 miljoonaan euroon.

Likvidit varat sisältävät talletuksia ja rahaa pankkitileillä 3 540 miljoonaa euroa ja yritystodistuksia 357 miljoonaa euroa. Talletukset ja arvopaperit koostuvat määräaikaista talletuksista ja yritystodistuksista, joiden maturiteetti on yli 3 mutta alle 12 kuukautta. Sijoitusten keskimääräinen korko ilman Venäjän talletuksia 31.12.2017 oli -0,27% (vuoden 2016 lopussa: -0,01 %). PAO Fortumissa likvidien varojen määrä oli 246 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 105), sisältäen pankkitalletuksia EUR 231 miljoonaa, joiden keskimääräinen korkotuotto tilinpäätöspäivänä oli 6,1 %.

Likvideistä varoista 3 348 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 4 663) on talletettu sellaisten vastapuolien kanssa, joilla on hyvä (investment grade) luottoluokitus. Lisäksi 549 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 377) on talletettu sellaisten vastapuolien kanssa, jotka konsernin luotonvalvonta on erikseen arvioinut ja hyväksynyt.

Luottolimiittien yhteismäärä ja nostamaton määrä oli 1 800 miljoonaa euroa (2016: 1 963), pois lukien Fortumin Uniper-ostotarjoukseen liittyvät valmiusluotot. Uniper-tarjoukseen liittyen Fortumilla oli omalla ilmoituksella käytettävissään yhteensä 12 000 miljoonan euron luottositoumukset 10:stä yhteistyöpankista.

15. Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat

Fortum omistaa Suomessa Loviisan ydinvoimalaitoksen. Fortumin konsernitaseen erät Osuus valtion ydinjätehuoltorahastosta ja Ydinvoimaan liittyvät varaukset liittyen ydinjätehuoltoon koskevat Loviisan ydinvoimalaa.

Fortumilla on myös vähemmistöosuksia ydinvoimayhtiöissä, joita ovat Teollisuuden Voima Oyj (TVO) Suomessa sekä omistukset OKG Aktiebolagissa (OKG) ja Forsmarks Kraftgrupp AB:ssa (Forsmark) Ruotsissa. Vähemmistöosuudet on luokiteltu osakkuus- ja yhteisyrityksiksi ja konsolidoidaan pääomaosuusmenetelmällä. Yhtiöt Suomessa ja Ruotsissa toimivat omakustannusperiaatteella. Omistajat ostavat sähköä paikallisen kirjanpitoikäntöön mukaisesti lasketulla tuotantokustannushinnalla, joka sisältää myös poistot, korkokulut ja tuotantoverot.

Sekä Suomessa että Ruotsissa ydinvoimaoperaattorit ovat lakisääteisesti velvollisia huolehtimaan laitosten käytöstäpoistamisesta ja käytetyn polttoaineen loppusijoituksesta (ydinjätehuolto). Molemmissa maissa ydinvoimaoperaattorit ovat veloitettuja turvaamaan ydinjätehuollon rahoittamisen suorittamalla maksuja viranomaisten hallinnoimiin ydinjäterahastoihin. Ydinvoimaoperaattoreiden pitää myös antaa vakuuksia taatakseen riittävät varat laitosten tulevista käytöstäpoistoista ja käytetyn polttoaineen loppusijoituksesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

15.1 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat kokonaan omistetuissa ydinvoimalaitoksissa, Loviisa

milj. euroa	31.12.2017	31.12.2016
Taseeseen sisältyvät erät		
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	858	830
Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	858	830
Lainmukainen vastuu ja osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta		
Ydinjätehuoltovastuu Suomen ydinenergiain mukaan	1 161	1 141
Rahastotavoite	1 153	1 125
Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	1 125	1 094
Taseeseen kirjaamaton rahasto-osuus	267	264

Loviisan ydinvoimalaitoksen lainmukainen vastuu

Työ- ja elinkeinoministeriön joulukuussa 2017 tekemään päätökseen perustuva lainmukainen vastuu 31.12.2017 oli yhteensä 1 161 miljoonaa euroa.

Lainmukainen vastuu perustuu vuosittain tehtävään kustannusarvioon sekä joka kolmas vuosi tehtävään tekniseen suunnitelmaan. Uusi tekninen suunnitelma valmistui vuonna 2016. Uuden teknisen suunnitelman myötä lainmukainen vastuu kasvoi johtuen käytetyn ydinpolttoaineen välivarastointiin ja loppusijoittamiseen liittyvien kustannusarvioiden päivityksestä. Lainmukainen vastuu määritetään olettaen, että laitoksen käytöstäpoisto tapahtuisi arviointivuotta seuraavan vuoden alussa.

Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastossa

Suomen ydinenergiain mukaisesti Fortumilla on veloitte kattaa lainmukainen vastuunsa kokonaisuudessaan Valtion ydinjätehuoltorahaston kautta. Viranomaiset päättävät Fortumin rahastotavoitteen Valtion ydinjätehuoltorahastossa samassa yhteydessä, kun lainmukaisen vastuun määrä päätetään vuosittain joulukuussa. Fortum suorittaa ydinjätehuoltomaksuja Valtion ydinjätehuoltorahastoon kyseisten päätösten mukaisesti. Nykyinen rahastotavoite perustuu joulukuun 2017 päätökseen ja on yhteensä 1 153 miljoonaa euroa.

IFRS-standardien mukainen ydinvoimaan liittyvä varaus ja rahasto-osuus

Ydinvoimaan liittyvät varaukset sisältävät käytöstäpoistamista ja käytetyn polttoaineen loppusijoittamista varten tehdyt varaukset. IAS 37:n mukaan lasketut ydinvoimaan liittyvät varaukset kasvoivat 28 miljoonaa euroa vuoden 2016 lopusta ja olivat 858 miljoonaa euroa 31.12.2017. Varaukset perustuvat samoihin tulevien kustannusten kassavirtoihin kuin lainmukainen vastuu, mutta lainmukaista vastuuta ei diskontata nykyarvoon.

Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta 31.12.2017 oli 1 125 miljoonaa euroa, kun taas rahasto-osuuden tasearvo vastaavalla hetkellä oli 858 miljoonaa euroa. Fortumin rahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää IFRS:n mukaisesti laskettua varauksen määrää taseessa. Rahasto on IFRS:n näkökulmasta yllärahoitettu yhteensä 267 miljoonaa euroa. Niin kauan kuin ydinjätehuoltorahasto pysyy IFRS:n näkökulmasta yllärahoitettuna, kirjataan positiivinen vaikutus liikevoittoon, kun varaus kasvaa enemmän kuin nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon. Negatiivinen kirjaus kirjataan liikevoittoon aina, kun nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon ovat suuremmat kuin varauksen kasvu. Edellä mainittua kirjausta ei sisällytetä Fortumin vertailukelpoiseen liikevoittoon, katso liitetieto 4 Tiedot segmenteittäin.

Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta

Suomalaisilla Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastolta tietyin ehdoin. Fortum on käyttänyt oikeuttaan lainata rahastolta ja pantannut Kemijoki Oy:n osakkeita vakuudeksi. Lainat uusitaan vuosittain. (Katso liitetieto 14 Korollinen nettovelka sekä liitetieto 19 Pantatut varat ja vastuut).

15.2 Ydinvoimailaitokset osakkuus- ja yhteisyrityksissä

OKG, Forsmark ja TVO ovat omakustannusperiaatteella toimivia yrityksiä, joista omistajat ostavat sähköä tuotantokustannuksia vastaavaan hintaan sisältäen myös poistot, korkokulut ja tuotantoverot. Fortum kirjaa laskutetut kustannukset paikallisten kirjanpitosäännösten mukaisina. Laskutetun sähköntuotantokustannuksen lisäksi Fortum kirjaa IFRS-oikaisuja Fortumin laadintaperiaatteiden mukaisesti. Oikaisut sisältävät myös Fortumin osuudet yhtiöiden ydinjäterahastoista ja ydinvoimaan liittyvistä varauksista.

Alla olevissa taulukoissa on esitetty yhtiöiden ydinjäterahastojen ja -varausten määrät (100%) sekä Fortumin osuudet näistä.

TVO:n ydinvoimaan liittyvät varat ja velat (100 %)		
milj. euroa	31.12.2017	31.12.2016
TVO:n taseeseen sisältyvät erät		
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	953	955
TVO:n osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	953	955
joista Fortumin nettomääräinen osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltynä	0	0
TVO:n lainmukainen vastuu ja osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta		
Ydinjätehuoltovastuu Suomen ydinenergiain mukaan	1 482	1 450
Osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	1 437	1 380
Taseeseen kirjaamaton rahasto-osuus	484	425

TVO:n lainmukainen vastuu ja osuus rahastosta perustuvat samoihin periaatteisiin kuin yllä on kuvattu Loviisan ydinvoimalan osalta.

TVO:n osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta Suomessa on IFRS-näkökulmasta yllärahoitettu 484 miljoonaa euroa (josta Fortumin osuus on 129 miljoonaa euroa), koska TVO:n osuus rahastosta 31.12.2017 oli 1 437 miljoonaa euroa ja tasearvo 953 miljoonaa euroa.

Suomalaisilla Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastolta tietyin ehdoin. Fortum käyttää oikeuttaan lainata rahastolta TVO:n kautta omistusosuutensa mukaisesti. Katso lisätietoja liitetiedosta 14 Korollinen nettovelka.

OKG:n ja Forsmarkin ydinvoimaan liittyvät varat ja velat (100 %)		
milj. euroa	31.12.2017	31.12.2016
OKG:n ja Forsmarkin ydinvoimaan liittyvät varat ja velat ¹⁾		
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	3 398	3 297
Osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	3 105	3 068
Nettomäärä	-293	-229
joista Fortumin nettomääräinen osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltynä	-114	-106

1) Kirjattu Fortumin laadintaperiaatteiden mukaan. Yhtiöiden erillistilinpäätöksiä ei laadita IFRS-standardien mukaan.

Ydinvoimaoperaattorien omistama Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) huolehtii Ruotsissa kaikesta ydinjätehuollosta ydinvoimaoperaattorien puolesta. SKB:n toimintaa rahoittaa Ruotsin Valtion Ydinjätehuoltorahasto, joka puolestaan on ydinvoimaoperaattoreiden rahoittama.

Ydinjätehuoltomaksujen lisäksi ydinvoimayhtiöt antavat takauksia kattamattomien vastuiden ja ennakoimattomien tapahtumien vakuudeksi. Fortumin antamat takaukset ydinvoima-osakkuusyritysten puolesta esitetään liitetiedossa 19 Pantatut varat ja vastuut.

Ydinjätehuoltomaksujen ja -vastuiden tarkistus tehdään kolmen vuoden välein viranomaispäätöksellä Ruotsin ydinturvallisuusviranomaisen (Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM) esityksestä. Esitys perustuu SKB:n laatimaan kustannusarvioon. Nykyiset maksut ja vakuudet on päätetty vuosille 2015-2017. SKB on tehnyt uuden teknisen suunnitelman vuonna 2016. Vuonna 2017 SKB lähetti ehdotetun teknisen suunnitelman SSM:lle, jonka jälkeen Ruotsin hallitus päätti ydinjättemaksuista ja vastuista vuosille 2018-2020. Ydinjättemaksut perustuvat tulevaisuuden kustannusennusteisiin olettaen, että ydinvoimalan yksiköiden käyttöikä on 50 vuotta (aikaisemmin 40 vuotta).

16. Muut varaukset

milj. euroa	Ympäristövaraukset		Muut varaukset	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Varaukset kauden alussa	47	2	82	96
Yrityshankinnat	0	44	7	4
Varausten lisäys	0	1	31	14
Käytetyt varaukset	0	0	-35	-25
Käyttämättömien varausten purku	0	0	-10	-9
Kurssierot ja muut muutokset	-4	0	4	2
Varaukset kauden lopussa	43	47	79	82
Lyhytaikaiset varaukset ¹⁾	0	1	22	11
Pitkäaikaiset varaukset	43	46	57	70

1) Sisältyy tase-erään ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma.

Ympäristövaraukset muodostuvat pääasiassa kaatopaikkojen peitto- ja valvontavelvoitteista sekä saastuneiden alueiden puhdistusvelvoitteista. Varauksista suurimman osan arvioidaan tulevan käytetyksi seuraavien 10-15 vuoden kuluessa. Ympäristövarauksien kasvu vuonna 2016 oli pääosin seurausta Ekokemin hankinnasta (katso liitetieto 6 Yrityshankinnat ja -myynnit).

Inkoon hiilivoimalaitoksen käytöstäpoistamisvaraus sisältyy muihin varauksiin.

17. Vuokrasopimukseen liittyvät sitoumukset

milj. euroa	31.12.2017	31.12.2016
Vuoden sisällä erääntyvät	23	16
Yli vuoden, mutta viiden vuoden sisällä erääntyvät	72	31
Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät	65	27
Yhteensä	160	74

Vuokrasopimukseen liittyvien sitoumusten kasvu on pääosin seurausta Espoossa sijaitsevan pääkonttorin uudesta vuokrasopimuksesta.

18. Investointisitoumukset

milj. euroa	31.12.2017	31.12.2016
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	362	467

Muut sitoumukset

Fortum julkisti 26. syyskuuta 2017 sopineensa E.ONin kanssa järjestelystä, jonka mukaan E.ONilla on oikeus tarjota 46,65 %:n omistusosuutensa Uniperissa vuoden 2018 alussa. Marraskuussa 2017 Fortum teki kaikille Uniperin osakkeenomistajille suunnatun vapaaehtoisen julkisen ostotarjouksen arvoltaan 22 euroa osakkeelta (yhteensä noin 8 miljardia euroa).

Fortumin tiedotti 19. tammikuuta 2018, että Uniperin kaikkia osakkeita koskevan vapaaehtoisen julkisen ostotarjouksen varsinaisen hyväksymisajan loppuun mennessä Fortumille on tarjottu yhteensä 171 736 647 Uniperin osaketta. Tämä vastaa noin 46,93 %:n osuutta yhtiön kaikista osakkeista ja äänioikeuksista. Ostotarjouksen varsinainen hyväksymisaika päättyi 16.1.2018 ja ylimääräinen hyväksymisjakso alkaa 20.1.2018 ja päättyy 2.2.2018. Varsinaisena hyväksymisjaksona tarjottujen osakkeiden arvo on 3,78 miljardia euroa perustuen osakekohtaiseen 22 euron arvoon.

Fortum on sitoutunut rahoittamaan enintään 93 miljoonalla eurolla (vuoden 2016 lopussa: 100) Voimaosakeyhtiö SF:ää liittyen sen osuuteen Fennovoiman ydinvoimahankkeeseen Suomessa. Lisäksi Fortumin jäljellä oleva suora rahoitussitoumus liittyen jätepolttoainetta käyttävään sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitokseen Lietuan Kaunaksessa on enintään 15 miljoonaa euroa vuoden 2017 lopussa. Voimalaitosinvestointi toteutetaan Fortumin ja Lietuvos Energijan yhdessä omistaman Kauno Kogeneraciné Jėgainėn kautta.

Lisätietoa osakkuus- ja yhteisyritysten osakaslainasitoumuksista, katso liitetieto 13 Korolliset saamiset.

19. Pantatut varat ja vastuut

milj. euroa	31.12.2017	31.12.2016
Omasta puolesta pantatut varat		
Lainoista		
Pantit	300	291
Kiinteistökiinnitykset	177	137
Muista sitoumuksista		
Pantit	346	379
Kiinteistökiinnitykset	141	99
Vastuut omasta puolesta		
Muut vakuudet ja vastuut	161	205
Vastuut osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta		
Takaukset	598	603

Lainojen vakuudeksi pantatut varat

Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastosta. Fortumilla on tätä lainaa varten vakuutena Kemijoki Oy:n osakkeita. Pantattuina olevien osakkeiden arvo 31.12.2017 oli 269 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 269).

Virolainen Fortum Tartu (Fortumin omistusosuus 60 %) on antanut kiinteistökiinnityksiä arvoltaan 96 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 96) lainan vakuudeksi. Fortumin eläkesäätiön myöntämän lainan vakuudeksi on annettu 41 miljoonan euron (vuoden 2016 lopussa: 41) kiinteistökiinnitykset.

Venäjän aurinkopuistojen varallisuutta kiinnitettiin 41 miljoonaa euroa lainojen vakuudeksi (vuoden 2016 lopussa: 0).

Lisätietoja näihin kiinnityksiin liittyvistä korollisista veloista on liitetiedossa 14 Korollinen nettovelka.

Muiden sitoumusten vakuudeksi pantatut varat

Pantit -erään sisältyy myös pantattuja rahavaroja 346 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 345), jotka on annettu Nasdaq Commodities Europessa, kansainvälisissä ICE- ja EEX-pörssissä sekä Puolan sähköpörssissä (TGE) käytävän sähkö- ja maakaasukaupan sekä hiilidioksidipäästöoikeuksilla käytävän kaupan vakuudeksi. Katso myös liitetieto 13 Korolliset saamiset.

Fortum on antanut Valtion ydinjätehuoltorahastolle vakuudeksi suomalaisiin voimalaitoksiin liittyviä kiinteistökiinnityksiä arvoltaan 141 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 99). Vakuudet on annettu turvaamaan kattamattomat lainmukaiset vastuut ja mahdolliset odottamattomat tapahtumat liittyen Loviisan ydinvoimalan käytöstäpoistosta ja ydinjätteen loppusijoituksesta aiheutuviin tuleviin kustannuksiin. Suomen ydinenergialain mukaan Fortum on velvoitettu maksamaan tarvittavat varat Valtion ydinjätehuoltorahastoon kattaakseen lainmukaiset vastuut. Mahdollinen kattamaton lainmukainen vastuu liittyy rahastolle suoritettavien maksujen jaksottamiseen. Kiinnitysten arvo tarkistetaan vuosittain toisen neljänneksen aikana perustuen edellisvuoden vaihteessa päivitettyyn lainmukaiseen vastuuseen ja rahastotavoitteeseen.

Katso lisää liitetiedosta 15 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.

Omasta puolesta annetut vakuudet

Fortum omistaa Suomessa Meri-Porin hiililauhdevoimalan, johon Teollisuuden Voima Oyj:llä (TVO) on sopimukseen perustuva 45,45 %:n osallistumisoikeus. Osallistumissopimuksen nojalla Fortumin on annettava vakuus TVO:lle mahdollisen sopimusrikkomuksen varalta. Vakuus on määrältään 125 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 125).

Vastuut osakkuusyritysten puolesta

Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta annettavat vastuut koostuvat pääasiassa Fortumin ydinvoimaosakkuusyrityksille (Teollisuuden Voima Oyj, Forsmarks Kraftgrupp AB ja OKG AB) annetuista takauksista. Takauksia koskien vuosia 2015-2017 on annettu Forsmarks Kraftgrupp AB:n ja OKG AB:n puolesta. Takauksen määrä oli 31.12.2017 yhteensä 5 393 miljoonaa Ruotsin kruunua eli 548 miljoonaa euroa (vuoden 2016 lopussa: 565 miljoonaa euroa). Forsmark Kraftgrupp AB:n ja OKG AB:n puolesta on annettu kahdenlaisia takauksia. Rahoitusmäärä (Financierings belopp) annetaan ydinjätehuoltorahaston tarkasteluhetken mukaisen alijäämän kattamiseksi olettaen, että rahastoon ei suoriteta lisämaksuja. Alijäämä lasketaan ennakoitujen kulun sekä veloitteen kattamiseksi tarkoitettujen varojen erotuksena laskentahetkellä. Lisämäärä (Kompletterings belopp) annetaan sellaisen alijäämän kattamiseksi, joka voi muodostua ennakoimattomien tapahtumien seurauksena. Fortumin Forsmark Kraftgrupp AB:n ja OKG AB:n puolesta antamat rahoitusmäärät olivat 3 843 miljoonaa Ruotsin kruunua (391 miljoonaa euroa) ja lisämäärät 1 550 miljoonaa Ruotsin kruunua (157 miljoonaa euroa) 31.12.2017.

Teollisuuden Voima Oyj:n puolesta annettu takaus ydinjätehuoltorahastolle oli 50 miljoonaa euroa 31.12.2017 (vuoden 2016 lopussa: 38). Takaus kattaa ydinjätehuoltomaksujen jaksotuksesta aiheutuvan lainmukaisen vastuun maksamattoman osuuden sekä ennakoimattomien tapahtumien riskin.

Fortumilla on vähemmistöosuuksia yhtiöissä, jotka omistavat ydinvoimalaitoksia Suomessa ja Ruotsissa. Nämä yhtiöt käsitellään pääomaosuusmenetelmällä, missä Fortumin osuus yhtiöiden varoista ja veloista esitetään taseessa nettomääräisenä. Lisätietoa Loviisan ydinvoimalaitokseen sekä Fortumin Ruotsin ja Suomen vähemmistöomisteisten ydinvoimaosakkuusyhtiöiden liittyvistä varoista ja veloista on esitetty liitetiedossa 15 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.

Muut vastuut

Fortum Oil and Gas Oy:n vuoden 2004 jakautumisen seurauksena Fortumin kokonaan omistamalla Fortum Heat and Gas Oy:llä on yhteinen vastuusitoumus Neste Oyj:n kanssa. Vastuusitoumus perustuu osakeyhtiölain (734/1978) 14a luvun 6§:n säädökseen.

20. Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt

Verovaateet ja -oikeudenkäynnit Suomessa

Suomessa ei ole verovaateita tai -oikeudenkäyntejä, joiden vaikutus olisi olennainen.

Verovaateet ja -oikeudenkäynnit Ruotsissa

Ruotsin korkovähennyksiin liittyvät verovaateet – ja oikeudenkäynnit

Fortum on saanut Ruotsissa joulukuussa 2011, joulukuussa 2012, joulukuussa 2013 sekä lokakuussa 2014 tuloverotuksia koskevia jälkiverotuspäätöksiä koskien vuosia 2009, 2010, 2011 ja 2012. Veroviranomaisten kannan mukaan Fortumin pitäisi maksaa lisää tuloveroa vuosilta 2009, 2010, 2011 ja 2012 liittyen ruotsalaisten tytäryhtiöiden välillä vuosina 2004-2005 toteutettuun lainojen uudelleen kohdistamiseen. Kesäkuussa 2017 Tukholman valitustuomioistuin antoi päätöksen Fortumin valitukseen koskien tilikausien 2009-2012 tuloverotusta Ruotsissa. Päätökset olivat Fortumin kannalta epäsuotuisia. Fortum on eri mieltä oikeuden tulkinnasta ja on hakenut valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta. Valitustuomioistuimen kielteisen päätöksen seurauksena Fortum on kirjannut 1 106 miljoonan Ruotsin kruunun (115 miljoonan euron) verokulun ja 69 miljoonan kruunun (7 miljoonan euron) korkokulun, eli yhteensä 1 175 miljoonan kruunun (122 miljoonan euron) kokonaiskulun vuoden 2017 toiselle neljännekselle. Ylimääräinen vero korkoineen vuosille 2009-2012 on maksettu jo kesäkuussa 2016. Fortum on jättänyt pyynnön keskinäisen sopimusmenettelyn aloittamisesta Ruotsin ja Hollannin välillä vuoden 2012 osalta.

Lisäksi Fortum on saanut vuotta 2013, 2014 ja 2015 koskevat jälkiverotuspäätökset Ruotsissa joulukuussa 2015, joulukuussa 2016 sekä lokakuussa 2017. Päätökset koskevat Fortumin alankomaalaisen rahoitusyhtiön ruotsalaisille konserniyhtiöille myöntämiä lainoja vuosina 2013, 2014 ja 2015. Näihin lainoihin liittyvät korkotulot on verotettu Alankomaissa. Ruotsin veroviranomainen katsoo kuitenkin vain puolet kunkin lainan koroista vähennyskelpoisiksi eli liiketoimintalähtöisiksi. Muita korkoja verottaja ei pidä vähennyskelpoisina. Päätökset perustuvat vuonna 2013 toteutettuun verolainsäädännön muutokseen. Fortumin näkemyksen mukaan vaatimukset ovat perusteettomia ja Fortum on valittanut päätöksistä. Toukokuussa 2017 Tukholman hallinto-oikeus antoi päätöksensä koskien tilikauden 2013 tuloverotusta. Päätökset olivat kielteisiä Fortumin kannalta. Fortum on eri mieltä oikeuden tulkinnasta ja on valittanut päätöksestä Tukholman valitustuomioistuimeen heinäkuussa 2017. Vuosia 2014 ja 2015 koskevat tapaukset ovat edelleen vireillä hallinto-oikeudessa. Joulukuussa 2017 Ruotsin veroviranomainen luopui osittain vuotta 2013 ja vuotta 2015 koskevista vaateistaan. Tämän johdosta vaaditun jälkiveron määrä on tällä hetkellä 239 miljoonaa Ruotsin kruunua (24 miljoonaa euroa) vuoden 2013 osalta ja 186 miljoonaa Ruotsin kruunua (19 miljoonaa euroa) vuoden 2015 osalta. Vuoden 2015 osalta jälkiveroa koskeva oikaisu on vahvistettu Ruotsin veroviranomaisen antamassa uudessa jälkiverotuspäätöksessä joulukuussa 2017. Valitustuomioistuimen pitää vielä vahvistaa vuoden 2013 jälkiveroa koskeva oikaisu, koska Tukholman hallinto-oikeuden toukokuussa 2017 antaman päätöksen mukaan jälkiveron määrä oli 273 miljoonaa Ruotsin kruunua (28 miljoonaa euroa).

Lainopillisten arvioiden ja lausuntojen perusteella tilinpäätökseen ei ole tehty verovarauksia vuosia 2013, 2014 ja 2015 koskevista Ruotsin verovaateista ja -oikeudenkäynneistä. Mikäli vaaditut jälkiverot jäävät lopullisiksi valitusprosessin jälkeen, vaikutus tilikauden voittoon olisi noin 239 miljoonaa Ruotsin kruunua (24 miljoonaa euroa) koskien vuotta 2013, 282 miljoonaa kruunua (29 miljoonaa euroa) koskien vuotta 2014 ja 186 miljoonaa kruunua (19 miljoonaa euroa) koskien vuotta 2015. Vuotta 2013 koskeva lisävero ja korko on jo maksettu hallinto-oikeuden päätöksen mukaisesti heinäkuussa 2017, yhteensä 282 miljoonaa kruunua (29 miljoonaa euroa) ja lainopillisen arvion mukaisesti ne on kirjattu saamiseksi.

Ruotsiin vesivoiman kiinteistövero koskevat oikeudenkäynnit

Fortum Sverige AB on saanut myönteisen päätöksen kesäkuussa 2017 Tukholman hallinto-oikeudelta koskien Ruotsin vesivoiman kiinteistövero. Päätöksen mukaan vesivoimatuotannon korotettu kiinteistöverolaki muodostaa kielletyn valtion tuen (eli verolaki on ristiriidassa EU-oikeuden kanssa) ja kiinteistöveron määrä tulee olla 0,5 prosenttia verotusarvosta. Päätös koskee vuosia 2009-2014 ja kiistanalainen kiinteistövero viidelle vuodelle oli yhteensä veroa 508 miljoonaa Ruotsin kruunua ja korkoa 12 miljoonaa Ruotsin kruunua (veroa 52 miljoonaa euroa ja korkoa 1 miljoonaa euroa). Palautus on maksettu Fortumille heinäkuussa 2017 ja se on kirjattu muihin lyhytaikaisiin velkoihin, ei vielä tuotoksi. Veroviranomainen on valittanut päätöksestä. Asia on vireillä valitustuomioistuimessa (Kammarrätten).

Verovaateet ja -oikeudenkäynnit Belgiassa

Fortum on saanut vuosien 2008, 2009, 2010 ja 2011 tuloveroja koskevat jälkiverotuspäätökset Belgiassa. Veroviranomaiset ovat eri mieltä Fortum EIF NV:n verokohtelusta. Fortumin mielestä veroviranomaisten tulkinta ei perustu paikalliseen lainsäädäntöön ja on valittanut päätöksestä. Ensimmäisen asteen tuomioistuin Antwerpenissa hylkäsi Fortumin valituksen vuosilta 2008 ja 2009 kesäkuussa 2014. Fortumin näkemyksen mukaan päätös oli perusteeton ja Fortum valitti asiassa valitustuomioistuimeen.

Tammikuussa 2016 Forum sai myönteisen päätöksen valitustuomioistuimesta, jossa tuomioistuin hylkäsi veroviranomaisten tulkinnan ja vuoden 2008 verotuspäätös poistettiin. Veroviranomaiset olivat tyytymättömiä päätökseen ja valittivat päätöksestä korkeimpaan oikeuteen, Hof van Cassatie'in maaliskuussa 2016. Fortumin valitukset koskien vuosia 2009-2011 ovat edelleen vireillä ja Fortum arvioi myös näiden valitusten noudattavan vuotta 2008 koskevan lopullisen päätöksen linjauksia. Tilinpäätökseen ei ole lainopillisten arvioiden ja lausuntojen perusteella tehty jälkiverotuspäätöksistä verovarausta. Vaadittujen jälkiverojen määrä on vuoden 2008 osalta noin 36 miljoonaa euroa, vuoden 2009 osalta noin 27 miljoonaa euroa, vuoden 2010 osalta noin 15 miljoonaa euroa ja vuoden 2011 osalta noin 21 miljoonaa euroa. Kyseessä olevat verot on jo maksettu.

Marraskuussa 2015 Fortum sai Belgian veroviranomaisilta jälkiverotuspäätöksen koskien vuotta 2012. Veroviranomaiset ovat eri mieltä Fortum Project Finance NV:n verokohtelusta. Fortumin mielestä veroviranomaisten tulkinta ei perustu paikalliseen lainsäädäntöön ja on valittanut päätöksestä. Vuosia 2008-2011 koskevan periaatteellisen kannan mukaisesti osavuositarkastukseen ei ole tehty asiasta verovarausta. Vaaditun jälkiveron määrä vuoden 2012 osalta on noin 15 miljoonaa euroa. Vero on jo maksettu.

Oikeudenkäynnit osakkuusyrittämissä

Suomessa Fortum on osakkaana maan viidennessä ydinvoimalaitosyksikössä, Olkiluoto 3:ssa (OL3), omistamiensa Teollisuuden Voima Oyj -osakkeiden (TVO) kautta. Fortumin 25 %:n omistusosuus vastaa noin 400 MW:n kapasiteettia. Olkiluoto 3-laitosyksikön rakennustekniset työt ovat pääosin valmiit. Sähkö-, automaatio- ja mekaaniset asennukset ovat edelleen kesken.

Huhtikuussa 2016 jätettiin käyttö lupahakemus työ- ja elinkeinoministeriölle (TEM). Käyttöhenkilökunnan simulaattorikoulutus käynnistyi helmikuussa 2017. Kylmäkokeet, joilla vahvistettiin primääripiirin tiiveys, saatiin päätökseen heinäkuussa. Kuumakoevaihe alkoi joulukuussa. Useita kuukausia kestävässä kuumakokeissa laitosyksikön järjestelmiä testataan kokonaisuutena, kuitenkin ilman polttoainetta. Turbiinilaitoksella käyttöönoton ensimmäinen vaihe on valmistunut. Tammikuussa 2017 turbiinilaitoksella aloitettu säilönnän purku on saatu valmiiksi ja turbiinilaitoksella on valmius kuumakoevaiheeseen.

OL3 on tilattu kiinteähintaisena avaimet käteen -periaatteella konsortiolta (laitostoimittaja), jonka muodostavat AREVA GmbH, AREVA NP SAS ja Siemens AG. Konsortioon kuuluvat yhtiöt ovat laitostoimitussopimuksen mukaisesti yhteisvastuussa sopimusvelvoitteista. Laitostoimittajan, AREVA-Siemens, lokakuussa 2017 päivitetyn aikataulun mukaan säännöllinen sähköntuotanto alkaa toukokuussa 2019. Laitostoimittajan aikataulutarkastelu oli saavuttanut vaiheen, jossa laitostoimittaja vahvisti keskeiset virstanpylväät. Laitostoimittajan mukaan laitosyksikkö liitetään ensimmäistä kertaa valtakunnan verkkoon joulukuussa 2018 ja säännöllinen sähköntuotanto alkaa toukokuussa 2019. Laitostoimittajan käyttöönotto-ohjelman mukaisesti laitosyksikkö tuottaa 2-4 terawattituntia sähköä vaihtelevin tehoin aikana, joka alkaa verkkoon liittämistä ja päättyy säännöllisen sähköntuotannon aloittamiseen.

Joulukuussa 2008 OL3 laitostoimittaja aloitti Kansainvälisen kauppakamarin sääntöjen mukaisen välimiesmenettelyn ja toimitti vaateen koskien OL3:n viivästymistä ja siitä aiheutuvia kustannuksia. Laitostoimittajan helmikuussa 2016 päivittämä rahamääräinen vaatimus on kokonaisuudessaan noin 3,59 miljardia euroa, joka sisältää noin 1,58 miljardin euron viivästyskorot (laskettu 30.6.2017 asti) ja laitostoimitussopimuksen mukaisesti erääntyneitä maksueriä sekä noin 132 miljoonaa euroa laitostoimittajan väittämää menetettyä voittoa.

TVO jätti asiassa vuonna 2012 kanteen ja vastineen. TVO:n heinäkuussa 2015 päivittämä rahamääräinen arvio yhtiön kustannuksista ja menetyksistä on noin 2,6 miljardia euroa joulukuuhun 2018 asti, joka oli OL3 EPR -laitos-toimittajan syyskuussa 2014 toimittaman aikataulun mukaan OL3 EPR:n säännöllisen sähköntuotannon aloittamisen ajankohta.

Välimiesoikeus teki lopullisen ja sitovan osapäätöksen marraskuussa 2016. Osapäätös käsitteli riidan alkuvaiheiden asioita, kuten aikataulua, lisensiointia ja lisensioitavuutta sekä järjestelmäsuunnittelua. Tämä käsitti monia niistä tosiasioista, joihin TVO perustaa päävaateensa laitostoimittajaa vastaan, kuten myös tiettyjä keskeisiä asioita, joihin laitostoimittajan vaateet TVO:ta vastaan perustuvat. Osapäätöksessä ratkaistiin lopullisesti suurin osa käsitellyistä asioista TVO:n eduksi ja toisaalta hylättiin suurin osa laitostoimittajan väitteistä näiltä osin. Osapäätös ei ottanut kantaa osapuolten esittämiin rahamääräisiin vaatimuksiin.

Välimiesoikeus teki lopullisen ja sitovan osapäätöksen myös heinäkuussa 2017. Osapäätös käsitteli projektin suunnittelu- ja lisensiointidokumentointin valmistelua, toimittamista, katselmointia ja hyväksyntää. Tämä käsitti niitä keskeisiä asioita, joihin laitostoimittaja perustaa päävaateensa TVO:ta kohtaan, kuten myös tiettyjä asioita, joihin TVO:n vaateet laitostoimittajaa kohtaan perustuvat. Osapäätöksessä ratkaistiin lopullisesti suurin osa käsitellyistä asioista TVO:n eduksi ja toisaalta hylättiin suurin osa laitostoimittajan väitteistä näiltä osin. Vaikka osapäätös ei ottanut kantaa osapuolten esittämiin rahamääräisiin vaatimuksiin, siinä on lopullisesti hylätty laitostoimittajan analyysimetodi, jolla se on perustellut pääasiallisia rahallisia vaateitaan TVO:ta kohtaan.

Osapuolet saivat lopullisen ja sitovan osapäätöksen myös marraskuussa 2017. Osapäätös käsitteli projektin rakennustöiden toteutusta ja projektinhallintaa. Tämä käsitti niitä keskeisiä asioita, joihin TVO perustaa päävaateensa laitostoimittajaa vastaan, kuten myös tiettyjä asioita, joihin laitostoimittajan vaateet TVO:ta kohtaan perustuvat. Osapäätöksessä ratkaistiin lopullisesti moni rakennustöiden toteutusta koskevista asioista TVO:n eduksi ja selkeästi lykättiin monet TVO:n esiin nostamat laitostoimittajan projektinhallintaan liittyvät seikat seuraavaan päätökseen.

Välimiesmenettely on edelleen kesken ja etenee kohti lopullista päätöstä, jolla välimiesoikeus määrittää osapuolten korvausvelvollisuudet.

Areva julkaisi vuonna 2016 suunnitelman liiketoimintansa uudelleenjärjestelystä. Suunnitelma sisälsi Areva NP:n liiketoiminnan siirtämisen New NP -nimiseen yhtiöön, jonka pääomistajaksi tulee EDF. Liiketoiminta siirrettiin vuoden 2017 lopulla, jonka jälkeen 75,5 prosenttia uuden New NP:n osakkeista siirrettiin EDF:lle. (New NP nimettiin uudelleen Framatomeksi tammikuusta 2018 alkaen.) OL3 EPR -projekti ja sen valmistumiseen tarvittavat toimenpiteet sekä eräät muut toiminnot jäivät Areva NP ja Areva GmbH -yhtiöihin, jotka jäivät Areva SA:n alaisuuteen. Euroopan Unionin komissio teki tammikuussa 2017 päätöksen valtioneudesta ja hyväksyi yritysjärjestelyn toukokuussa 2017. TVO jätti syyskuussa 2017 Euroopan unionin yleiselle tuomioistuimelle valituksen komission valtioneutukipäätöksestä. TVO edellyttää, että Ranskan ydinvoimateollisuuden uudelleenjärjestely ei vaaranna OL3 EPR -projektin valmistumista laitostoimitussopimuksen mukaisesti laitostoimittajan ilmoittamassa aikataulussa.

Edellä mainittujen oikeusprosessien lisäksi jotkin konserniyhtiöt ovat asianosaisina eräissä konsernin normaaliin liiketoimintaan ja verotukseen liittyvissä riita-asioissa. Johdon mukaan näillä asioilla ei kuitenkaan ole olennaista vaikutusta konsernin rahoitusasemaan.

21. Lähipiiritapahtumat

Lähipiiriin kuuluvat osapuolet on esitetty Fortumin vuoden 2016 tilinpäätöksessä. Vuonna 2017 ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

31.8.2016 Fortum saattoi päätökseen Ekokem Oyj:n (nimi muutettu Fortum Waste Solutions Oy:ksi) hankinnan yhtiön neljältä suurimmalta osakkeenomistajalta, jotka edustivat noin 81 %:a osakkeenomistajista. Suomen valtio oli yksi suurimmista omistajista 34 %:n osakeomistuksellaan.

Suomen valtion omistusosuus Fortumin osakkeista vuoden 2016 lopussa oli 50,76 %. Vuonna 2017 omistusosuus ei ole muuttunut.

Liiketoimet osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa

milj. euroa	2017	2016
Myynnit	110	105
Ostot	472	536
Korkotuotot lainasaamisista	13	16

Avoimet saldot osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa

milj. euroa	31.12.2017	31.12.2016
Pitkäaikaiset korolliset lainasaamiset	864	886
Rahoitusleasingsaamiset yhteisyrityksiltä	41	-
Myyntisaamiset	24	20
Muut saamiset	17	17
Pitkäaikaiset velat	287	278
Ostovelat	19	6
Muut velat	7	6

22. Katsauskauden jälkeiset tapahtumat

8.1.2018 E.ON SE tiedotti tehneensä päätöksen myydä Fortumin vapaaehtoisessa julkisessa ostotarjouksessa omistamansa 170 720 340 (46,65 % kaikista osakkeista ja äänistä) Uniper SE:n osaketta. E.ON ilmoitti myös, että ne yhtiön johtoryhmän jäsenet, jotka ovat tähän saakka yksityisesti omistaneet Uniperin osakkeita, myyvät omistuksensa ostotarjouksessa.

19.1.2018 Fortumin tiedotti, että Uniperin kaikkia osakkeita koskevan vapaaehtoisen julkisen ostotarjouksen varsinaisen hyväksymisajan loppuun mennessä Fortumille on tarjottu noin 46,93 % yhtiön kaikista osakkeista ja äänioikeuksista, mikä vastaa yhteensä 171 736 647 Uniperin osaketta. Ostotarjouksen varsinainen hyväksymisaika päättyi 16.1.2018 ja ylimääräinen hyväksymisjakso alkaa 20.1.2018 ja päättyy 2.2.2018.

23. Tunnuslukujen laskentakaavat

Käyttökate (EBITDA = Tulos ennen korkoja, veroja ja poistoja)	=	Liikevoitto + poistot
Vertailukelpoinen käyttökate	=	Käyttökate - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät - tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	=	Arvonalentumiset + myyntivoitot ja muut + tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset + ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu
Vertailukelpoinen liikevoitto	=	Liikevoitto - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät
Arvonalentumiset	=	Arvonalentumiset + niihin liittyvät varaukset (pääasiassa käytöstä poistoon liittyvät)
Myyntivoitot ja muut	=	Myyntivoitot, transaktiokulut ja muut
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	=	Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavat johdannaisinstrumentit, joihin ei voida soveltaa suojauslaskentaa IAS 39 mukaisesti.
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	=	IFRIC tulkinnan nro 5 mukainen vaikutus, joka aiheutuu siitä, että taseen saamiin kirjattu Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta ei voi ylittää vastaavaa velkaa.
Oikaisu liittyen osuuteen osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	=	Oikaisu liittyen IAS 39 -kirjauksiin, merkittäviin myyntivoittoiin sekä arvonalentumisiin
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta	=	Liiketoiminnan rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta
Investoinnit käyttöomaisuuteen	=	Aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin tehdyt investoinnit mukaan lukien kunnossapito-, tuottavuus- ja kasvuinvestoinnit sekä lainsäädännön edellyttämät investoinnit. Investointeihin kuuluvat myös investointien rakennusaikana taseeseen aktivoituneet korkokulut. Kunnossapitoinvestoinnit pidentävät olemassaolevan omaisuuserän vaikutusaikaa, ylläpitävät käytettävyyttä sekä/tai ylläpitävät luotettavuutta. Tuottavuusinvestoinnit parantavat olemassaolevan hyödykkeen tuottavuutta. Kasvuinvestointien tarkoitus on rakentaa uutta kapasiteettia ja/tai lisätä olemassaolevien liiketoimintojen asiakaskantaa. Lainsäädännön edellyttämät investoinnit tehdään tiettyinä ajankohtina lakien vaatimusten mukaan.
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	=	Investoinnit tytäryhtiöosakkeisiin, osakkuusyritysosakkeisiin ja muihin myytävissä oleviin sijoituksiin. Investoitujen tytäryhtiöosakkeiden hankintahintaan on lisätty hankittavan yhtiön nettovelka.
Oman pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Kauden voitto}}{\text{Oma pääoma keskimäärin}} \times 100$
Sijoitetun pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Voitto ennen veroja + korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin}} \times 100$
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Vertailukelpoinen liikevoitto + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta (tappiosta) + oikaisu liittyen osuuteen osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta}}{\text{Vertailukelpoinen sidottu pääoma keskimäärin}} \times 100$
Sijoitettu pääoma	=	Taseen loppusumma - korottomat velat - laskennallinen verovelka - varaukset

23. Tunnuslukujen laskentakaavat

Vertailukelpoinen sidottu pääoma	=	Korottomat varat + Valtion ydinjätehuoltorahastoon liittyvät korolliset varat - korottomat velat - varaukset (korottomat varat ja velat eivät sisällä rahoitukseen, veroihin ja laskennallisiin veroihin liittyviä eräiä sekä varoja ja velkoja, jotka syntyvät tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaissopimusten käypään arvoon arvostamisesta)
Korolliset nettovelat	=	Korolliset velat - likvidit varat
Velkaantumisaste, %	=	$\frac{\text{Korolliset nettovelat}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$
Omavaraisuusaste, %	=	$\frac{\text{Oma pääoma sisältäen määräysvallattomat omistajat}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate	=	$\frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Vertailukelpoinen käyttökate}}$
Korkokate	=	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Nettokorkokulut}}$
Korkokate sisältäen aktivoitut vieraan pääoman menot	=	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Nettokorkokulut - aktivoidut vieraan pääoman menot}}$
Tulos/osake (EPS)	=	$\frac{\text{Kauden voitto - määräysvallattomat omistajat}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana}}$
Oma pääoma/osake, euroa	=	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa}}$
Efektiivinen tuloverokanta	=	$\frac{\text{Tuloverot}}{\text{Voitto ennen veroja}}$
Vertailukelpoinen efektiivinen tuloverokanta	=	$\frac{\text{Tuloverot - verokannan muutoksen vaikutukset}}{\text{Voitto ennen veroja ilman osakkuus- ja yhteisyritysten voittoja ja verottomia myyntivoittoja tai -tappioita sekä olennaisia kertaluonteisia tuloveroeriä}}$

Markkinatilanne ja saavutetut sähkön tukkumyyntihinnat

Sähkön kulutus				
TWh	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Pohjoismaat	108	107	392	390
Venäjä	281	287	1 035	1 027
Tjumen	24	25	95	94
Tseljabinsk	9	10	33	35
Venäjän Uralin alue	69	71	261	259

Keskimääräiset hinnat				
	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Sähkön spot-hinta Nord Pool -sähköpörssissä, euroa/MWh	30,6	34,4	29,4	26,9
Sähkön spot-hinta Suomessa, euroa/MWh	33,0	37,5	33,2	32,4
Sähkön spot-hinta Ruotsissa, SE3, Tukholma euroa/MWh	31,1	36,7	31,2	29,2
Sähkön spot-hinta Ruotsissa, SE2, Sundsvall euroa/MWh	30,2	36,7	30,8	29,0
Sähkön spot-hinta Venäjän Euroopan puoleisilla ja Uralin alueilla, RUB/MWh ¹⁾	1 221	1 203	1 204	1 204
Keskimääräinen kapasiteettihinta, tRUB/MW/kk	577	556	535	481
Sähkön spot-hinta Saksassa, euroa/MWh	33,0	37,6	34,2	29,0
Keskimääräinen kaasun rajahinta Uralin alueella, RUB/1000 m ³	3 755	3 614	3 685	3 614
Keskimääräinen kapasiteettihinta vanhalle kapasiteetille, tRUB/MW/kk ²⁾	157	155	148	140
Keskimääräinen kapasiteettihinta uudelle kapasiteetille, tRUB/MW/kk ²⁾	983	924	899	815
Sähkön spot-hinta (markkinahinta), Uralin alue, RUB/MWh ¹⁾	1 038	1 063	1 041	1 054
CO ₂ , (ETS EUA), euroa/tonni CO ₂	7	6	6	5
Hilli (ICE Rotterdam), USD/tonni	93	81	84	59
Öljy (Brent Crude), USD/bbl	61	51	55	45

1) Ilman kapasiteettitariffia.

2) Kapasiteettihinnat maksettu ainoastaan kunakin ajankohtana saatavilla olevalle kapasiteetille.

Vesivarastot			
TWh		31.12.2017	31.12.2016
Pohjoismaiset vesivarastot		86	75
Pohjoismaiset vesivarastot, pitkän ajan keskiarvo		83	83

Vienti / tuonti				
TWh (+ = tuonti, - = vienti Pohjoismaista)	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Vienti / tuonti Pohjoismaiden ja Manner-Euroopan + Baltian välillä	-4	-1	-15	-10
Vienti / tuonti Pohjoismaiden ja Venäjän välillä	2	2	6	6
Vienti / tuonti Pohjoismaat, Yhteensä	-2	1	-9	-4

Venäjän sähköreformi				
%	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Osuus sähkön myynnistä vapautetulla sähkön hinnalla	82%	80%	81%	81%

Saavutetut sähkön myyntihinnat				
	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Generation-segmentin sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa, EUR/MWh	32,0	31,5	31,8	31,0
Russia-segmentin sähkönhinta, RUB/MWh	1 845	1 818	1 813	1 734
Russia-segmentin sähkönhinta, EUR/MWh ¹⁾	27,0	26,2	27,5	23,5

¹⁾ Muunnettu käyttäen keskiarvoa.

Fortumin tuotanto- ja myyntivolyymit

Sähkötuotanto				
TWh	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Sähkötuotanto Euroopassa	12,0	11,5	46,6	47,5
Sähkötuotanto Venäjällä	7,2	6,9	26,3	25,5
Sähkötuotanto muissa maissa	0,1	0,0	0,3	0,0
Yhteensä	19,3	18,4	73,2	73,1

Lämmöntuotanto				
TWh	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Lämmöntuotanto Euroopassa	3,0	2,5	8,6	7,1
Lämmöntuotanto Venäjällä	7,1	8,0	20,0	20,7
Yhteensä	10,1	10,5	28,6	27,8

Sähkötuotantokapasiteetti segmenteittäin			
MW		31.12.2017	31.12.2016
Generation ¹⁾		7 862	8 039
City Solutions		775	760
Russia		4 794	4 482
Muut		292	53
Yhteensä		13 722	13 334

1) Kapasiteetti sisältää Meri-Porin 308 MW, joka on Energiaviraston tehoreservissä heinäkuusta 2017 kesäkuuhun 2020. Kapasiteetti on vähentynyt Oskarshamnin 1-yksikön (205 MW) sulkemisen takia kesäkuun 2017 lopussa.

Lämmöntuotantokapasiteetti segmenteittäin			
MW		31.12.2017	31.12.2016
City Solutions		4 671	3 818
Russia		10 094	9 920
Yhteensä		14 765	13 738

Sähkötuotanto lähteittäin Pohjoismaissa				
TWh	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Vesi- ja tuulivoima	5,7	4,2	20,9	20,8
Ydinvoima	5,6	6,2	23,0	24,1
Lämpövoima	0,3	0,6	1,6	1,4
Yhteensä	11,7	11,1	45,4	46,2

Sähkötuotanto lähteittäin Pohjoismaissa				
%	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Vesi- ja tuulivoima	49	38	46	45
Ydinvoima	48	56	51	52
Lämpövoima	3	6	3	3
Yhteensä	100	100	100	100

Sähkönmyynti				
milj. euroa	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Sähkönmyynti Euroopassa	731	514	2 244	1 893
Sähkönmyynti Venäjällä	226	206	837	691
Sähkönmyynti muissa maissa	3	1	9	3
Yhteensä	960	721	3 089	2 587

Fortumin tuotanto- ja myyntivolyymit

Lämmönmyynti				
milj. euroa	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Lämmönmyynti Euroopassa	194	156	524	449
Lämmönmyynti Venäjällä	87	81	258	199
Yhteensä	281	238	782	648

Sähkönmyynti alueittain				
TWh	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Suomi	6,0	6,0	22,5	22,8
Ruotsi	8,5	7,0	30,8	28,8
Venäjä	8,4	7,9	30,5	29,5
Norja	4,6	0,4	7,2	1,5
Muut maat	0,8	0,6	2,9	2,1
Yhteensä	28,4	21,9	93,9	84,7

Nord Poolissa tehdyt ostot ja myynnit on netotettu tunneittain konsernitasolla.

Lämmönmyynti alueittain				
TWh	IV/2017	IV/2016	2017	2016
Venäjä	6,8	7,7	19,8	20,7
Suomi	1,2	1,4	3,9	3,6
Puola	1,2	1,4	3,7	3,6
Muut maat	1,1	0,6	2,5	1,5
Yhteensä	10,4	11,0	29,9	29,4